

Kommunedelplan for kulturmiljø 2025-2035

Del 2. Kulturmiljøer og landskap

Ullensaker kommune

Vedtatt i KST 20.5.2025

Innhold

1. Kulturmiljøer i verneklasse 1-3	2
1.1 Vernekategorier	2
1.2 Kulturmiljøverdi og verne vurdering.....	2
1.3 Planområder	3
Planområde 100 Kløfta	3
Planområde 200 Jessheim	10
Planområde 300 Borgen	20
Planområde 400 Sand	28
Planområde 500 Gardermoen	33
Planområde 600 Mogreina	34
Planområde 700 Nordkisa.....	39
Planområde 800 Algarheim	44
2. Verdifulle kulturlandskap.....	48
2.1 KULA-landskapet Kringler-Hovin.....	49
2.2 Kisa – fra Skedsmo til Furuset	51
2.3 Risebru	53
2.4 Trandum.....	55
2.5 Pilegrimsleden.....	57
3. Oversikt – kulturmiljøer med hensynssone H570 og H730	59
4. Oversikt – kulturmiljøer i verneklasse 4.....	64
5. Oppslagsdel.....	69
5.1 Grader av vern	69
5.2 Rutiner for plan- og byggesaksbehandling	69
5.3 Tips til antikvarisk istandsetting.....	70
5.4 Praktisk informasjon	71

1. Kulturmiljøer i verneklasse 1-3

1.1 Vernekategorier

Kulturmiljøene i planen er kategorisert i følgende verneklasser:

Fredet (F)	Vedtaks- eller forskriftsfredet etter kulturminneloven
Listeført	Alle kirker bygget mellom 1650 og 1850, i tillegg til en rekke kirker bygget etter 1850, er liste-førte av Riksantikvaren. Listeførte kirker er definert som verneverdige og har nasjonal verdi.
Verneklasse 1 (VK1)	Kulturmiljø med nasjonal og/eller regional verdi. Kan være fredningsverdig.
Verneklasse 2 (VK2)	Kulturmiljø med regional og/eller stor lokal verdi. Er sikret eller bør sikres gjennom hensynssone H570 etter plan- og bygningsloven § 11-8c.
Verneklasse 3 (VK3)	Kulturmiljø av lokal verdi. Hensynssone 570 kan vurderes.
Verneklasse 4 (VK4)	Kulturminner av lokal verdi som er endret eller har relativt lav verdi i seg selv, men som er del av et ellers verdifullt miljø eller på annen måte har interesse.

Dette kapittelet omfatter kulturmiljøer i VK1-3, med korte beskrivelser og vurderinger, fordelt på 8 planområder. Hvert planområde er inndelt i mindre enheter med målsettinger for bevaring av helheten. Kulturmiljøene er organisert etter gårds- og bruksnummer. Nummeret i parentes viser til kulturmiljøets nummer, hvorav det første er grunnkretsnummeret. Kulturmiljøer merket * er truet av forfall. Til hvert kulturmiljø hører et mer detaljert verneskjema med beskrivelser, vurderinger og målsettinger, knyttet opp mot kommunens kartsystem GISline.

Selv om kommunen ikke er forvaltningsmyndighet, inkluderer oversikten fredete bygninger og anlegg, og listeførte kirker. Det dreier seg om:

- Jessheim stasjon (stasjonsbygningen)
- Hovin skrivergård (hovedbygning)
- Dragvollporten (vokterbolig og uthus)
- Ullensaker prestegård (stabbur og hovedbygning)
- Hauer seter militærleir (52 bygninger)
- Trandumskogen (retterstedet, stridsvognskytebanen og seremoniplassen med minnesmerker)
- Hovin, Ullensaker og Furuset kirke

Jessheim stasjon fra 1908, tegnet av stjernearkitekt Henrik Bull.

Under sluttbehandlingen av planen vedtok KST at enkelte eksisterende kulturmiljøer skulle fjernes, og at endel av de foreslåtte etterkrigsmiljøene ikke skulle innlemmes. Disse ligger for historikkens del fortsatt i oversikten, men i rød skrift med overstrykning (Tomtemoen, Bjørk, Fredheim, Laachebyen, Møbelhuset, Corner, Gjestadhaugen/Furumo, Tungen, Sessvollmoen militærleir og Borgen skole). Det samme gjelder to kulturmiljøer som ble vedtatt flyttet fra VK3 til VK4 (Brinken og Brinkvegen).

1.2 Kulturmiljøverdi og verneevaluering

Utvalget av kulturmiljøer er gjort for å illustrere et tverrsnitt av Ullensakers historie, og både mangfold og representativitet er prioritert. Verdien av kulturmiljøene er vurdert ut fra kunnskaps-, opplevels- og bruksverdi. Kunnskapsverdi er viktig for å kunne forstå fortiden, mens opplevelsverdi handler om

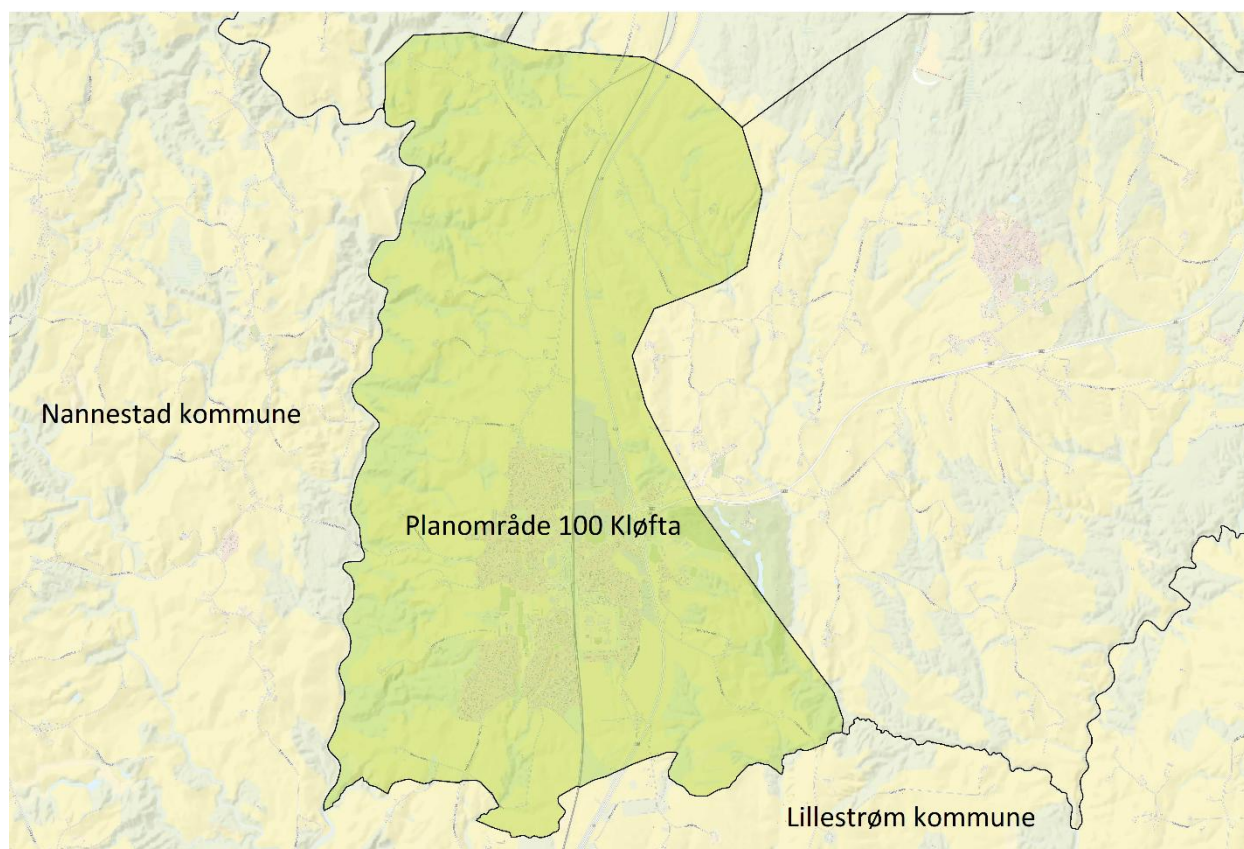
hvilke følelser et kulturmiljø vekker. Bruksverdi er knyttet til nytten et kulturmiljø har eller kan ha for bruk, inkludert potensialet for å fortelle historier.

I tillegg brukes forsterkende egenskaper til å begrunne hvorfor det er viktig å ta vare på et kulturmiljø. De ulike egenskapene kan overlappe og underbygge hverandre. Ofte er det slik at jo flere egenskaper et kulturmiljø har, jo høyere blir verneverdien. Det dreier seg gjerne om:

Autentisitet og opprinnelighet	Høy autentisitet gir ofte høy verneverdi
Representativitet og sjeldenhet	Representativitet kan gjelde en stilperiode, funksjon eller et område. Samtidig er det viktig å ivareta det særegne og unike.
Alder	Høy alder øker ofte graden av sjeldenhet og dermed verneverdi. Samtidig er det viktig å bevare kulturmiljøer fra vår helt nære historie.
Identitet og symbolverdi	Gjenkjennelses- og tilhørighetsaspektet gir verneverdi.
Nasjonal, regional og lokal verdi	Verdien av kulturmiljø graderes etter nasjonal, regional og lokal verdi, knyttet opp mot sider ved kulturhistorien som karakteriserer og har vært viktige for utviklingen av landet som helhet, av en region eller et lokalsamfunn. Det er imidlertid ikke noe klart skille mellom nivåene, og samme kulturmiljø kan også inngå i flere kategorier.

1.3 Planområder

Planområde 100 Kløfta

1-1 Skjelmerud, Isingrud og Ile

Gårder sørøst i Ullensaker.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare hovedtrekk ved landskap og bebyggelse.
- Særlig ta vare på den visuelle sammenhengen mellom de ulike tunområdene på Ile og bebyggelsens sammenheng til bygdevegen mot Sørumsund.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 25/1, 25/2, 25/3, 25/5, 25/9 Søndre Ile (vpl 106-4, VK3*) Tunklynge for tre bruk i særpreget, tett miljø på hver side av en gammel bygdeveg. Viser et bygningsmiljø som var vanlig før, men som i dag er relativt sjeldent. De tre brukene har komplette tun med variert og typisk gårdsbebyggelse med hus for flere funksjoner. Driftsbygningen på 25/1, 2 og flere andre enkeltbygg står til forfall.
- 25/4 Nedre Ile (vpl 106-5, VK3) Gårdstun som dokumenterer jordskifte på Ile tidlig på 1900-tallet. Bygningsmiljø med sammensatt tidsbilde fra tidlig 1900-tall og tidlig etterkrigstid. Har særlig verdi sett i sammenheng med de gamle tunklyngene på Søndre og Nordre Ile.
- 26/1, 26/5, 26/9, 26/18 Nordre Ile (vpl 106-6, VK3) Dobbelttun med fin beliggenhet mellom det flate landskapet rundt Kløfta og et mer kupert ravinelandskap i øst. Ett av tunene viser typisk byggeskikk på litt større romeriksgårder og gir et helhetlig tidsbilde av et gårdstun fra århundreskiftet. Visuell sammenheng med bebyggelsen på de andre Ile-brukene forsterker verdien.
- 26/18 Kirkevegen ved Ile (vpl 106-11, VK3) Trolig er dette deler av en gammel allfarveg nord-sør om Ullensaker kirke. Sist i bruk som forbindelse mellom Ile-gårdene og Ullensaker kirke og Kongsvingervegen. Brukes dels i dag som jordeveg. Bare bruddstykker er bevart.

1-2 Brotnu

Herregårdslandskap med militærhistorisk fortid.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare anleggets karakter av gammel embetsgard med bebyggelse og omgivelser.
- Hindre fortetting langs Trondheimsvegen som reduserer opplevelsen av sammenhengene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 20/1 Brotnu (vpl 101-1, VK2) Bebyggelse og gårdsanlegg med herregårdspreg ved den gamle Trondheimsvegen. Som gammel sjefsgard og standkvarter for 1. Sønnefjeldske dragonregiment fra 1702 til 1771 var Brotnu det første militære tyngdepunkt av betydning i Ullensaker. Gården har bygningsminner som kan knyttes til denne tida, og anlegget som helhet med parkrester og bebyggelse forteller om bakgrunnen som gammel embetsgard og bosted for de kondisjonerte.

1-3 Gamlevegen

Fra Gamle-Kløfta til Olstadkorset – gårdslandskap med lange tradisjoner og ny tettstedsbebyggelse langs gammel veg.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på landskapets hovedtrekk – gårdslandskapet i leirjordsbeltet mot vest og Gamlevegen på høydedraget i øst, slik at sammenhengene og særpreget i Åreppen-landskapet fortsatt kan oppleves fra Gamlevegen.

- Ta vare på viktige siktlinjer mot vest, særlig fra Gamlevegen mot Olstadgårdene og steder der Gjerdrum kirke inngår i landskapsbildet (gjelder spesielt ved gnr. 15 Olstad)
- Ta vare på dagens gårdsbebyggelse som levende elementer i kulturlandskapet.
- Ta vare på kulturlandskapselementer som gir variasjon til gårdslandskapet og viser både gamle og moderne driftsformer.
- Ta vare på spor som viser landskapets sosiale bosettingsmønster, med småkårsbebyggelse langs vegene.
- Oppmuntre til tilbakeføring til opprinnelig fargesetting generelt, og av etterkrigsbebyggelsen (Hilton) spesielt

Høyt vurderte lokaliteter:

- *15/2, 15/12, 14/1, 14/7 Syslervegen (vpl 111-16, VK3)* Syslervegen ved Olstad er del av en svært gammel østvest forbindelse på Romerike som blant annet har gått mellom Ullensaker kirke og Gjerdrum og Heni kirker. Ved Olstad er deler av den bevart som en adkomstveg til gårder og jordveg. Vegen har høy samferdselshistorisk verdi.
- *14/1, 14/7 Nordre Olstad (vpl 111-14, VK3)* De to gårdstunene på hver side av Syslervegen har en tunstruktur og bebyggelse som kan knyttes til utviklingen med jordskifte i andre halvdel av 1800-tallet og reflekterer derfor viktige begivenheter for jordbrukssamfunnet. De er verdifulle kulturelementer ved den gamle Syslervegen. Låven på Nedre revet.
- *15/12 Søndre Olstad (vpl 111-13, VK3)* Staselig gårdsanlegg i leirjordsbeltet mot Leira, med et bygningsmiljø som viser typisk byggeskikk i første halvdel av 1900-tallet på litt større romeriksgårder. Stram allé langs oppkjørselen fra Syslervegen markerer tunet som et element i den gamle vegenes landskap.
- *16/110 Bjerketoppen (vpl 104-6, VK3)* Godt bevart jugendvilla fra tidlig 1900-tall, med fin beliggenhet ved Gamlevegen.
- *17/6, 17/7, 17/18, 17/115 Tveiter (vpl 109-2, VK3)* Tunklynge for flere bruk med sammensatt tidspreg og karakter og tett bygningsmiljø. Fellestunet ligger mot et særlig karakteristisk og kupert ravinelandskap mot Leira. Bebyggelse og omgivelser med bratte beitebakker gir bilde av et gårdslandskap med lange tradisjoner. Våningshuset på 17/6 er revet.
- *15/2 Olstadkorset (vpl 110-2, VK3)* Gårdstun med bakgrunn i husmannsplass mellom Syslervegen og Trondheimsvegen. Ble distriktslegebolig på 1860-tallet og seinere skysstasjon. Bebyggelsen i sveitserstil dokumenterer denne siste fasen og det gamle vegdelet på en fin måte.
- *17/77 Ånnerud (vpl 109-1, VK3)* Våningshus og stabbur med bakgrunn i et småbruk ved den gamle hovedvegen. Skysstasjon og lærerbolig ved århundreskiftet. Våningshuset skal være fra 1870-tallet og har et særpreget ytre med mange klassisistiske elementer. Ett av få bevarte hus som dokumenterer den eldre bosettingen langs denne delen av den gamle Trondheimsvegen.
- *16/1 Averstad (vpl 110-1, VK3)* Staselig gårdstun med markant beliggenhet i leirjordsbeltet mot Leira. Tradisjonell gårdsbebyggelse med hus fra en relativt vid tidsperiode. Særlig er hovedbygningen i sveitserstil godt synlig i landskapet. Sidebygningen representerer en bygningstype som i dag er sjelden.
- *18/13 Forsvarets radiostasjon (verneskjema mangler, VK2).* Etablert av tyskerne i 1943 som hovedradiostasjon i Sør-Norge. Forsøkt kamuflert som et gårdstun med radiosenderen som låve. Fra krigen også står en brakke med høy opprinnelighet og bunker med vannbasseng. I etterkrigstida kom ny administrasjonsbygning og radiosender som bryter anleggets tunform. Radioanleggets nærvær knytter både 2. verdenskrig og den kalde krigen til Kløfta.
- *19/191 Rekkehus Hilton (vpl 101-5, VK2)* Tolv vertikalt delte sjumannsboliger bygd rundt 1970 av A/S Ullensaker tomteselskap. Husene er i sen funksjonalisme, med to etasjer, flate tak og endevegger markert som skiver. Opprinnelige farger er trolig gult, rødt, grønt, brunt og lysegrå,

men nå malt mørk grå. Felles grøntområde og egen hage til hver boenhet. Typisk for boligbyggelagenes aktivitet i perioden.

1-4 Kløfta sentrum

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på eksisterende eldre veger slik at grunnleggende historiske strukturer bevares.
- Ta vare på den visuelle kontakten mellom de eldste husene.
- Bevare den eldste bebyggelsens karakter i hovedtrekk og ta vare på bygningsmessige detaljer for de mest autentiske husene.
- Bevare stasjonsbyens grønne karakter.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *17/11 Sydmo (vpl 103-4, VK3)* Godt bevart herskapelig sveitervilla som var bosted for distriktets dyrlege i flere generasjoner.
- *29/639, 29/1060 Finsengården (vpl 102-7, VK2)* Forretningsgård med lang tradisjon som landhandel i kombinasjon med gårdsbruk. I hagen står dukkestue i dragestil som var modell for kongens jaktlott.
- *29/114, 29/115 Løkenhus og Fagerborg (vpl 107-3, VK2)* To jugendvillaer fra mellomkrigstida ved jernbanelinja. Godt bevarte og med et enhetlig preg.
- *29/922 Asper Hotell (vpl 103-3, VK2)* Sentral tregård som har lange tradisjoner som gjestgiversted og skysstasjon, og som fortsatt har bevart en hovedform som forteller om funksjon og innhold.
- *29/205, 29/305 Kløfta stasjonsområde (vpl 107-1, VK2-VK3)* Stasjonsbygning fra 1925, veiundergang fra 1928 og skysstasjonen/gjestgiveriet Holmsgården fra siste kvartal av 1800. Dokumenterer jernbanens historie og tettstedbebyggelsens opprinnelige nære tilknytning til jernbanen og gamle hovedveger.
- *29/26, 29/33, 29/48, 29/50, 29/52, 29/57 Forretningsgårder i Kløftakrysset (vpl 104-2, VK2)* Et miljø med flere godt bevarte bolighus/forretningsgårder fra 1900-tallets første tiår. Tross endringer har miljøet kvaliteter som gir tidsdybde og historisk ankerfeste til tettstedet.
- *Div. gnr. Hovedbanen Oslo-Eidsvoll, skinnetraseen (vpl 101-6, VK2)* Traseen til Norges første jernbane, ferdig i 1854.

1-5 Kongsvingervegen, med Ilevegen og Isingrudvegen

Bebyggelsen langs innfartsvegene.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på Kongsvingervegens opprinnelige løp gjennom området som del av en grunnleggende struktur for tettstedets historie.
- Bevare den eldste bebyggelsens karakter i hovedtrekk.
- Gi særlig grad av vern til den mest autentiske og viktigste eldre bebyggelsen (Furuheimen), og sikre de arkitektoniske kvalitetene i byggene fra 1950-, 1960- og 1970-tallet.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *29/1073 Skogheim (vpl 107-4, VK3)* Nyryddingsbruk med tradisjonell gårdsbebyggelse som forteller om ressursutnyttelse og livsvilkår i mellomkrigstid, i et utbyggingspresset område.

- 29/38 *Furuheimen* (vpl 107-6, VK3) Godt bevart toetasjes sveitserhus tett ved Kongsvingervegen. Markerer den eldre forstadsbebyggelsen langs den gamle innfartsvegen til stasjonsbyen.
- 29/142 *Skibakk* (vpl 107-7, VK3) Lite sveitserhus ved brua over motorvegen, som tross endringer av hus og omgivelser markerer en av de gamle plassene i området fra før stasjonens tid. Et lite landemerke fra en annen tid, i et sterkt omformet landskap.
- 29/203 *Biblioteksgården* (vpl 107-8, VK3) Kløfta bibliotek fra 1961, toetasjes murgård ved Kongsvingervegen. Typisk for etterkrigstidas funksjonalisme.
- 29/221 *Ullensvang* (vpl 107-10, VK3) Avholdsloshusens forsamlingshus fra 1958. En mindre murgård i enkel funksjonalistisk utforming, typisk for etterkrigstidas offentlige bygg, i dag panelt.
- 29/191 *Kløfta Vel* (vpl 107-9, VK2) Bygd på slutten av 1950-tallet, og var en viktig institusjon i utbyggingen av tettstedet. Er et større anlegg bygd for å romme flere funksjoner, bl.a. kino. Funksjonalistisk utforming typisk for etterkrigstidas offentlige murbygg.
- 29/95 *Ilevegen 5* (vpl 107-18, VK3) Forretningsgård bygd i 1961-62. Tidstypisk, godt bevart murbygning i enkel etterkrigsmodernisme med flatt tak.
- 29/div. *Gammel veg over Galgehaugen og Kirkedalen* (vpl 107-11, VK3) Trasé av den gamle Kongsvingervegen som ble lagt om rundt 1860. Viser hvordan de gamle vegene lå i landskapet, viser vegstrukturens tilknytting til de gamle kirkestedene på en særlig tydelig måte.

1-6 Trondheimsvegen nord for Kløfta

Bebyggelsen langs innfartsvegene.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare Trondheimsvegens løp gjennom området.
- Bevare karakter og hovedtrekk ved den eldste bebyggelsen slik at den preger vegens miljø og kan oppleves fra denne.
- Vurdere tilbakeføring på sikt for noen av de mer endrede husene.
- Ta vare på bekke drag som forteller og markerer eiendomshistorie.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 16/100, 16/46, 16/2, 16/6 *Averstadmoen* (vpl 104-1, VK2*) Bygningmiljø ved Trondheimsvegen med bakgrunn i småbruk, mindre handels- og håndverksvirksomhet og husmannsplasser. Bebyggelsen gir et godt bevart tidsbilde fra tidlig 1900-tall og representerer typisk bosetting lang hovedvegene nær stasjonsbyene. Forfallent våningshus på 16/100. Vognskjul/tilbygg til snekkerverksted på 16/46 og uthus på 16/100 revet.
- 16/113, 29/ 24, 53, 130, 682 1083-84 "*Villa Hals*" med flere (vpl 104-5, VK3) Blandet miljø med villabebyggelse og gårdsbebyggelse ved Trondheimsvegen. I hovedsak er tidspreget fra tidlig 1900-tall og mellomkrigstid. Enkelthus har høy autentisitet.
- 15/4 *Åreppen skole* (vpl 105-2, VK2) Et fint eksempel på annengenerasjons skolene i Ullensaker.

1-7 Trondheimsvegen sør for Kløfta

Bebyggelsen langs innfartsvegene.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på Trondheimsvegen/Kongsvingervegens opprinnelige løp gjennom området som del av en grunnleggende struktur for tettstedets historie.

- Bevare den eldste bebyggelsens karakter i hovedtrekk, bygningsmessige detaljer for de mest autentiske husene og visuell sammenheng til den gamle hovedvegen.
- Sikre de arkitektoniske kvalitetene i etterkrigstidens bebyggelse, og oppmuntre til tilbakeføring til opprinnelig fargesetting der den er endret.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 29/60 Bakke, Nordal (vpl 102-2, VK3) Relativt intakt gårdstun til et tidligere småbruk fra århundreskiftet ved Trondheimsvegen. Et av få bevarte bygningsmiljøer som viderefører plass- og småbruksbebyggelsen langs de gamle hovedvegene i området. Tettbebygde område.
- 29/74 Bakkegården (vpl 102-4, VK3) Større tregård ved Trondheimsvegen med godt bevart preg fra tidlig 1900-tall. Leiegård som må sees som del av den eldste tettstedsbebyggelsen i Kløfta.
- 29/667 Kløfta gamle skole (vpl 102-5, VK2) En av de best bevarte av de første fastskolene i Ullensaker fra 1860-tallet. Huset ligger til en av de gamle hovedvegene i området.
- 29/94 Laakehuset (vpl 102-6, VK2) Herskapelig villa fra 1915 preget av 1900-tallets nybarokk. Har verdi som del av helhetsbildet til den eldste tettstedsbebyggelsen i Kløfta.
- 29/357 Gamle Ullensaker Sparebank (vpl 107-18, VK2) Etablert 1966, bygd kort tid etterpå. Vinkel-formet bygning i to etasjer, flatt tak. Inngangsparti med konkavt buet baldakin. Balkonger med stående spilerekkverk, samme spilestruktur på kanten av baldakinen. Godt bevart, med de viktigste originale elementene intakte.
- 29/div. Bakke Søndre (vpl 102-8, VK2) 98 eneboliger bygd ca. 1969-71. Flest kjedede, åpne atriumhus i én etasje med flate tak, men også noen frittstående saltakshus og skivehus. Opprinnelig fargesetting trolig mørk brune og røde farger. Alle hus har hage, og midt i området er et felles grønt- og lekeareal. Garasjer er samlet i fem små og større garasjebygninger. Området fremstår som helhetlig.

1-8 Nord i Åreppen

Gårder og bebyggelse langs hovedvegene fra Olstadkorset til Dragvoll.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på hovedtrekkene ved kulturlandskapet med gårdsbebyggelsen i ravinebeltet og den gamle vegen på kanten av høyden med småbruk og spredt annen bebyggelse langs vegen.
- Bevare Trondheimsvegens (Kongevegens) løp gjennom landskapet mest mulig uendret.
- Hindre fortetting som reduserer opplevelsen av småbrukene langs vegen.
- Hindre fortetting som reduserer opplevelsen av hovedtrekkene ved landskapet, dvs. hindre utbygging langs det meste av vegens vestsider.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 13/1 Østre Holum (vpl 111-1, VK3) Sveitserstiltun tett ved Trondheimsvegen med flere hus som gir et tidsbilde av byggeskikken på gårder rundt århundreskiftet. Tilpasset ny driftsbygning. Tunet ble bygd opp på nytt sted etter det store jordraset på Holum i 1883, og er med på å dokumentere denne dramatiske hendelsen. Stabbur revet.
- 11/22 Holumhagen (vpl 111-2, VK3) Småbruk med typisk beliggenhet i utkant av hovedgårdens kjerneområde nær Trondheimsvegen, med bebyggelse av sammensatt tidspreg. Viser særlig landskapets sosiale bosettingsmønster i forhold til hovedgården og den gamle allfarvegen.
- 14/9 Olstadmoen (vpl 111-9, VK3) Småbruk med tun tett til Trondheimsvegen. Husene er noe endret enkeltvis, men som helhet har tunet bevart kvaliteter som forteller om opprinnelige sammenhenger. Ses særlig i sammenheng med Olstadløkka lenger nord.

- *14/4 Olstadløkka (vpl 111-11, VK3)* Våningshus med alderspreg. Dokumenterer de gamle småbrukene langs hovedvegen. Et av de mest komplette eldre småbrukertunene som ligger langs denne delen av Trondheimsvegen. Et tett firkanttun som i hovedtrekk gir et tidsbilde fra århundreskiftet, men hvor våningshuset har bevart hovedform som forteller om høyere alder. Stabbur revet.
- *34/4 Stanger Meieri (vpl 108-1, VK2)* Meieribygning fra ca. 1900 ved den gamle traseen av Trondheimsvegen. Stort sveitserhus med underetasje av teglmur. I drift fra 1900 til 1950-tallet. Typisk representant for meieriene, som var viktige institusjoner i bondesamfunnets utvikling mot handelsjordbruket fra andre halvdel av 1800-tallet. Utforming og beliggenhet ved jernbanen og hovedveg er karakteristisk.
- *3/1 Østre Ullern (vpl 108-7, VK3)* Gårdstun etablert etter Hovedbanens anlegg. Et sluttet bygningsmiljø med moderne driftsbygning og øvrig bebyggelse fra århundreskiftet. Tunet er en del av landskapet til en gammel trasé av Trondheimsvegen og ligger like ved vegdelet mellom denne og Dyvegen mot Ullensaker kirke.
- *3/7 Dragvollporten (vpl 108-8, F)* En av få bevarte vokterboliger fra Hovedbanens anleggstid. Før vegomleggingen på 1930-tallet krysset jernbanen den gamle traseen til Trondheimsvegens her. Vokterboligen er endret i detalj, men bevart i hovedtrekk. Et lite uthus hører med.
- *2/1 Dragvoll (vpl 108-11, VK2)* Dragvoll var gjestgivergard fra 1708 til 1821. Hovedbygningen fra slutten av 1700-tallet er et minne fra denne tida, og har bevart mye av opprinnelig alderspreg og karakter. Huset er del av et større gårdsanlegg og utgjør sammen Dragvollporten et lite miljø ved den gamle hovedvegen med høyt samferdselshistorisk innhold.
- *4/1, 4/2 Vestre Ullern (vpl 108-12, VK3)* To gårdstun ved Trondheimsvegen med ulikt tidspreg og karakter. Oppigarn er et relativt tidsenhetlig tun i sveitserstil. Nedigarn er mer endret, men har en gammel tømmerlåve. Tunordningen har bakgrunn i endringer på 1850-tallet, men viderefører samtidig det gamle fellestunet på Østre og Vestre Ullern.
- *6/1 Asper (vpl 108-13, VK3)* Gårdstun med fin beliggenhet i variert ravinelandskap vest for Trondheimsvegen. Sluttet tun med hus fra ulike perioder som hver for seg har bevart sitt tidspreg godt. Viser typisk utvikling av tradisjonell bebyggelse på en litt større romeriksgård.
- *7/196 Østre Lystad (vpl 108-15, VK3)* Gårdstun i karakteristisk parti av ravinelandskapet, godt synlig fra Trondheimsvegen. Våningshus i sveitserstil og driftsbygning fra mellomkrigstid.
- *5/1, 5/2, 5/8, 5/9 Haga (vpl 108-17, VK3)* Dobbelttun med markert beliggenhet på en høyde i ravinelandskapet helt vest mot Leira, med lange tradisjoner som tunområde på Haga. Bebyggelsen gir et sammensatt og typisk bilde av tradisjonelle gårdshus fra 1800- og 1900-tallet.
- *179/5 Klomstad (vpl 108-18, VK3)* Sluttet gårdstun med småbruksbebyggelse typisk for 1900-tallets første halvdel. Fin beliggenhet på en øy i ravinebeltet vest for Trondheimsvegen, hvor omgivelsene gir et bilde av et levende gårdslandskap med åker på høyden omgitt av karakteristiske, terrasserte beitebakker.
- *2/1, 3/1, 36/1, 36/20, 36/24 Gamle Trondheimsveg (vpl 108-19, VK2)* Parti av den gamle Trondheimsvegen/Kongevegen som etter vegomlegging på 1930-tallet har blitt spart for store utbedringer. Gir et fint bilde av den gamle hovedvegens terrengnære karakter.
- *Veg mot Hovin (vpl 108-20, VK2)* Del av oldtidsvegen mot Hovin.

1-9 Haug (i hovedsognet), Stanger og Loding

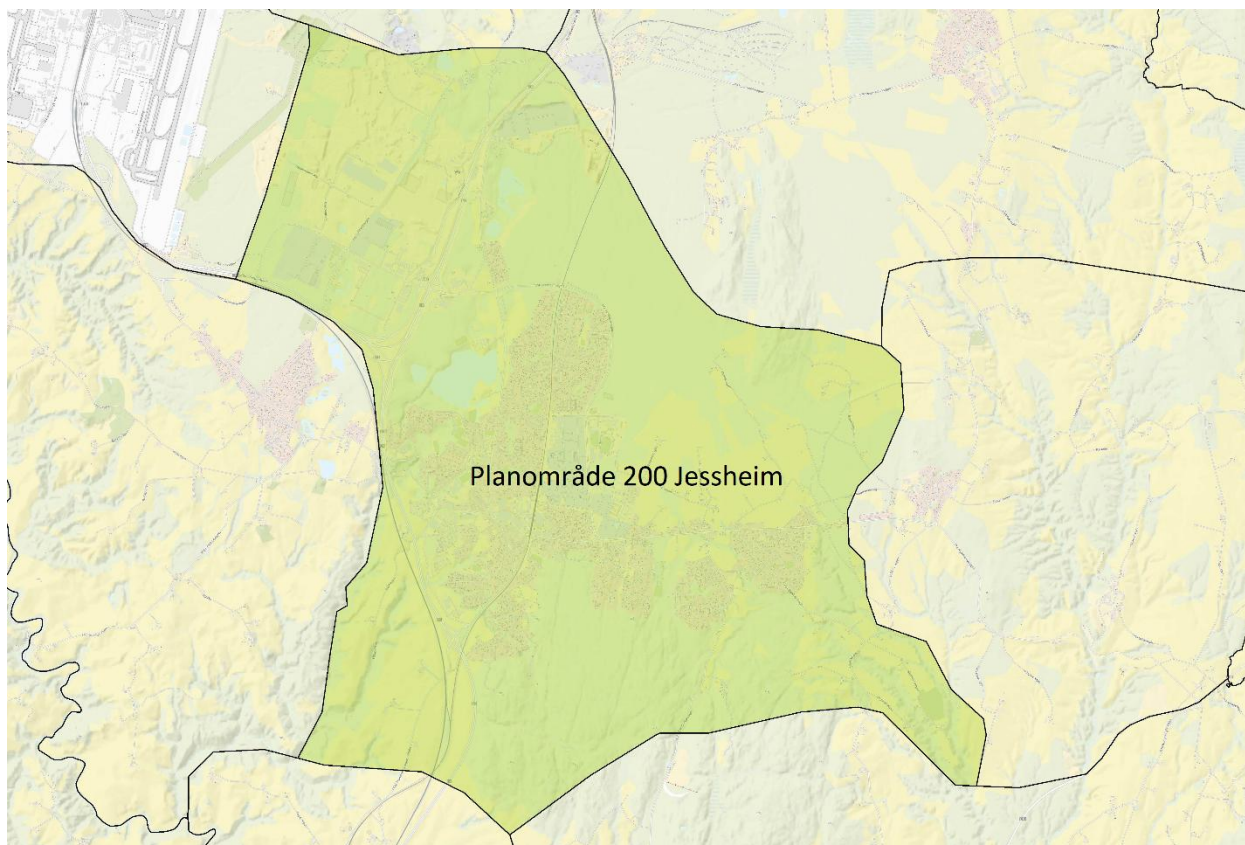
Gårdene nord ved Dyvegen.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare hovedtrekkene ved bebyggelsesstruktur.
- Ta vare på Dyvegens løp.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 36/1 Haug (vpl 108-4, VK3) Statens fogdegård fra 1815 til 1898. Også seinere eiere har hørt til de kondisjonerte. Tidlig foregangsbruk innen jordbruket. Bygningsmiljøet er mye endret i senere år, men anlegget har fortsatt mange kvaliteter i hageanlegg og tunform som forteller om eldre sammenhenger. Gammel låve nedbrent og ny driftsbygning oppført i 2013.
- 37/1-3, 37/6, 37/19 Lodding (vpl 108-6, VK3) Gårdsbebyggelse med terrengtilpasset rekketun i et typisk ravinelandskap. Representerer et gammelt tunområde med en bebyggelse som i hovedsak er preget av første halvdel av 1900-tallet.

Planområde 200 Jessheim**2-1 Døli, Langeland og Trøgstad**

Leirjordsbygda ved Trondheimsvegen sør for Jessheim.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare Trondheimsvegens (Kongevegens) løp gjennom landskapet mest mulig uendret.
- Bevare de gamle tungruppene som hovedelementer i et gammelt kulturlandskap langs den gamle hovedvegen. Bevare deres karakter av sluttete tungrupper.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 132/2, 132/7 Døli (vpl 201-1, VK3) Tett tungruppe for to bruk på en høyde mellom dype bekkedaler i typisk ravinelandskap. Hovedelementene i gårdsstrukturen har lange tradisjoner og er i hovedsak

godt bevart. Tradisjonell gårdsbebyggelse med to markante, eldre hovedbygninger. Bebyggelse og kulturlandskapselementer utgjør en verdifull del av landskapsbildet vest for Trondheimsvegen.

- *131/1, 131/2 Langeland (vpl 201-2, VK2)* Dobbeltun knyttet til Trondheimsvegens historie. Et av de mest komplette og markante gårdsanleggene i den gamle hovedvegens kulturlandskap. Miljøet viser typisk utvikling av gårdsbebyggelse over tid. Enkelthus er fine representanter for sine typer. Enhetlig tunstruktur, felles allé og store trær gir tunområdet en helhetlig virkning i landskapet.
- *1/2, 130/3 Nedre Trøgstad (vpl 201-3, VK3)* Tungruppe for to bruk som viser stedet for det gamle fellestunet på Trøgstad før jordskiftet. En verdifull del av et landskapsbilde med gårdsbebyggelse langs Trondheimsvegen. Blanding av tradisjonell gårdsbebyggelse og nyere hus.
- *1/1 Øvre Trøgstad (vpl 201-4, VK3)* Tun som er flyttet fra det gamle fellestunet og representerer gårdslandskapet på Trøgstad etter jordskiftet rundt 1900. Bebyggelsen har blandet alderspreg. Hovedbygningen er et tidstypisk, godt bevart sveitserhus som markerer tunet som en del av Trondheimsvegens kulturmiljø på en fin måte.

2-2 Allergot, Tungen og Stendansen

Småbrukergrend ved Gamle Trondheimsveg.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare den gamle Trondheimsvegens (Kongevegens) løp gjennom landskapet mest mulig uendret.
- Ta vare på siktlinjer fra vegen til skogen som en del av landskapsbildet.
- Bevare den gamle gårdsbebyggelsen og deler av det resterende jordbrukslandskapet langs vegen. Ta vare på den visuelle sammenhengen mellom den eldre bebyggelsen og vegen.
- Bevare de arkitektoniske kvalitetene og karakteren til etterkrigstidens bebyggelse (Tungen)

Høyt vurderte lokaliteter:

- *135/4 Madsstua (vpl 202-1, VK3)* Allergot-brukene har bakgrunn som husmannsplasser og representerer den eldste bosettinga på Jessheim. Madsstua ligger med et tett gårdstun på en liten høyde rett ved jernbaneskjæringa. Bebyggelsen representerer vanlige gårdshus på litt større bruk og viser byggeskikk fra 1800-tallet fram til i dag. Brua over jernbanen har vært en del av landskapsbildet siden jernbanens første år.
- *131/3, 131/161 Allergot-Langeland (vpl 202-2, VK3)* Småbruk med tradisjonell gårdsbebyggelse som fortsatt kan oppleves i tilknytting til åpen jordveg. Hovedbygning og stabbur med stor grad av autenticitet og alderspreg. Hovedbygningen kan være et av de eldste husene på Jessheim og har tradisjon som hvilestue og skyssted ved hovedvegen. Driftsbygning fra 1919 brent ned.
- *134/103 Allergot-Døli (vpl 202-3, VK3)* Gårdstun med bebyggelse fra midten av 1900-tallet. En trerekke langs hovedvegen og en allé av store bjørketrær langs oppkjørselen markerer tunet.
- *131/5 Fjellheim (vpl 202-6, VK3)* Tidsenhetlig gårdstun i sveitserstil, representativ for småbruksbebyggelsen langs hovedvegen rundt århundreskiftet. Noe innebygd av nye bolighus. Med unntak av moderate endringer av våningshuset er opprinnelig preg bevart.
- *135/55 Allergot ungdomsskole (vpl 202-10, VK3)* Bygd som framhaldsskole i 1959, påbygget en fløy og omgjort til ungdomsskole i 1963. Pusset opp og bygd på i 2005. Skolen dokumenterer de tre byggeperiodene godt.
- ~~*134/113-122, 125-143 Tungen (vpl 202-10, VK2)* 29-atriumhus i kjede med tydelig bebyggelsesstruktur, bygd i 1967-68. Etterkrigsmodernistisk stil med én etasje og flate tak. Bygd i lys tegl med detaljer i mørkbeiset treverk. Atriene er åpne mot et større hageområde. Området har gode arkitektoniske kvaliteter og stor grad av autenticitet.~~

2-3 Østre Døli, Brinken, Laachebyen, Gjestad

Gamle gårder med nye funksjoner og eldre boligbebyggelse.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare Trondheimsvegens og Gardermovegens løp mest mulig uendret.
- Ta vare på siktlinjer som knytter tettstedet til jordbrukslandskapet ved Døli.
- Oppmuntre til tilbakeføring til opprinnelig fargesetting der den er endret.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 132/1, 132/268, 132/279 Døli Østre/Sundbytunet (vpl 204-1 VK2) Tunet til Sundby (Døli) gård er det gårdstunet som ligger nærmest Jessheim sentrum, og er en av få bygningsstrukturer fra tiden før tettstedets framvekst. Kun hovedbygningen er bevart av de opprinnelige byggene, men tunet er viktig som lokalhistorisk ankerfeste og gjennom sin struktur og plassering.
- ~~132/15, 132/18, 132/19 og 42, 132/29, 132/30, 132/31, 132/32, 132/36, 134/15, 134/344 Laachebyen (vpl 204-3, VK3) Villabebyggelse fra mellomkrigstid, Jessheims første feltutbygde boligområde. Arnt Laache utparsellerte i 1920-åra tomter og satte opp villaer for salg. Et par av husene er i sveitserstil, men de typiske Laache-husene er enkle, små jugendvillaer som er folkelige utgaver av Villa Sole og Lønnebo på oversiden av Trondheimsvegen. Villaene har et enhetlig preg og gir bydelen særpreg, selv om den i dag er fortettet.~~
- ~~134/254, 134/270-85 Brinkvegen (vpl 204-7, VK3) 16 atriumhus i én etasje, etablert 1975. Husene har L-form med hager som åpner seg mot sør/vest. To til tre hus kjedet sammen. Hager med høye, tette gjerder. Området er godt bevart og har en tydelig arkitektonisk idé. *Flyttet til VK4.~~
- ~~134/div. Brinken (vpl 204-6, VK3) Enetasjes bygninger med flate tak, bygd som tomannsboliger i 1968-69. Flere er seinere bygd sammen til kjedede boliger eller rekkehus, har fått tilbygg og endret farge. På tross av en del endringer, har området det strukturelle preget bevart. *Flyttet til VK4.~~
- 135/1 Hvitebygget Gjestad (vpl 207-1 VK3) Ullensakers gamle fattiggård fra 1880-åra er opprinnelig den gamle hovedbygningen på Gjestad. Den er i dag en stor institusjonsbygning med det opprinnelige preget godt bevart og utgjør "kjernen" i et større moderne bygningskompleks.
- 135/597 Ullensaker sykehjem (vpl 207-7, VK3) Tatt i bruk i 1978. Viser typisk institusjonsarkitektur fra 1970-tallet, og dokumenterer oppbyggingen av kommunale tjenester i perioden.
- 135/59 Gamleskolen Gjestad (vpl 207-2 VK2) En av Ullensakers førstegenerasjons skolestuer fra 1860-tallet. Selv om huset er noe endret, er det lett å lese den gamle bygningens form.
- 135/130, 135/71, 135/82, 135/93, 135/105 Boligbebyggelse ved Gardermovegen, Gjestad (vpl 207-3, VK2-VK3) Fem villatomter langs Gardermovegen, bygd fra århundreskiftet til 1930-tallet. Representerer typisk suksessiv fortetting langs gammel innfartsveg mot Jessheim, og miljøet som helhet viser utvikling av hustyper og tidens typiske stilarter på en fin måte.
- 135/334 Rommen (vpl 207-7, VK3) Bolig og forretningslokale bygd i 1951 av tørket leirstein. En av representantene for jordhusene bygd under etterkrigstidens materialmangel. Noen seinere påbygginger.
- ~~135/405-406, 135/418, 135/534, 135/639-642 Gjestadhagen/Furumo (vpl 207-7, VK3) Boligkompleks i enkel etterkrigsfunksjonalisme med fire-, seks-, syv- og åttemannsboliger samt garasjebygninger oppført 1958-1967. Hager samt felles grøntarealer mellom byggene. Mindre endringer i fargesetting og inngangsparti, men helheten i bygningsmiljø og struktur godt bevart.~~

- *15/314 Lykkebo (verneskjema mangler, VK3)* Fødehem bygget av Ullensaker Sanitetsforening i 1955. Sanitetsforeningen drev viktig folkehelsearbeid, og fødehemmet var et stort løft. Hjemmet var i drift til 1971, og er påbygd en lavere forsamlingsdel etter dette.

2-4 Kverndalen

Gammelt industristed.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare bekkeløpet og landskapet rundt Gropavegen som natur- og kulturlandskap.
- Bevare sporene etter industrien i området. Elvesletta der fabrikkbygningene sto, bør ikke bebygges. Vurdere skjøtsel av spor etter virksomhetene med henblikk på formidling.
- Bevare Holen Bråastuene og gårdstunet i Kverndalen, samt siktlinjer til dette.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *136/18-19, 136/21, 136/151 Holen Bråastuene (vpl 209-1, VK3)* Bygningsmiljø fra tidlig 1900 med godt bevarte sveitserhus. Gårdstun fra ca. 1900, og arbeiderboliger tilknyttet industrien i Kverndalen. Disse har bakgrunn som husmannsstuer og viser også til et eldre lag av bosettingen.
- *135/1, 135/26, 136/7, 173/1, 173/5 Gropavegen (vpl 209-2, F)* Trolig en av de eldste ferdselslinjene i området. Veggen har gravd seg dypt ned i terrenget og har preg av hulveg.
- *174/97 Furuli/Normanns Hus (vpl 209-7, VK1)* Mulig fredningsverdig enebolig bygd i 1981-82, tegnet av arkitektene Digerud og Lundberg. Et utpreget eksempel på postmodernisme, og ett av svært få eksemplarer av sitt slag i Norge. Høy autentisitet med unntak av fargeendring.
- *174/137, 174/476 Kverndalen (vpl 209-4, VK2)* Mindre gård som har navn etter industrien i Gjestadbekken. Gårdstun med enhetlig bebyggelse i sveitserstil, dels inneklemmt mellom nye hus. Den store driftsbygningen er mest intakt og synes godt i landskapet.
- *174/5 «Wætthens Hus» (vpl 209-5, VK3)* Huset til industrigrunderen i Kverndalen, Peder Wætthen. Stort, to-etasjes sveitserhus fra slutten av 1800-tallet. Endret i detaljer, men med hovedform og -preg bevart. Ullvarefabrikken var fram til 1956 det viktigste industristedet i Ullensaker med bakgrunn i vannkraftbasert industri.
- *135/1 Kvernlia (verneskjema mangler, VK3)* De største av det som var en rekke hoppbakker rundt om i kommunen.

2-5 Nordbymoen

Moen nord for Jessheim med småbruk spredt langs Trondheimsvegen.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare Trondheimsvegens løp og karakter.
- Bevare Nordbyvegens løp og karakter og flest mulig av de andre movegene.
- Bevare den gamle bebyggelsen langs Trondheimsvegen og lesbarheten i forhold til veggen.
- Bevare landskapet rundt Nordbytjernet og opplevelsen av det fra Trondheimsvegen.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *19/8 Nordbekk (vpl 206-1, VK3)* Småbruk med bebyggelse tett ved Trondheimsvegen. Bygningsmiljø i sveitserstil fra rundt århundreskiftet som i hovedsak har opprinnelig karakter bevart. Et karakteristisk element i kulturlandskapet langs Trondheimsvegen nord for Jessheim.

- 7/28 Eik (vpl 206-4, VK3) Enebolig i funksstil fra 1962 tegnet av arkitekt Arne Berg. Trolig original fargesetting med brunbeisete vegger og mørkerøde vindusomramminger og dører. Høy grad av autenticitet og arkitektonisk kvalitet. Representerer verdifull variasjon i området.
- 19/246-259 Sjøbergvegen (vpl 206-5, VK3) Hesteskoformet tun, bygd 1976, med syv vertikaldelte tomannsboliger, felles garasjeanlegg og et lite grøntareal i midten. Tidstypisk fargesetting i ulike nyanser av brunt. Framstår som relativt autentisk med gode bokvaliteter.
- 19/36 Nordby Skole (vpl 208-1, VK2) Hører til annengenerasjons skolebygninger i Ullensaker.
- 175/4 Grønbekk (vpl 208-2, VK3) Gårdstun tett ved Trondheimsvegen. Et av mange bruk langs Trondheimsvegen over Nordby som har bakgrunn som husmannsplass. Bygningstilstand med enhetlig utforming i sveitserstil, som gir et tidsbilde av et typisk middelstort bruk rundt århundreskiftet. Tunområdet er dels fortettet med bolighus. Ny låve oppført i 2008.
- 32/6 Romerike folkehøgskole (verneskjema mangler, VK2) Stå ferdig i 1940 som svært moderne internatskole, fin beliggenhet ved Nordbytjernet. Bygd som fylkesskole, men kun i bruk som vanlig skole i ett år, deretter rekvirert av Nasjonal Samling i september 1941 for NS Førerskole.
- 175/13 Østre Grønbekk (vpl 210-2, VK3) Lite gårdstun ved Nordby vegen som har bakgrunn som husmannsplass fra 1800-tallet. Bebyggelse med preg fra mellomkrigstid. Ett av få tun på Nordbymoene som har bevart opprinnelig karakter.
- 4/20 Østafor, Nordbyporten (vpl 211-2, VK3) Tidsenhetlig småbruk fra begynnelsen av 1900-tallet ved jernbaneovergangen. Hjemmet til den danske snekkermesteren Kristian Jørgensen, som kom til Ullensaker sist på 1800-tallet og bygde mange hus her. Anlegget har en særpreget utforming med blanding av jugendstil, nyklassisisme og sveitserstil.
- 4/15, 213 Glimstad, Nordbyporten (vpl 211-3 VK3) To villaeiendommer med tidspreg fra 1900-tallets første tiår. Tross endringer har begge noe av det samme preget som Østafor og trolig samme bakgrunn. Utgjør sammen med Østafor deler av et opprinnelig helhetlig miljø.
- 136/36 Jessheim Helseheim (vpl 212-1, VK3) Jessheim Tuberkulosehjem ble anlagt på Smedstuløkka ved Trondheimsvegen i 1913. Selv om mye er forandret med hus og miljø, har hovedbygningen ennå preg av en eldre institusjonsbygning og dokumenterer viktig sosialhistorie.
- 175/1 Krusestua (vpl 212-3, VK3) Et av de best bevarte småbrukene langs Trondheimsvegen nord for Jessheim. Har, som mange av brukene langs innfartsvegene, bakgrunn som husmannsplass. Bygninger i sveitserstil fra tidlig på 1900-tall. Ligger med åpen jordveg rundt tunet, i tilknytning til frilufts- og landskapsverneområdet ved Nordbytjernet.

2-6 Vilberg, Li, Helgebostad

Gårdene i vegkrysset på Hauerseterrinnet – mellom moen og Mogreina.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare Trondheimsvegen løp og landskapets hovedtrekk. Det har verdi at det her ennå er bevart partier av skog før vegen kommer fram til Mogreina, slik at kontrasten til «grenda på moen» kommer tydelig fram.
- Bevare Oldtidsvegens, Kisungvegens og Vasslausvegens løp og karakter.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 178/6 Petterløkka (vpl 213-5, VK3) Liten stuebygning i sveitserstil ved vegen mellom Vilberg og Likrysset. Har preg fra 1910-tallet, men er trolig eldre. Representativ for småkårsbebyggelsen som før preget mye av området. Omgivelsene har ikke lenger karakter av småbruk.

- *176/1 Barnkjenn (vpl 213 8, VK3)* En av de eldste rydningsplassene på moen. I dag er jordene plantet til med skog. Stuebygning av det minste slaget fra de eldste bebyggelseslag; en to-romsstue med akershusisk planform. Det er svært sjeldent å se så gamle småstuer så godt bevart.
- *202/1 Minnestøtta på Li (vpl 213-11, VK2)* Bauta med innskrift «HUSK AT GUD ER ATTÅT». Reist av Romerikes Ungdomsforbund i 1925 til minne om skysskaren som kjørte Georg Sverdrup gjennom Ullensaker 16.2.1814 til rådslagningsmøtet med prins Kristian Fredrik på Eidsvoll Verk.

2-7 Gystad, Holm og Brenni

Bebyggelsen på moene øst for Jessheim.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare kulturlandskapets særtrekk med spredte gårdstun som øyer i det flate åkerlandet, avgrenset av skogen. Best representert med Holmgrenda.
- Bevare den gamle bebyggelsens tilknytning til det gamle vegnettet, både de gamle gårdstunene og småkårsbebyggelsen.
- Ivareta visuelle sammenhenger mellom gårder og gravhauger/gravfelt.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *117/3 Gystad (vpl 801-8, VK3)* Gårdsbruk ved Gamle Algarheimsveg med bebyggelse som markerer det gamle hovedbølet på Gystad. Den store hovedbygningen i sveitserstil viser typisk byggeskikk på gårder rundt århundreskiftet og er sammen med bevarte deler av gårdslandskapet et verdifullt element i Gamle Algarheimsvegs kulturlandskap.
- *117/49 Rulnes-butikken (vpl 801-15, VK3)* En av flere lokalbutikker i området, og den av nærbutikkene som var lengst i drift. Har seinere fungert som radio-/tv- og dyreforretning.
- *116/9 Holmsmarka (vpl 801-11, VK3)* Småbruk i liten lomme langs Holmsvegen i det flate skoglandskapet. Selv om bygningsmiljøet er noe endret, gir hus og omgivelser et godt bilde av rydningsbrukene på moen slik de framsto ved århundreskiftet. Stedet markerer også en av de eldre husmannsplassene i utmarka.
- *114/3, 114/1 Habbarstadmoen (vpl 803-2, VK3)* Rydningsbruk fra midten av 1800-tallet i den gamle utmarka til Habbarstad. Tradisjonell gårdsbebyggelse med mange små uthus og sammensatte driftsbygninger. Gården ligger i Holmgrenda, i skogbrynet som avgrenser landskapsrommet mot øst. En stor utlåve fra 1942, som hører til Habbarstad, står sør for tunet og inngår landskapsbildet.
- *116/1 Søndre Holm (vpl 803-4, VK3)* Tungruppe med hus etter to tun som representerer det gamle «hovedbølet» på Holm, i dag én driftsenhet. Det best bevarte bygningsmiljøet som dokumenterer eldre gårdsbebyggelse i Holmgrenda, både mht. helhetlig preg og enkelthus. Mest markant er en stor autentisk driftsbygning fra midten av 1900-tallet. Tunet er godt synlig i det åpne landskapet i Holmgrenda. Holmsvegen går gjennom bebyggelsen.
- *Gamle Algarheimsveg (vpl 803-14, VK3)* En av de eldste allfarvegene øst-vest i Ullensaker. Etter vegomlegging på 1920-tallet har den gamle vegen unngått store endringer.
- *116/fl. Holmsvegen (verneskjema mangler, VK3)*, gammel gårdsveg til Holm og utmarksveg til Holmsmarka og moen. Går gjennom flere gårdstun.
- *81/41, 81/42 Parti av den gamle Ekornrudvegen (verneskjema mangler, VK3)*, i dag skogsveg mot Rismoen.

2-8 Flatbysetra og Rambydalen

Fra setergrend til husmannsgrend til byggefelt

Målsetting for området som helhet:

- Bevare visuell sammenheng mellom de gamle småbrukertunene og sammenhengen mellom bebyggelsen og vegene.
- I Rambydalen er det viktig å bevare hele landskapsbildet, med bebyggelse, jordveg og skogen som ramme.
- Ivareta visuelle sammenhenger mellom gårdstun og gravhauger/gravfelt.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *43/1 Flatbyseter (vpl 801-4 VK3)* Lite gårdstun med bygninger som i det ytre gir et tidsbilde av et småbruk i mellomkrigstida, men som har bakgrunn som husmannsplass. Det sørligste av Flatbyseterbrukene. Ligger i opprinnelige omgivelser i et daldrag med små jordlapper og spredt bebyggelse langs vegen, avgrenset av skogen.
- *39/2 Rambybråten (vpl 801- 5, VK3*)* Gårdstun med stuebygning og driftsbygning tett ved vegen. En fin representant for småbruksbebyggelse i sveitserstil fra århundreskiftet, men har bakgrunn som en av de eldste husmannsplassene i området. Ligger i opprinnelige omgivelser i et daldrag med små jordlapper og spredt bebyggelse langs vegen, avgrenset av skogen. Sterkt preget av forfall.

2-9 Vogstad, Ukuset og Skedsmo

Leirjordsbygda med de lange flate tangenes gårdslandskap.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare hovedtrekk ved landskap og bebyggelse.
- Ta vare på siktlinjer mellom tunene på tangene og mellom tunområder og gravfeltene.
- Ta vare på siktlinjer mot gravfeltene slik at deres karakteristiske beliggenhet på brinken av ravedalene kommer fram.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *82/1-5 Vogstad (vpl 802-2, VK3)* Dobbelttun på høyden av en lang tange i ravinelandskapet. Har først og fremst interesse som del av et karakteristisk landskapsbilde med lange tradisjoner. Bygningsmiljø med noe uensartet preg med nye bolighus, men enkelthus av stor interesse.
- *83/1, 83/3 Ukuset (vpl 802-3, VK3)* Tradisjonell gårdsbebyggelse for større bruk. Preg fra første halvdel av 1900-tallet bevart i hovedtrekk. Utgjør sammen med Vågstad og Skedsmo deler av et særpreget landskapsbilde med lange, flate tanger med store åkre og tun mellom frodige dype ravedaler. Tunområdene har lange tradisjoner som bosteder for gårdens bebyggelse, og flere felt med gravhauger på Skedsmo og Ukuset understreker tidsdybden.

2-10 Ås

En gård med stort gårdsareal og mange bruk

Målsetting for området som helhet:

- Bevare hovedtrekk ved landskap og bebyggelse, siktlinjer mellom gårdstunene og mellom gårdstunene og nærliggende gravfelt/gravhauger.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 81/1-3, 81/82 «Åsbyen», Ås (vpl 802-5, VK3) Tungruppe til tre bruk som viderefører det gamle klyngetunet. Bygningsmiljø med variert bilde av tradisjonelle gårdshus fra 1800- og 1900-tallet. Særlig fin beliggenhet på en litt framskutt høyde i åssiden. Mange arkeologiske minner gjør hele Ås-området til et landskap med stor tidsdybde.
- 81/8, 81/13, 81/30 Ødegården, Ås (vpl 802-6, VK3) Helhetlig gårdstun med typisk og tradisjonell bebyggelse fra sent 1800- og tidlig 1900-tall, som i hovedsak har bevart opprinnelig preg. Tunet har en fin og sluttet virkning i landskapet, og representerer gårdsutviklingen på Ås etter overgangen til selveie tidlig på 1800-tallet, med mange utskilte bruk som ligger for seg selv.
- 81/19 Åsfjellet (vpl 802-8, VK3) Ruiner etter en av de gamle utmarks plassene til Ås. Tydelige murer som viser hustypene som har vært her. Dokumenter marginal bosetting fra nyere tid, har stor sosialhistorisk verdi og er et verdifullt element i kulturlandskapet på Ås.
- 81/28 Gamleskolen, Ås (vpl 802-10, VK3) En av Ullensakers førstegenerasjons skolestuer fra 1860-tallet. Selv om huset er noe endret, er det lett å lese den gamle bygningens form. Huset står sammen med en driftsbygning fra 1936.
- 81/20, 81/327 Brattfoss, Ås (vpl 802-11 VK3) Bratfoss var en gammel kvernplass for Ås. Her var husmannsplass og flere mindre kvernbruk. Med unntak av et bolighus fra 1929, er bebyggelsen revet. I fossen finnes rester etter kvernene.
- 81/22 Ekornrud Ås (vpl 802-12 VK3) Småbruk som har bakgrunn i en av de mange gamle husmannsplassene under Ås. Typisk beliggenhet i et vegkryss med gamle bygdeveger. Bygningsmiljøet viser et vanlig småbruk fra tidlig 1900-tall i nøktern sveitserstil.
- 81/21 Ås (vpl 802-14 VK3) Bruket har bakgrunn i gårdsdelinger på 1700- og 1800-tallet, men byggene er yngre og viser ulike stadier av byggeskikk på 1900-tallet. Har først og fremst interesse som element i kulturlandskapet på Ås.

2-11 Stasjonsbyen

Fra utkant til sentrum.

Målsetting for området som helhet:

- Unngå fortetting og utbygging som bryter den visuelle sammenhengen i og mellom kulturmiljøer.
- Ta vare på arkitektoniske kvaliteter og byggeskikk fra ulike perioder, som viser en kontinuerlig utvikling og gir tidsdybde til bybildet.
- Bevare den eldste bebyggelsens karakter i hovedtrekk og ta vare på bygningsmessige detaljer for de mest autentiske husene. Oppmuntre til tilbakeføring til tidligere dokumentert utseende av aktuelle bygninger.
- Skjerme Storgata og triangelet mellom Storgata, Trondhjemsvegen og Gotaasalleen mot bygningsvolumer og byggehøyder som forstyrrer stasjonsbypreget.
- Bevare vegstrukturen som har vært grunnleggende for stasjonsbyens utvikling.
- Bevare vegtrær langs Trondheimsvegen og Gotaasalleen som et karakteristisk trekk ved byen.
- Oppmuntre til tilbakeføring til opprinnelig fargesetting generelt, og av etterkrigsbebyggelsen spesielt.

Høyt vurderte lokaliteter:

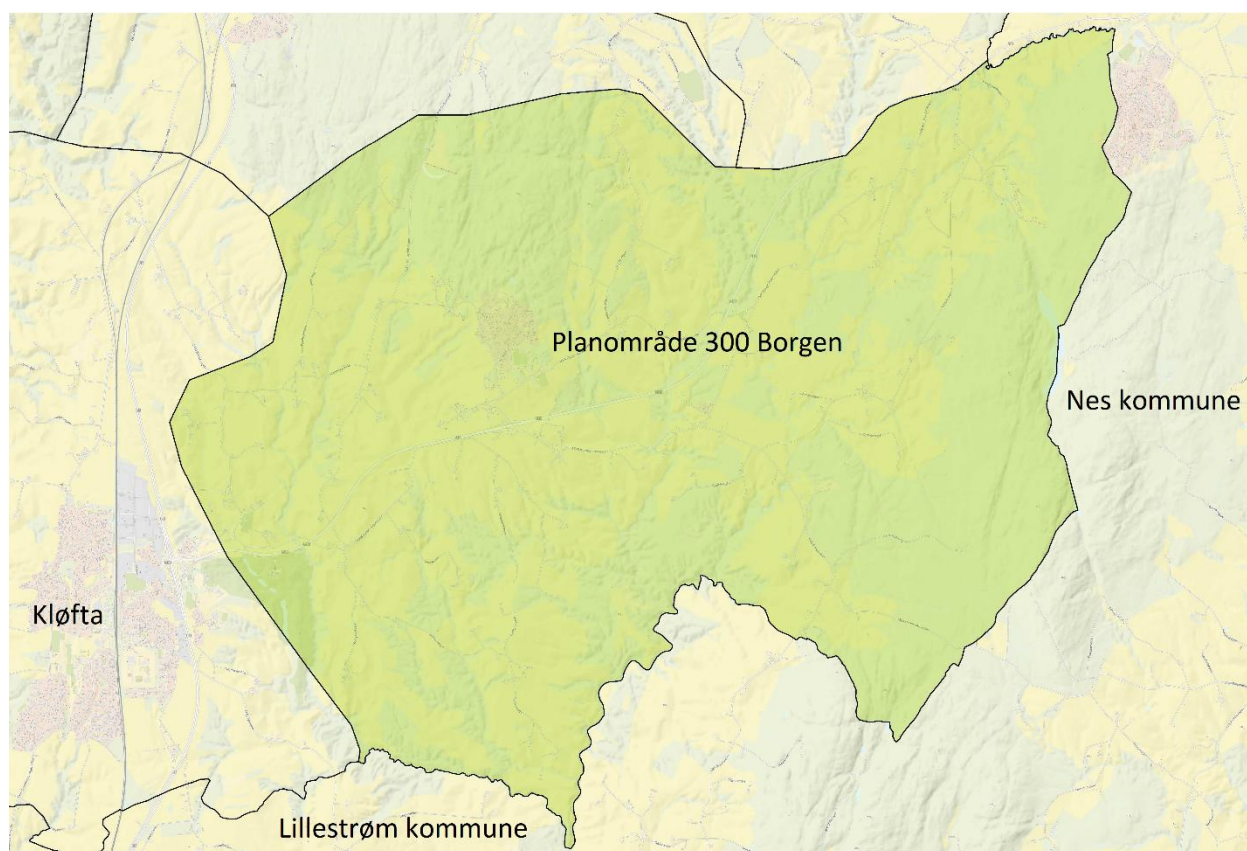
- *135/625 Stenvåg (vpl 203-3, VK3)* Stuebygning i sveitserstil på én etasje og loft. Opprinnelig firedelt plan, påbygd til midtgangsplan før krigen. Hovedform og opprinnelig stilpreg godt bevart. Ytre detaljer er fornyet tilnærmet stilriktig etter istandsetting i 1989.
- *135/920 Ullensaker Dampsag og Høvleri (vpl 203-7, VK2)* Administrasjonsbygning etter Ullensaker Dampsag og Høvleri, stiftet 1891. Representerer en næring som er typisk for den første industrietableringen ved stasjonsstedene. Bygget er flyttet på tomten.
- *135/58 Myrvang (vpl 203-9, VK3)* Lite sveitserhus, typisk for småkårsbebyggelsen langs innfartsvegene. Få år etter at stasjonen på Jessheim var bygd, lå det tett med små bolighus og småbruk langs her. Myrvang er eneste bevarte representant for den eldste bebyggelsen.
- *135/15 Nygård (verneskjema mangler, VK3)* Bygd rundt 1918, bakgrunn som småbruk. Relativt godt bevart våningshus med detaljer i sveitserstil, stabbur i telemarksstil og uthus. Tunet utgjør et lite miljø som ligger noe tilbaketrukket fra innfartsvegen.
- *135/920 Godshus Jessheim Jernbanestasjon (vpl 203-13 VK2)* Oppført i 1908 ifm. bygging av nytt stasjonsbygg og behov for større godshus. Det opprinnelige godshuset fra 1857 skal ha blitt flyttet til Dal. Typisk for jernbanearkitekturen, og har høy samferdselshistorisk verdi.
- *135/158 Boligeiendom Jacobsgate (vpl 203-14, VK3)* Boligeiendom med lite sveitserhus og uthus i hage. Opprinnelige hovedtrekk godt bevart. Anlegget er representativt for boligbebyggelsen som vokste fram i tilknytting til Ullensaker Dampsag og Høvleri.
- *135/40 Veiberggården (vpl 205-2, VK2)* Liten stue med stabbur og stor forretningsgård med referanse til ulike lag fra Jessheims historie. Stua har tradisjoner som Jessheims eldste hus, kan godt være et par generasjoner eldre enn stasjonsbyen. Forretningsgården i sveitserstil viser typisk tettstedsbebyggelse tidlig på 1900-tallet. Den var opprinnelig et hjulmakerverksted med allsidig produksjon og mange ansatte. Dette er et lite miljø med stort kulturhistorisk innhold.
- *135/45 Herredshuset (vpl 205-3, VK2)* Innviet i 1901, en av Ullensakers mest særpregede og markante bygninger. Arkitekt var Holger Sinding Larsen, som også sto for utvidelse av huset i 1924. Byggestilen er nasjonalromantisk og må ses i sammenheng med strømninger i tida rundt unionsoppløsningen i 1905. Bygningen har interesse langt utover det lokale.
- *135/45 Minnestøtte ved Herredshuset (verneskjema mangler, VK2)* Bautastein på dobbel sokkel, reist 17. mai 1914 med inskripsjonen «Til minde om soldatene fra Ullensaker i krigen 1814 – Lier og Matrand».
- *135/45 Minnesmerke ved Herredshuset (verneskjema mangler, VK2)* Minnesmerke med inskripsjonen «Ullsokninger som falt i kamp for Norges frihet 1940 – 1945». Avduket av ordfører Ole Korslund i 1995, 50 år etter fredsåret 1945.
- *135/67, 135/791 Doktorgården/Lønnebo (vpl 205-4, VK2)* En av Jessheims godt bevarte, herskapelige villaer langs Trondheimsvegen. Stort ungdomshus fra 1922 og nasjonalromantisk stabbur fra et tidligere byggetrinn. Viktig del av Trondheimsvegen kulturlandskap.
- *135/46 Teisengården (vpl 205-5, VK2)* Sveitervilla fra århundreskiftet. Opprinnelig uthus flyttet på tomten og sammenbygd med nytt kontorbygg. Representerer villabebyggelsen som vokste opp i tilknytning til stasjonsbyene. Det er et viktig element i Trondheimsvegens kulturlandskap, og utgjør, sammen med Fredheim og Bjørk, et landemerke ved adkomst til Jessheim sørfra.
- *135/7 Vegelgården (vpl 205-7, VK2)* Stor forretningsgård i sveitserstil fra århundreskiftet med markant beliggenhet mot Jessheimkrysset. Huset har mye av opprinnelig form og preg bevart, og er en typisk representant for tidas store forretningsgårder. Viktig del av Trondheimsvegen kulturlandskap.
- *135/933 Ullensaker sparebank (vpl 205-21, VK2)* Tegnet av arkitekt Biong og Biong AS, bygd av byggmester Hilmar Jørgensen i 1938. Kompakt, rektangulær bygning i funkisstil og upusset tegl fra Døhlen teglverk i Nannestad. Det eneste institusjonsbygget i funkisstil med teglstein på Jessheim. Det er unikt at en så sentral og relativt ny bygning er bygd med tegl fra lokalt teglverk.

- *135/515 Jessheim stasjonsbygning (vpl 205-8, F)* Bygd i 1908, erstattet den gamle som brant ned i 1904. Tegnet av arkitekt Henrik Bull. Murbygning i et fritt historisk formspråk med innslag av jugendstil. Et særlig fint eksempel på sin type, og har høy samferdselshistorisk verdi.
- *135/515 Byste på sokkel av Karl Nordbeck (verneskjema mangler, VK2)* Reist i Jernbaneparken på Jessheim på begynnelsen av 1960-tallet av innsamlede midler fra idrettsungdom. Nordbeck ble kjent i Amerika som verdens sterkeste mann. Etablerte sirkus i hovedstaden da han kom tilbake til Norge. I 1930 ga han 10.000 kr til bygging av nytt klubbhus på Jessheim, Idrettens Hus.
- *135/81 Kingsgården (vpl 205-9, VK2)* Stort svalgangshus med eldre preg bevart i hovedtrekk. Et mindre uthus med stall er tatt ned, men skal reetableres. Tradisjonen knytter Kingsgården til jernbaneingeniør Charles King, som slo seg ned på Jessheim som kjøpmann og gårdbruker etter at Hovedbanen var bygd. Viktig del av Trondheimsvegen kulturlandskap.
- *135/78 Villa Sole (vpl 205-12, VK1)* Bygd i 1912, og er et av Jessheims mest særpregede og best bevarte villa-anlegg. Hovedbygning og uthus er utpregede representanter for 1900-tallets nasjonalromantiske trehusstil. At hele anlegget er bevart med uthus og hage, er særlig verdifullt. inngår i rekken av herskapelige villaanlegg langs Trondheimsvegen forbi Jessheim.
- *135/108, 135/166, 135/527 Fakkelsenteret (vpl 205-18, VK2)* Ullensakers første butikkssenter fra 1968, med navn etter en bronseskulptur av den romerske gudinnen Vesta. Konstruksjon i hvitmalt, plasstøpt betong, med flere buede partier og mørke, inntrukne vinduer. Det særpreget uttrykket mot rådhusplassen er beholdt etter sammenbyggingen med storsenteret. Har en viktig arkitektonisk sammenheng med Jessheim kirke og rådhuset.
- *135/42, 135/43, 135/48 Storgata 14, 16, 18 (vpl 205-13, VK2)* Forretningsgårder fra århundreskiftet med hovedform og hovedpreg fra tidlig 1900. Storgata 16 ble tatt ned i 2010, og gjenoppbygget med opprinnelig utseende og en del originale bygningsdetaljer. Storgata 14 og 18 er endret i detaljer, men hovedpreg er intakt. Husene representerer det best bevarte miljøet av en opprinnelig sammenhengende rekke med tregårder på nordsida av Storgata.
- *135/60, 115 Storgata 12/Furusetgården og Storgata 6/Kværnergården/Gimle (205-15, VK3)* Forretningsgårder, hhv. «Storslaktern» (1906) og «Vesleslaktern» (1920). Begge er en del endret i fasaden, bl.a. med store vinduer ut mot Storgata. Begge er fint istandsatt i senere tid, og er viktige som del av Storgatas eldre bygningsmiljø.
- *135/79 Utsikten (205-11, VK3)* Bolighus fra 1922 som har hatt flere funksjoner, bl.a. kafe. Markerer overgangen mellom villabebyggelsen og forretningsgårdene, viktig i sammenheng med Herredshuset og Villa Sole.
- *135/29 Bekken (vpl 205-14, VK3)* Lite sveitserhus med skjul i hage, trolig fra sent 1800. Opprinnelig preg godt bevart. Representerer vanlige folks bolighus i tettstedets nære omgivelser, og et karakteristisk element langs hovedvegen og i tettstedets sosiale bebyggelsesstruktur.
- *135/169, 135/182 Forretningsgårder Veiberggata (vpl 205-16, VK2)* To forretningsgårder fra 1930-tallet med funksjonalistisk formspråk/ enkel byggmesterfunkis. De best bevarte bygningene med dette stiluttrykket i Jessheim sentrum. Har særlig verdi fordi de viser utviklingen i byggeskikken over tid, og er bindeledd mellom ulike utbyggingsperioder.
- *135/298 Kommunehuset/rådhuset (vpl 205-23, VK2)* Kommunens administrasjonsbygning fra 1965-67. Tegnet av arkitektene Nilsson, Platou og Solemslie for arkitektfirmaet Arnstein Arneberg. Opprinnelig del godt synlig etter seinere tilbygg. Har tydelige og gode arkitektoniske kvaliteter, og utgjør sentrum i en viktig arkitektonisk sammenheng med Jessheim kirke og Fakkelsenteret.
- *7/26 Linjebo (vpl 205-20, VK2)* 12 vertikaldelte firemannsboliger bygd av Selvaagbygg i 1962 som forsvarsboliger. Egen bygning for fellesvaskeri, garasjeanlegg og store, grønne fellesområder. Opprinnelig fargesatt i rødt, gult, blått eller brunt. Tross enkelte endringer har husene relativt høy autentisitet. Fremstår som den beste representanten for sosial boligbygging i kommunen.
- *135/636 Jessheim kirke (vpl 205-19, VK2)* Tegnet av Hille Mellbye Arkitekter, oppført i 2017. Bygd i hvitpusset mur og utgjør sammen med kirkekontor m.m. en hesteskoformet gård. Inne i

gården står et 19 m høyt klokketårn. Tydelige arkitektoniske kvaliteter og koblinger til rådhuset og Fakkelsenteret. Foreslås til hensynsone bevaring.

- ~~135/88, 509, 589 Møbelhuset (vpl 205-18, VK3) Hoveddel mot Trondheimsvegen bygd i 1937, endringer i 1962 og 1965. Møbelforretning siden 1965. Enkel og modernistisk murbygning i to etasjer med flatt tak. Markerte gesimsbeslag i rødt, veggflater med naturbetongplater. Rød baldakin langs hele gatefasaden. Tidstypisk og godt bevart.~~
- ~~135/100, 193-195, 207, 470-472, 473-477, 478-479, 481-484, 486, 579, 847 Tomtemoen (vpl 203-17, VK3) Mangfoldig boligområde med eneboliger etablert i 1963. Hus i ulike varianter av etterkrigsmodernisme, særlig påvirkning fra nordisk modernisme, med tilpasning til naturtomter med svaberg og enkelte furutrær bevart. På tross av endringer har husene en del originale trekk.~~

Planområde 300 Borgen

3-1 Ullensaker Prestegård og gårdene nærmest

Det gamle senteret i hovedsognet.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på de primære kulturlandskapstrekkene med den eldste gårdsbebyggelsen på høyderuggene og bekkedragene som naturlige eiendomsskiller.
- Ta vare på viktige enkeltelementer og strukturer ved det gamle kirkestedet slik at de historiske sammenhengene kan leses og oppleves i landskapet; gravhauger, kirken, prestegården og kirken som knutepunkt mellom de gamle vegene.

- Ta vare på restene etter landskapets sosiale bosettingsstruktur.
- Undersøke muligheten for å reetablere og tilrettelegge flere av de gamle veifarene i området.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *28/1 Hillern (vpl 301-1, VK2)* Gårdstun med karakteristisk bebyggelse fra tida rundt første verdenskrig, typisk for større gårder. Særlig fint nasjonalromantisk stabbur. Hovedbygning i «villastil». Markant gravhaug nær tunet. Landskap og hus er en del endret, og deler av låve revet, men nærhet til kirkestedet tilfører verdi.
- *29/1 Ullensaker prestegård (vpl 301-2, F, VK2)* Embetsgard med fredet hovedbygning og stabbur. Ytre preg i sveitserstil fra århundreskiftet, mens enkelthus, hage, anlegget som helhet og arkeologiske minner gir langt større tidsdybde.
- *29/1 Ullensaker kirke/«Romeriksdomen» (listeført)* Langkirke i betong fra 1958 er den fjerde på stedet. Oppført etter tegninger av Arnstein Arneberg, med særegen arkitektur, kunst og interiør med referanser til den lange historien. Automatisk fredet middelalderkirkegård.
- *29/1 Byste på sokkel av Erling Grønland (verneskjema mangler, VK2)* Står foran Ullensaker kirke. Grønland virket i flere perioder som prest i hovedsognet, sist som sogneprest frem til 1909. Som folkehøgskolemann, politiker og organisasjonsmann var Grønland en avholdt mann i bygda.
- *29/762 Enga (vpl 301-3, VK3)* Småbruksbebyggelse i sveitserstil fra tidlig 1900 ved den gamle Kongsvingervegen. I dag det mest komplette tunet av denne kategorien langs veggen.
- *30/1, 31/1, 31/3 Hauger (vpl 301-7, VK3)* Markant tunklynge for tre bruk nær Ullensaker kirke. Komplette gårdstun med hus fra århundreskiftet til tidlig etterkrigstid, typisk for større bruk. Særpreget, enhetlig struktur med store driftsbygninger på rad. Syslervegen går gjennom tunet.
- *Syslervegen over Hauger (vpl 301-45/111-16, VK3)* Gammel allfarveg mellom Gjerdrum og Ullensaker kirke over Olstadkorset. Intakt som jordeveg fra motorvegen til Hauger-tunet.

3-2 Plogstad og nabogårder

Bebyggelsen langs Rambydalsvegen.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på kulturlandskapstrekkene med gårdsbebyggelsen på høydene og bekkedragene som naturlige eiendomsskiller.
- Ta vare på hovedtrekkene og strukturen i gårdsanleggene.
- Ta vare på viktige siktlinjer mellom elementene, særlig aksene Plogstad, Nordgarden Flatby, Lundberg og Øvre Ramby, og mulighetene til å oppleve disse i sammenheng fra Rambydalsvegen.
- Ta vare på siktlinjer og sammenhengene mellom Flatby-tunene som eksempel på et gårdslandskap preget av utflytting av tun etter jordskiftet.
- Undersøke mulighetene for kulturlandskapsskjøtsel ved Lundbergbekken, særlig i omgivelsene ved Lundberg.
- Se og ta vare på småkårsbebyggelsen i sammenheng.
- Bevare de gamle vegene, Rambydalsvegen og vegen til Høgfjellet i mest mulig nåværende løp.
- Bevare området som ett sammenhengende jordbrukslandskap, med siktlinjer fra omkringliggende veier.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *37/4, 38/1, 39/1, 40/2 Nedre Ramby (vpl 301-11, VK3)* Tett dobbelttun med hus fra sveitserstilperiode og mellomkrigstid. Driftsbygningen er en av Ullensakers største, og et viktig element i landskapet sett fra mange kanter.

- 39/6 Sørli (vpl 301-21, VK3) Liten stuebygning med sjeldent høy autentisitet. Dokumenterer boligforhold på de minste plassene i utmarka. Det siste bygningsminnet i et område der det før var en hel liten grend med tilsvarende bebyggelse. Høy sosialhistorisk verdi.
- 40/1 Øvre Ramby (vpl 301-10, VK3) Sveitserstiltun med autentisk bebyggelse som gir et fint tidsbilde av vanlig gårdsbebyggelse rundt århundreskiftet. Låve revet.
- 41/11 Lundberg (vpl 301-9, VK1, VK2) Særpreget anlegg, typisk for byggeskikken til de «kondisjonerte» gårdbrukerne i kirkebygda. To-tunsordning med inntun og uttun tilpasset terrenget i ravinelandskapet. Bygningsmiljø med stor tidsdybde og godt bevarte hus fra 1700-tallet og til mellomkrigstida. Variert kulturlandskap med beitebakker i bekkedal.
- 42/2 Lille Flatby (vpl 301-18, VK3) Mindre tun etablert etter jordskifte på 1800-tallet. Hus fra sveitserstilperioden og etterkrigstid i sluttet bygningsmiljø. Typisk beliggenhet ved bygdevegen.
- 42/11 Nordgarden Flatby (vpl 301-19, VK3) Liten stuebygning i sveitserstil ved Rambydalsvegen. Godt synlig i landskapet. Dokumenterer eldre plass eller småbruk og ligger i lesbar sammenheng til de store brukene i området. Sosialhistorisk verdi. Uthus revet.
- 43/1 Store Flatby (vpl 301-15, VK2) Helhetlig gårdsanlegg med mange hus for ulike funksjoner, og aldersfordeling og hustyper typisk for litt større gårder på Romerike. Enkelthus har dels høy autentisitet. Sidebygning med sjelden konstruksjon av ubrent leire.
- 44/1 Plogstad (vpl 301-13, VK1, VK2) Herskabelig firkanttun/gårdsanlegg for sorenskriveren fra 1815-1913. Særlig autentisk, mulig fredningsverdig hovedbygning fra 1863 med ytre preg av tidlig sveitserstil. Sidebygning fra 1700-tallet og stor driftsbygning fra mellomkrigstid.
- 42/5, 42/7 Myrhus (vpl 301-14, VK3) Småbruk fra mellomkrigstid med tidsenhetlig, godt bevart bebyggelse i sveitserstil. Viser en typisk utvikling for de gamle husmannsplassene ved vegene.

3-3 Lauten, Frogner, Romsås og Kyken

Bebyggelsen langs Hynnas østside.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på kulturlandskapstrekkene med den eldste gårdsbebyggelsen på høyderykkene og bekkedragene som naturlige eiendomsskiller.
- Ta vare på hovedtrekkene ved landskapets sosiale bosettingsstruktur. Det gjelder særlig grenda Sibirien og visuell sammenheng med Kyken.
- Ta vare på det varierte kulturlandskapet i ravinebeltet ved Kyken, Sibirien og Enger.
- Ta vare på siktlinjer mellom elementene i området, særlig med tanke på opplevelsen fra den gamle Kongsvingervegen over Lauten og til Ullensaker kirke.
- Undersøke muligheten for å tilrettelegge den gamle Kongsvingervegen fra Hynna til Gladbakk og opprette forbindelse vestover vegen til Ullensaker kirke.
- Bevare bebyggelse og siktlinjer til Ullinshof gamle skole og miljøets sammenheng til vegene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 29/11, 38/3, 53/4, 52/1, 52/2, 52/7, 52/5, 43/4 Gamle Kongsvingerveg fra Ullensaker kirke til Gladbakk (vpl 301-44, VK3) Gammel trasé fra Ullensaker kirke, over Tangen, Hynna, Lautenbakken og Gladbakk til Rv. 2. Del av «Den Wingerske Kongevei», kanskje etablert alt på 1600-tallet. Dels intakt som atkomstveg til eiendommer, dels jordeveg, dels pløyd bort. Kløfta kultursti, ferdigstilt 2012, følger traséen mellom Ullensaker kirke og Lautenbakken.
- 51/1 Kyken (vpl 301-40, VK3) Landbruksskole og lensmannsgard på 1860-70-tallet. Gårdstun med særpregede store hus og rik vegetasjon som markerer tunet på en særlig fin måte i

landskapet. Hovedbygning med sjelden konstruksjon av ubrent leire fra 1870-tallet, og autentiske uthus fra 1930-40-tallet viser bebyggelse karakteristisk for større bruk.

- *51/8, 51/9, 51/19, 51/27 Sibirien (vpl 301-41, VK3)* Adskilt grend med bolighus og småbruk med bakgrunn som husmannsplasser under Kyken. Lav autentisitet i detaljer, men hovedtrekk bevart, som sammen med lokalisering i landskapet forteller om opprinnelige sammenhenger. Representerer en type bosetting det i dag er relativt få spor etter.
- *52/4, 52/6 Ullinshof skole og Ullinsheim (vpl 301-27, VK2)* Skolebygning fra 1906, Ullensaker kristelige ungdomsforenings lagshus fra 1920 og skolestyrerbolig fra 1926. Et lite bygdesenter i krysset mellom den nye Kongsvingervegen fra 1890-tallet og Rambydalsvegen. Autentiske sveitserhus som i form og beliggenhet forteller om opprinnelige funksjoner og sammenhenger.
- *53/4 Nordre Lauten/Lautenbakken (vpl 301-23, VK3)* Yngre gårdsetablering i gammelt vegkryss mellom Rambydalsvegen og den gamle Kongsvingervegen. Sveitserstiltun med bebyggelse typisk for større bruk fra tidlig 1900-tall, komplettert med mindre uthus for ulike funksjoner. Særlig markant representant for 1900-tallets sveitserlåve.
- *52/7 Gladbakk (vpl 301-24, VK3)* En av få bevarte boplasser langs den gamle Kongsvingervegen. Trolig også en av de eldste, med tradisjoner som hvilestue og kro. Gammel, men sterkt modernisert stuebygning og enkel, mindre driftsbygning med preg fra midten av 1900-tallet.
- *55/10 Enger (vpl 301-32, VK3)* Gårdsbruk med særlig fin beliggenhet, som viderefører gammel husmannsplass. Bygningsmiljø typisk for litt større bruk. Middels autentisitet, men hovedtrekk i tunstruktur og enkelthus bevart.
- *56/1, 56/2, 57/1, 57/3, 57/9, 57/10-12 Romsås (vpl 301-33, VK3)* Tunklynge for tre bruk med markant beliggenhet på en høyde over Hynna. Vanlig gårdsbebyggelse fra århundreskiftet og etterkrigstid. Verdien ligger først og fremst i tett og enhetlig struktur og virkningen i landskapet.

3-4 Stokkergrenda med Viljesrud og Sørby

Åpent gårdslandskap mot Sørumsjøen ved Rømua og Hynna.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på de primære kulturlandskapstrekkene med gårdsbebyggelsen på høydene og bekkedragene som naturlige eiendomsskiller.
- Ta vare på hovedtrekkene og strukturen i gårdsanleggene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *60/25 Viljesrudlykkja (vpl 302-2, VK3)* Småbruk med autentisk bebyggelse i sveitserstil fra de første tiårene av 1900-tallet. Driftsbygning mangler. Typisk beliggenhet i landskap og ved gammel veg, som er brutt ved tunet.
- *60/1, 60/4, 60/6, 60/25 Viljesrud (vpl 302-1, VK3)* Tett tunklynge med bebyggelse etter tre bruk og hus som gir et representativt bilde av byggeskikk på små og mellomstore bruk i sveitserstilperioden. Typisk beliggenhet på høyder med gammel bygdeveg gjennom tunområdet.
- *200/1 Haskoldrud (vpl 301-38, VK3)* Relativt tidsenhetlig gårdstun som gir et bilde av vanlig gårdsbebyggelse i sveitserstil fra århundreskiftet. Fin beliggenhet ved elvemøte mellom Hynna og Rømua, og i sammenheng med bebyggelse i Sørumsjøen.

3-5 Borgen med nabogårder

Knutepunktet på høyden – vidt utsyn, store tunklynger og småbruk langs gamle hovedveger.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på grunnstrukturen i kulturlandskapet slik at hovedelementene med de store tunklyngene, vegene og småkårsbebyggelsen langs vegene framstår tydelig. Sikre åpen jordveg i kontakt med tunene og siktlinjer fra vegene og mellom elementene.
- Ta vare på siktlinjer fra miljøene til skogranden og til «den store utsikten» fra de gamle vegene.
- Bevare de gamle vegenes løp i terrenget mest mulig uendret, og undersøke muligheten for å reetablere vegen Borgen, Oppen, Uranienborg, Rambydalen som kultursti.
- Sikre spor etter plassene Hagan og Stein.
- Fremme tilbakeføring til mer stilriktige detaljer av sentrale hus i tettstedsbebyggelsen, særlig de gamle landhandleriene, om det skjer noe med husene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 44/1, 46/3, 46/4, m.fl. *Stenslivegen* (vpl 302-32, VK3) Gammel bygdeveg fra tunklyngen på Borgen over Oppen til Rambydalen. I dag i hovedsak brukt som sti i skogen nord for Oppen.
- 45/1 *Nedre Oppen* (vpl 302-24, VK3) Sjeldent tidsenhetlig gårdstun i sveitserstil fra slutten av 1800-tallet. Særlig autentisk hovedbygning og interessant driftsbygning med rester av steinfjøs. Fin beliggenhet i variert landskap. Del av et tunområde på Oppen med lange tradisjoner.
- 46/15, 46/16 *Øvre Oppen/«Leirkakuhuset»* (vpl 302-25, VK3) Bygd i soltørket leire i 1870-åra. Bygningen har gjennomgått en del endringer, men kjernen er intakt og viktig som et eksempel på denne typen materialbruk.
- 45/15 *«Losjen»* (vpl 302-22, VK3*) Avholdslosjen «Kjeld Stubs» lokale på Borgen. Tidligere offisersbolig fra Sørby satt opp her ca. 1890. I hovedsak intakt og ligger i miljø med annen eldre bebyggelse til den gamle vegen mot Oppen. Ett av få minner etter den frivillige lagsaktiviteten på Borgen. Sosialhistorisk verdi. Begynnende forfall.
- 45/92, 45/93 *«Gata»* (vpl 302-26, VK3) Tun i utkanten av det gamle tunområdet på Oppen. Særlig interesse har stabburet som sammen med gravhaugen «Kjempehaugen» har en markant plassering på brinken før fallet mot Plogstad. Felles flåbrønn for den gamle tunklyngen.
- 45/6 *«Oppihaugen»* (vpl 302-29, VK3) Småbruk med godt bevart akershusisk stuebygning, lite stabbur og nyere driftsbygning. Særlig bygningshistorisk verdi. Typisk beliggenhet i kanten av utmark, men har i dag preg av boligeiendom med yngre hus. Stabbur revet?
- 46/3 *«Hagan»* (vpl 302-28, VK3) Tufter etter småkårsbebyggelse ved Stenslivegen, med typisk beliggenhet ved veg og i randsone mot utmark. Alle hus er revet, kun grunnmur står igjen.
- 47/1, 47/20, 47/95, 47/163, 47/181, 47/182, 48/2 *Borgen tunklynge* (vpl 302-14, VK3) Tett og markant tunklynge under karakteristisk knaus det knytter seg tradisjoner om bygdeborg og samlingsplass til. Særpreget tunstruktur med innhus og uthus på rad. Bygningsmiljøet reflekterer vanlig gårdsbebyggelse på 1900-tallet, men er mye modernisert. Tunområdet som helhet gir tidsdybde til landskapet. Særlig verdi som historisk ankerfeste i tettstedet Borgen.
- 47/101 *Borgenfjellet* (vpl 303-1, VK3) Bostedet til Johanne Borgen. Opprinnelig husmannsplass fra 1840-tallet som ligger for seg selv i skogbrynet på grensa til Lund. Autentisk bebyggelse fra sveitserstilperioden til tidlig etterkrigstid, med spor etter tidligere bebyggelse. Viser utviklingen fra husmannsplass til litt større småbruk på 1900-tallet. Ny enebolig og garasje i 2011.
- 47/18 *Skomakerstua på «Grinda»* (vpl 302-23, VK3*) Lite, i hovedsak autentisk sveitserhus. Skomakerverksted siden 1959, men opprinnelig stuebygning på plassen Grinda. En av de best bevarte av de små bolighusa på Borgen. Begynnende forfall.
- 47/fl., 48/2, 45/1 *Stenslivegen* (vpl 302-33, VK3) Gammel bygdeveg fra tunklyngen på Borgen, over tungruppa på Oppen til Rambydalen. Forskjellig status i dag. Dels adkomstveg, dels jordeveg, et lite parti pløyd bort, et lite parti inkorporert i dagens offentlige vegnett. Særlig verdifull i opplevels- og formidlingssammenheng.

- 48/7 Bråtalyva (vpl 302-35, VK3) Høyløe til Lille Borgen med typisk beliggenhet mot utmark. I dag en sjelden hustype.
- 48/121 «Snekkerstua» (vpl 302-16, VK3) Småbruk ved Kongsvingervegen med bakgrunn som en av «Lyshaugplassene», tilknytning til ulike håndverksvirksomheter. Typisk lite sveitserstiltun med hus fra første halvdel av 1900-tallet. Det best bevarte av de gamle småbrukene på Borgen.
- 50/1 Nor-Holen (vpl 302-8, VK3) Gårdstun tett ved Rv2. Et av de eldste gjestgiver- og skyss-skiftestedene ved Kongsvingervegen i drift gjennom flere hundreår fram til 1854. Bebyggelsen er fornyet, men anlegget har bevart kvaliteter som gjør det lett å knytte historien til stedet.
- 48/11 Bensinstasjon/verksted (verneskjema mangler, VK3) Ligger i trekanten hvor to generasjoner av Kongsvingerveg skiller lag, og markerer avslutningen på «Gamle Borgen». Et av få bevarte eksempler på etableringene som dukket opp langs vegene i etterkrigstiden, da bilen ble allemannseie. Bygningen har trekk fra funkisarkitektur.
- 50/3 «Villaen» (vpl 302-10, VK3) Bolighus fra mellomkrigstid i sveitserstil med jugenddetaljer. Et av svært få autentiske hus som dokumenterer vanlig boligbebyggelse i tettstedet Borgen fra tiårene rundt århundreskiftet.
- 63/2, 63/4, 63/8, 64/1 Nafstad tunklynge (vpl 302-5, VK3) Markant tunklynge med bebyggelse for flere bruk. Hus typisk for vanlige gårdsbruk fra århundreskiftet og utover 1900-tallet. Moderniseringer preger mye av hus og landskap, men kvaliteter i hovedstruktur og helhetsvirkning forteller om eldre sammenhenger og gir tidsdybde til landskapsbildet.
- 63/5 Nafstadteiet (vpl 302-7, VK3) Gårdstun tett ved Rv2 som representerer bruksdeling og utflytting av tun på 1800-tallet. Helhetlig, åpent firkantun med hus som i alderssammensetning viser en typisk utvikling av vanlig gårdsbebyggelse. Særlig autentisk hovedbygning med detaljer i sveitserstil, men med et hovedpreg som godt kan være eldre. Ligger særlig eksponert i det åpne landskapet og mot de gamle vegene.
- ~~48/44 Borgen skole (vpl 302-36, VK3) Bygd i 1983 som erstatning for den gamle grendeskolen ved Lund. Bygget har to hovedfløyer stilt vinkelrett mot hverandre, med to etasjer og valmede tak i slak vinkel. Framstår tidstypisk og lite endret.~~
- 47/106 Steinbekken 10 (vpl 302-38, VK3) Modernistisk enebolig bygd i 1985, tegnet av Bergersen, Gromholt og Ottar Arkitektkontor. Tidstypisk utforming med flatt tak. Godt tilpasset skrånende terreng, på det meste tre etasjer. Dobbelt garasje med pulttak mot veg.

3-6 Lund og Inngjerd

Gammelt kirkested og offisersgård, mellom to generasjoner av Kongsvingervegen.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på hovedstrukturen i tunklyngene på Lund og Flindrum.
- Bevare Kongsvingervegens løp i terrenget mest mulig uendret.
- Ta vare på siktlinjer til det gamle kirkestedet på Lund fra vegene.
- Ta vare på karakter og hovedtrekk i bebyggelsen til småbrukene på Inngjerdsmyr.
- Undersøke muligheten for å tilrettelegge vegene fra Flindrum og Smedstua (Vadstua) mot Skedsmo, Støverud og Vårum.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 65/2, 65/3 Nygård (vpl 304-15, VK3) To småbruk som viderefører den eldste bosettingen ved Horsla. Gir som helhet et noe uensartet og blandet tidspreg, men har en sjeldent autentisk stuebygning på 65/3, representativ for småkårsbebyggelsen rundt århundreskiftet.

- 66/24 Skogly (vpl 304-14, VK3) Boligeiendom fra 1920-tallet ved Kongsvingervegen på Inngjerdsmyr. Stuebygningen, som er flyttet hit, er en av de minste i materialet. Tidstypisk uthus.
- 66/3, 66/7, 66/33, 66/57 Myrhus (vpl 304-13, VK3) Liten gruppe med småbruk, bolighus fra mellomkrigstid og nyere bolighus på Inngjerdsmyr. Viderefører en av de mange husmannsplassene under Inngjerd. Selv om bygningsmiljøet bærer preg av kontinuerlige endringer, har det bevart kvaliteter som forteller om opprinnelige sammenhenger.
- 66/6 Hol, «Strandbakken» (vpl 304-12, VK3) Småbruk på en markert høyde ved Horsla tett ved Rv2. Markerer en av de eldste husmannsplassene under Inngjerd med typisk beliggenhet. Helhetlig gårdstun med bebyggelse fra århundreskiftet og mellomkrigstid. Sjeldent autentisk driftsbygning. Spor etter eldre veg nær tunet.
- 78/1, 79/1, 79/2, 79/5 Lund (vpl 303-2, VK3) Tre gårdstun i åpen gruppe. Typisk bebyggelse for store gårdsbruk på Romerike fra århundreskiftet til i dag. Store hus og tunets markante plassering i landskapet er med på å framheve knutepunktet. Mulige spor etter middelalderkirke på «Kjerkejordet» og gravhauger i nærområdet gir tidsdybde.
- 79/9 Lund skole (vpl 303-11, VK2) En av de best bevarte av annengenerasjons skolebygninger fra 1906. Ligger ved krysset mellom den gamle og «nye» Kongsvingervegen.
- 79/14, 79/32, 80/2-6, 80/8-10 Flindrum (vpl 303-5, VK3) Dobbelttun med bebyggelse typisk for store gårdsbruk på Romerike fra århundreskiftet til i dag. Særlig enhetlig tunstruktur som framhever bebyggelsen og spesielt to store driftsbygninger fra mellomkrigstid på en fin måte.
- 80/11 Hestehagan (vpl 303-8, VK3*) En av de eldste husmannsplassene under Flindrum. Stuebygning med ytre preg fra sveitserstilperioden og et lite uthus. Viser typisk byggeskikk for småkårsfolk og er sjeldent autentisk. Karakteristisk beliggenhet i skogbrynet. Svært dårlig tilstand.
- 80/6 Stuelykkja (vpl 303-7, VK3) Tufter etter småbruk som markerer gammel husmannsplass i utkant av gårdsområdet til Flindrum. Typisk for steder som ble tatt opp på 1800-tallet og seinere lagt til gården igjen. Potensiale som kulturelement i turterreng på gamle veger.
- 81/13 Ødegården (vpl 303-9, VK3) Småbruk med bebyggelse som har bevart opprinnelig karakter fra sveitserstilperioden i hovedtrekk. Sommerfjøs i skogrand (revet?). Har først og fremst verdi som del av kulturlandskapet ved «Åsby'n» (planområde Jessheim).
- 81/8 Åsfjellet/Nordfjellet (vpl 303-10, VK3) Spor etter plassen Åsfjellet. Representerer en av de eldste utmarksplassene under Ås. I dag står et felleferdig fjøs her.

3-7 Holt og Vettalgrenda

Mellom elver og åser sørøst i Ullensaker.

Målsetting for området som helhet:

- Se Kauserud mølle i sammenheng med andre nært tilknyttede kulturmiljøer, som møllemesterboligen, det nære elvelandskapet med dammurer og sporene etter Holtmølla.
- Ta vare på siktlinjer mellom Kauserud mølle og Kauserud gårdstun.
- Ta vare på hovedstrukturene i Holt-tunet og de viktigste gårdstunene på Vettal.
- Ta vare på viktige siktlinjer i landskapet fra vegene mot hovedelementene, Holttunet, Vettalgrenda og Kauserud Mølle.
- Undersøke om det finnes flere tufter etter husmannsplasser, utmarksminner og veger – langs Rømua og i Holtmarka og Vettalmarka.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 67/4 Kauserud Mølle (vpl 304-6, VK2) Sjeldent helhetlig kulturmiljø representativt for den gamle vannkraftbaserte og jordbruksnære industrien. Møllebygning og møllemesterbolig ved fossefall

og dammurer. Møllebygningen har høy indre og ytre autentisitet, viser utbyggingstrinn fra 1800-tallet til mellomkrigstid. Ses i sammenheng med spor etter virksomheten i Holtfossen lenger sør.

- 69/1 Holtfossen (vpl 304-7, VK3) Ruiner etter mølle ved dramatisk elvelandskap med fossefall i Rømua. Flere oppmuringer, møllesteiner og mulig andre spor.
- 70/11 Bertestua (vpl 304-3, VK3) Bolig fra mellomkrigstid med liten stuebygning og uthus.
- 70/7 Nyslett (vpl 304-2, VK3) Småbruk med hus fra sveitserstilepoken, en del endret. Har verdi som representant for en hel liten grend med tilsvarende bebyggelse som nå er borte.
- 72/1, 73/1, 73/6 Vettal tunklynge (vpl 305-2, VK3) Markant og helhetlig tunklynge sentralt i Vettalgrenda. Bygningssmiljø som i hovedsak gir et tidsbilde av byggeskikk midt på 1900-tallet på større gårder, men som i tunstruktur og enkelthus viser større tidsdybde. Særlig markante driftsbygninger med relativ høy autentisitet.
- 72/2 Vettal «Oppigarn» (vpl 305-4, VK3) Gårdstun som representerer bosetting fra 1800-tallet og bebyggelse fra mellomkrigstid. Våningshus i sveitserstil med i hovedsak høy autentisitet.
- 72/5 Vettal «Teiet» (vpl 305-3, VK3) Gir et bilde av vanlig byggeskikk på større gårder midt på 1900-tallet, med særlig markant driftsbygning. Stort, rettvegget stabbur er eldre. Representerer en yngre gårdsetablering enn den store «klyngen», men har likevel tradisjoner til rundt 1800.

3-8 Kullmogreina

Langs Kongsvingervegen mot Nes.

Målsetting for området som helhet:

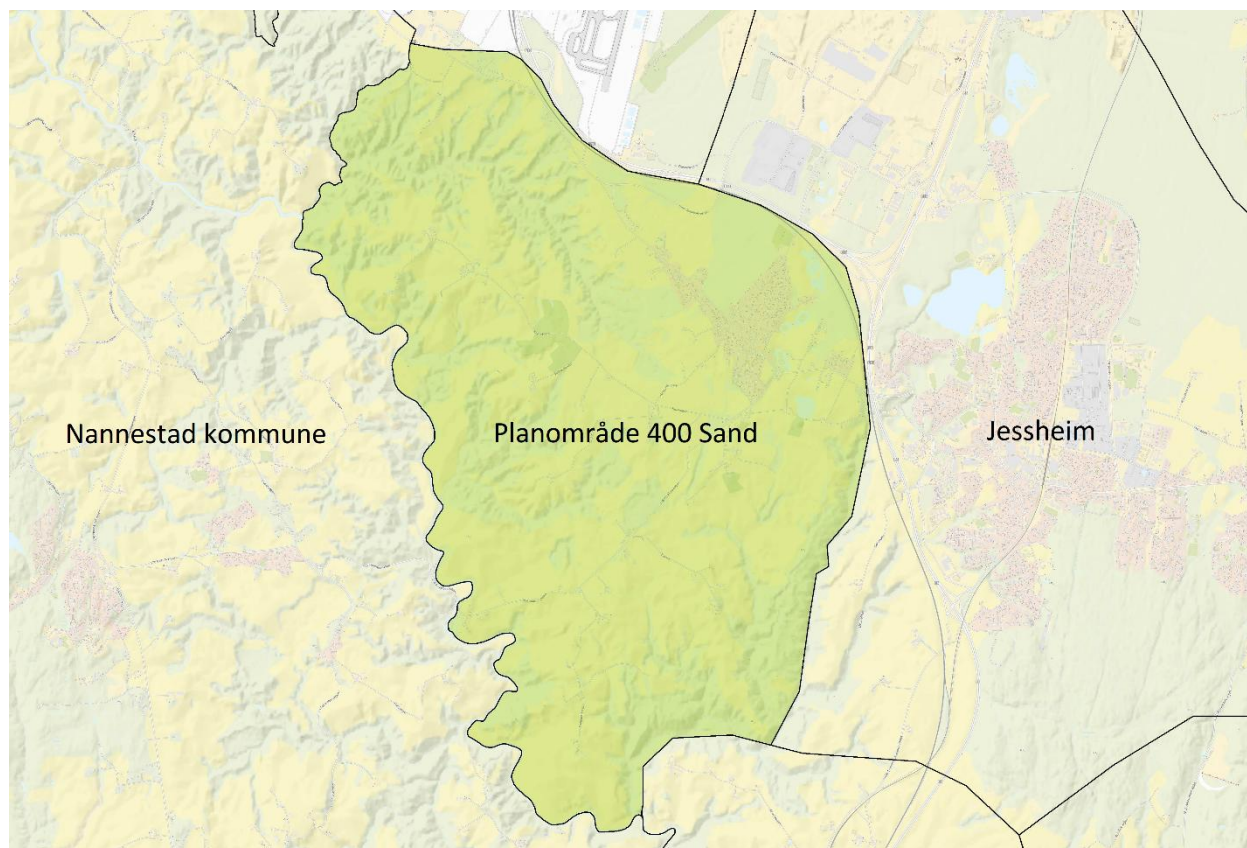
- Bevare Kongsvingervegens løp mest mulig uendret og ta vare på siktlinjer til bebyggelsen.
- Særlig ta vare på sammenhengen mellom Kongsvingervegen og gjestgiverstedet Langbakk.
- Bevare hovedstrukturen i den gamle tungruppa Rolstad og hindre fortetting som reduserer lesbarheten av tunområdet i landskapet.
- Ta vare på karakteren i landskap og bebyggelse til småbrukene som viderefører den gamle plassbebyggelsen langs Sulta.
- Ivareta visuelle sammenhenger til arkeologiske lokaliteter i landskapet.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 74/1 Søndre Reierstad (305-6 VK3) Potetkjeller sprengt inn i fjellrabb, med steinmur og hvelvtak av teglstein. Ligger i gårdstun med blandet bebyggelse, som viderefører et gammelt tunområde.
- 76/10 Øvre Rolstad (305-8 VK3) Gårdstun med gammel tømmerlåve og sidebygning, våningshus og stabbur fra sveitserstilperioden, alle med sjeldent høy autentisitet. Gir sammen med arkeologiske minner tidsdybde i landskapsbildet.
- 76/2 Rolstadvangen (305-11, VK3) Småbruk ved Sulta som viderefører eldre husmannsplass. Bebyggelsen gir et representativt bilde av byggeskikk på småbruk midt på 1900-tallet. Fin og lesbar beliggenhet i landskapet, synlig fra Kongsvingervegen. Revet uthus.
- 76/4 Rolstadbråten (305-10, VK3) Småbruk ved Sulta som viderefører eldre husmannsplass. Hus med dels høy autentisitet gir et representativt bilde av byggeskikk på småbruk i første halvdel av 1900-tallet. Fin beliggenhet i et variert landskap med flere eldre kulturlandskapselementer.
- 77/1 Nordre Kverner (305-15, VK3) Gårdstun som representerer det gamle tunområdet på Kverner. Bygningssmiljøet gir et relativt enhetlig bilde av byggeskikk på vanlige romerikesgårder midt på 1900-tallet. Markert beliggenhet på høyde over Sulta.
- 77/3 Fossen (305-18, VK3) Småbruk med bebyggelse fra århundreskiftet og mellomkrigstid. Hovedtrekk og karakter godt bevart. Beliggenhet typisk for eldre husmannsplasser i utkant av gårdsområdet. Fin beliggenhet i kulturlandskap ved elvedraget, godt synlig fra et større område.

- *77/7 Langbakk (305-16, VK3)* To gårdsbruk ved Kongsvingervegen med bakgrunn som husmannsplasser og hvilestuer for reisende. Det ene var gjestgivergård på 1850- og 1860-tallet. Markant og lesbar beliggenhet til veggen. Har bygningsminner som kan knyttes til gjestgiveretida, men miljøet representerer først og fremst vanlig gårdsbebyggelse fra 1900-tallet.
- *77/9 Dalstuen (305-14, VK3)*. Landhandleri med uthus fra mellomkrigstid tett ved Kongsvingervegen. I hovedsak høy autentisitet. Bygd om til bolig.

Planområde 400 Sand

4-1 Sand

Småbrukergrenda mellom gamle allfarveger.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare hovedtrekkene ved landskapsbildet med skogen på moen, åpen jordbrukslandskap i sør og bebyggelse langs vegene i tettstedet. Ta vare på siktlinjer som gjør det mulig å forstå dette, særlig ved Gamle Gardermoveg og Vilbergvegen.
- Bevare de gamle vegenes struktur, og visuelle sammenhenger mellom vegene og bebyggelsen.
- Bevare mest mulig av intakt jordbrukslandskap ved de prioriterte gårdstunene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *137/1, 51/5 Kjerkevegen over Kastet (vpl 403-25, VK3, VK2)*.
- *Fredsstjernen (403-26, VK2)* Plassert synlig til ved innfartsvegen mot Gardermoen. Tegnet av Vebjørn Sand, etter inspirasjon av en matematisk modell av Johannes Kepler.

- *172/1 Sand gård (vpl 404-2, VK3)* Hovedbølet på Sand, gården alle småbrukene og hele tettstedet er skilt ut fra. Representerer vanlig gårdsbebyggelse fra midten av 1900-tallet. Ligger i åpent jordbrukslandskap på en rygg nedenfor tettbebyggelsen. Del av et gammelt landskapsbilde med gårder på rad i Gardermoplatåets randsone mot ravinelandskapet i sør.
- *172/13, 172/29 Nordre Hynne og «Snikkerstua» (vpl 403-4, VK3, VK2)* To småbruk med sammensatt bygningsmiljø, bl.a. nytt våningshus, men uthusene har høy grad av autenticitet og gir området som helhet et tidsbilde fra sveitserstilepoken.
- *172/25, 172/311 Langdalen (vpl 403-1, VK3)* Småbruk ved Vilbergvegen i sveitserstil. Dokumenterer typisk småbruksbebyggelse fra første del av 1900.
- *172/24, 172/57, 172/88, 172/433 Holtet (vpl 403-6, VK3)* Hører til de eldste lag av husmannsplasser på Sand, og er det mest komplette småbruksmiljøet i Holtegutua. Tross fortettet jordveg og blandet tidsbilde, gir uthus og kårstue et godt inntrykk av eldre småkårsbebyggelse.
- *172/40 Grorudholtet (vpl 403-7, VK2)* Småbruk ved Vilbergvegen med bevart jordveg og i hovedsak intakt bebyggelse. Gir et godt og representativt inntrykk av småbruksbebyggelsen på Sand fra århundreskiftet og tidlig 1900-tall.
- *172/3 Petterstua (vpl 404-13, VK3)* Et av de første fraskilte småbruka på Sand fra 1848. Markerer et viktig steg i utviklingen mot den særpregede småbruker- og håndverkergrenda. Hovedbygning og stabbur er sveitserhus med preg fra århundreskiftet. Lite fjøset fra tidlig etterkrigstid.
- *172/435, 46, 452 Jørnstuløkka, Granheim og Granli (vpl 403-5, VK3)* Tre småbruk på hver side av Vilbergvegen. Gir et variert bilde av småkårsbebyggelse fra 1800- og 1900-tallet. Driftsbygningene representerer en eldre tradisjon. Stuebygningen på Granli er blant de minste på Sand. Uthuset på Granli er revet og området fortettet.
- *172/38 Skogli (vpl 404-6, VK3)* Godt bevart sveitserhus fra århundreskiftet med markert beliggenhet på hjørnet av Gardermovegen og Kråkfossvegen.
- *172/43 Nyhus (vpl 404-8, VK3)* Lite tun ved Gardermovegen med preg av arbeiderbruk fra århundreskiftet. Har først og fremst verdi som en del av det eldre tettstedsbildet på Sand.
- *172/70 Høyenhall (vpl 403-22, VK3)* Liten stuebygning med uthus i nøktern sveitserstil. Gir et representativt bilde av boligbebyggelsen på Sand i mellomkrigstid, og har særlig verdi som del av bygningsmiljøet langs Gardermovegen.
- *172/8 Korsmo (vpl 403-9, VK3)* Bygningsmiljø med blandet karakter og tidspreg. Autentiske uthus i sveitserstil og moderne bolighus. Tunet ligger i sammenheng med åpen jordveg. Hører til det eldste sjikt av gammel plassbosetting på Sand, og markerer tettstedets grense mot nord.
- *172/99 Vilbergvegen 36 (vpl 403-24, VK3)* Liten enebolig som gir et representativt bilde av etterkrigstidas enkle småhus. Det er sjelden å finne disse så godt bevart. Viktig som del av bygningsmiljøet på Sand og det varierte bildet miljøet gir av hustyper og byggeskikk til ulike tider.
- *Vilbergvegen* som en videreføring av Oldtidsvegens løp.
- *Gamlevegen*, den gamle Gardermovegen gjennom Sand.
- *Kjerkevegen* over Ljøgotmoen forbi Kastet.
- Skogpartiet ved Tottoppkrysset og nettverket av veger her.

4-2 Ljøgotsletta og Haugsletta

Fra plassbebyggelse til byggefelt.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare åpenhet fra Gardermovegen mot Raknehaugen og gårdsbebyggelsen ved å hindre enhver fortetting på sørsida av vegen.
- Bevare siktlinjer til skogen på moen i nord.
- Bevare de gamle utmarksvegene fra gårdene til moen, prioritere Grovavegen.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *136/11, 136/17 Lindholt og Solheim (vpl 403-18, VK3)* Særpreget miljø med bebyggelse til to småbruk. Samlet gir miljøet et bilde av typisk småbruksbebyggelse fra litt forskjellige perioder av 1900-tallet. Det at de ligger slik tett sammen er sjelden for kategorien småbruksbebyggelse.
- *136/28 Innlegget (vpl 404-5, VK3)* Gammel husmannsplass under Haug. Ligger i visuell sammenheng med gårdsbebyggelsen like ved en av områdets dødisgroper. Stua og deler av et eldre uthus er bevart.
- *136/40 Tråvet (vpl 404-4, VK3)* Ett av mange gamle bosteder langs Gardermovegen. Tradisjonen knytter tilnavnet til trafikken til ekserserplassen på Gardermoen, det var her hestene ble satt i trav. Er, sammen med den store lønna, et landemerke langs Gardermovegen.
- Grovavegen, som gammel utmarksveg for Ljøgot.

4-3 Mogarda og Midtskogen**Målsetting for området som helhet:**

- Bevare opplevelsen av kulturlandskapet, skogen på moen og jordbruksområdene fra randsonen og mot leirjordslandskapet i sør.
- Ta vare på hovedtrekkene med gårdsbebyggelsen på rad i randsonen og vegen med småbrukene lenger inn.
- Bevare siktlinjer fra Gardermovegen til disse elementene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *151/14 Nordre Baskop (402-7, VK3)* Småbruk langs Gardermovegen med tradisjoner som gammel husmannsplass under Gislevoll og skyssted mot Gardermoen. Bygningenes ytre preg er fra 1930-tallet og seinere, men stua skal være langt eldre opprinnelig. Har verdi som del av en gammel bosettingsstruktur med småkårsbebyggelse langs Gardermovegen.
- *169/32, 169/33 Melby (402-10, VK3)* Gårdstun med tradisjonell bebyggelse med blandet tidspreg, men særlig markant hovedbygning. Viltvokst allé markerer oppkjørselen. Viderefører en gammel bosettingstruktur med gårder på rad langs Gardermoplatåets randsonen.
- *171/1, 171/41 Hannestad (402-5, VK3)* Tungruppe for to bruk med mange hus av ulike typer, alder og tidspreg. Viderefører gammel bosettingstruktur med gårder på rad langs Gardermoplatåets randsonen, og er en viktig del av landskapsbildet i Hovigrenda.
- *171/10 Midtskogen (402-8, VK3)* Småbruk fra århundreskiftet. Komplette og godt bevarte gårdstun med karakteristisk beliggenhet tett til Gardermovegen.
- *171/14 Midtskogen (402-3, VK3)* Småbruk med stuebygning og driftsbygning tett ved vegen. Gir et bilde av et typisk småbruk ved Gardermovegen slik det framsto midt på 1900-tallet, men forteller også om en småkårsbebyggelse langs vegen som har lange tradisjoner.
- *229/1 Erstatningsboligkontoret (502-5, VK3)* Bolighus brukt som informasjonskontor for Gardermoen-beboerne som måtte flytte i forbindelse med flyplassutbyggingen.

4-4 Ved Hovin og Raknehaugen

Kirkested og gammelt maktsenter.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare landskapets hovedtrekk mht. bebyggelse, vegstruktur og arealbruk.
- Hindre bebyggelse eller andre tiltak som reduserer opplevelsen av kulturlandskapet.

- Hindre enhver bebyggelse eller fortetting på sørsida av Gardermovegen og langs Ljøggågutua.
- Hindre fortetting langs Hovinvegen som kan redusere siktlinjer til viktige kulturlandskaps-elementer eller skade vegens preg.
- Undersøke muligheten for å etablere en forbindelse mellom Hovinvegen og Bjørkevegen slik at partiene av den gamle allfarvegen kan bli knyttet sammen.

Høyt vurderte lokaliteter

- *136/1, 136/6 Haug (vpl 404-18, VK2)* Fellestun med samlet bygningsmiljø og enhetlig struktur. Variert bilde av tradisjonelle gårdshus på store gårder fra 1800- og 1900-tallet. Særlig er de to store sveitserlåvene godt bevart. Bjørketrærne i «Høggsalléen» er et landemerke. Både tunområde og -struktur viderefører lange tradisjoner.
- *137/1, 137/3 Ljøgot (vpl 404-20, VK2)* To tun med en uregelmessig struktur som følger den gamle allfarvegen gjennom tunet. Tradisjonell bebyggelse fra forskjellige perioder i begge tun, som gir et variert bilde av vanlige gårdshus fra 1800- og 1900-tallet. Gamle hovedbygninger typiske for litt større romeriksgårder. Driftsbygningene viser utviklingen fra sveitserlåve til funklåve på 1950-tallet. Tunet viderefører lange tradisjoner, og er et viktig element i kulturlandskapet.
- *138/1, 140/1, 140/2, 140/4, 140/6 Hovin (vpl 401-11, F, listeført VK2)* Unik bygningsmiljø med kirke fra 1690-tallet, fredet embetsgard fra 1700-tallet og typisk gårdsbebyggelse fra ca. 1900.
- *138/4-6 Hovin skole og meieri (vpl 401-12, VK3)*. Lite bygdesentrum med godt bevart klassisistisk skole fra mellomkrigstid og bygninger som dokumenterer handel og meierivirksomhet.
- *142/fl. Del av veg Bjørke Hovin (vpl 401-27, VK3)* Deler av gammel allfarveg om Hovin kirke med gammel allé gjennom området.
- *172/35 «Ljøggåbutikken» (vpl 404-11, VK3)* Karakteristisk landhandel i sveitserstil fra århundreskiftet, som ligger i et lite miljø med offentlige bygninger ved Kråkfossvegen. Huset er påbygd flere ganger, men på en måte som lar de ulike lagene tre klart fram og vise en utvikling.

4-5 Langs Kjosvegen

Målsetting for området som helhet:

- Bevare landskapets hovedtrekk mht. bebyggelse, vegstruktur og arealbruk.
- Hindre bebyggelse, fortetting og andre tiltak som reduserer siktlinjer og opplevelsen av kulturlandskapet.
- Undersøke muligheten for å tilbakeføre de gamle vegene i ravinebeltet og reetablere forbindelser der de er brutt.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *151/1, 152/1 Gislevoll (vpl 401-9, VK3)* Tunstruktur vitner om en storgård på 1800-tallet. Beliggenhet i gammelt vegkryss og arkeologiske minner forteller at det trolig var et sentralt sted i forhistorisk tid. Bygningshistorisk interessant driftsbygning med rester av steinfjøs.
- *152/85, 152/100 Lauten (vpl 401-10, VK3)* Prestegården i Hovin, standsmessige og typiske sveitserstilbygninger med høy autenticitet.
- *153/1, 153/7, 153/21 Låke (vpl 401-6, VK3)*. Tett tungruppe med hus for to bruk. Gir et typisk bilde av utviklingen over tid på større Romeriksbruk. Stor hovedbygning og sidebygning på 153/1 fra 1811-12 er sjeldent autentisk. Hovedbygning i sveitserstil på 153/3 erstattet av nytt hus med samme hovedform og stil.
- *154/1, 155/8 Sør-Kjos (vpl 401-5, VK3)*. Tungruppe med hus for to, dels tre, bruk i et sluttet og helhetlig bygningsmiljø. Tradisjonell bebyggelse som først og fremst har verdi som del av et verdifullt kulturlandskap, og som videreføring av et landskapsbilde med lange tradisjoner.

- *156/1, 156/2, 156/4, 157/1, 158/1, 158/2 Nor-Kjos (vpl 401-3, VK3*)* Stor tunklynge med markant beliggenhet i ravinelandskapet sør for Gardermoen. Særlig godt bevarte hus gir et tidsenhetlig bilde av tradisjonell gårdsbebyggelse rundt århundreskiftet. Fredete spor etter middelalderkirke sett sammen med eiendoms- og bebyggelsesstrukturen som helhet gir miljøet stor tidsdybde. Enkelthus preget av manglende vedlikehold, flere revet/brent i senere tid.
- *159/1-3, 160/1 Søndre og Nordre Bjørningstad (vpl 401-1, VK3)* Tunklynge med to bruk innerst i Kjosvegen, med markant plassering på høyderygg over ravedalene.
- *160/1, 160/5, 160/7 Hallingstad (vpl 401-2, VK3*)* Rester av bebyggelse for to bruk på en markert, smal høyderygg i ravinelandskapet sør for Gardermoen. Nedlagt som bruk, men markerer en gammel gårdsbosetting. Kun hovedbygningene og et stabbur er bevart, men de har særlig interesse på grunn av høy autenticitet.
- *161/1 Lille Røgler (vpl 502-1, VK2)* Gårdstun med hus etter to bruk og markant beliggenhet på høyderygg ned fra Gardermoen. Særpreget bygningsmiljø med sjeldent godt bevarte hus som viser et eldre sjikt gårdsbebyggelse enn vanlig, bl.a. tømmerlåve og to store våningshus.
- *229/2 Ner-Røgler (vpl 502-2, VK3)* Gårdstun med tradisjonelle hus og fin beliggenhet på tange ut i landskapsvernområdet. Representerer sammen med Lille Røgler de gamle tunområdene på Røgler, og er viktige i bildet av randbebyggelsen ved Gardermoen.
- *Gammel veg over Gislevoll (vpl 401-28, VK3)* Driftsveg som før 1920-tallet var en av bygdevegene i området.
- *Kjosvegen (vpl 401-28, VK3)* Den sentrale bygdevegen mellom gårdene i området som trolig har hatt mer allmenn betydning før. Moderat utbyggt.

4-6 Sør i Hovigreina

Målsetting for området som helhet:

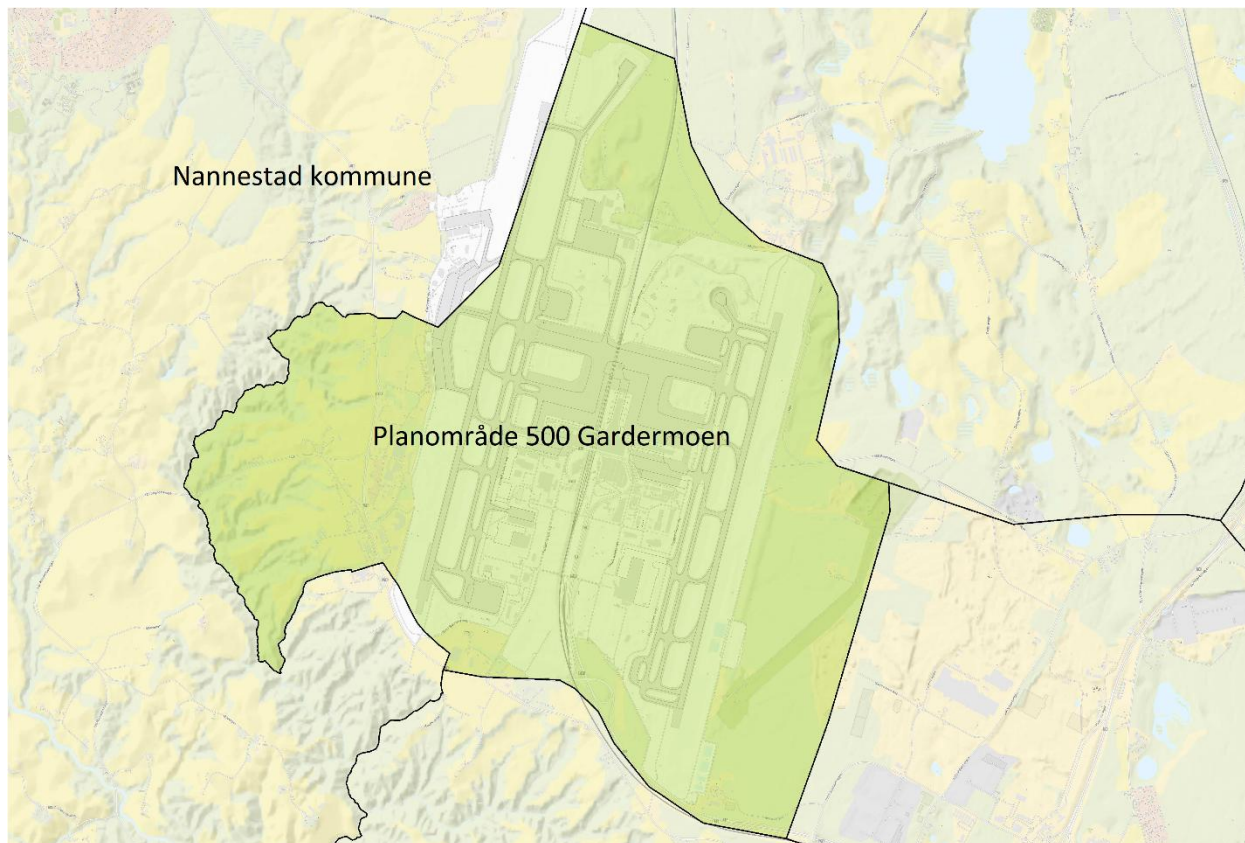
- Bevare landskapets hovedtrekk mht. bebyggelse, vegstruktur og arealbruk.
- Hindre fortetting langs den gamle vegen over Bjørke eller annen utbygging som reduserer verdifulle siktlinjer og landskapsopplevelse. Særlig er visuell sammenheng til Hovin kirke viktig.
- Bevare struktur og enkeltbygninger i tunklyngen på Bjørke.
- Vurdere muligheter for å bevare kulturmiljøet ved Kråkfoss og formidle stedets historie.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *142/20, 142/21, 142/22 Bjørke (vpl 401-21, VK3*)* En av Ullensakers tettste og best bevarte gamle tunklynger med markant beliggenhet på en høyderygg ut mot ravinelandskapet ved Tveia. Den gamle allfarvegen mot Hovin kirke går gjennom tunet. Bygningsmiljø med flere autentiske hus fra sveitserstilperioden, men den langstrakte tunstrukturen etter den gamle vegen over høyden kan godt være eldre. Enkelthus preget av manglende vedlikehold.
- *142/fl. Gml. Veg over Bjørke (vpl 401-27, VK3).* Gårdsveg og jordveg med tradisjoner som allfarveg mellom bygdelag.
- *144/4 Svensken (vpl 401-24, VK3)* Småbruk for møllemester. Godt bevart bebyggelse som dokumenterer småkårsfolkets bosted og tilknytting til industrien i Kråkfoss. Representerer en sosial kategori som det er svært få spor etter i dette området.
- *145/11 «Steffensstuen» Kolby (vpl 401-16, VK3)* Lite gårdstun ved Tauglandsvegen som reflekterer jordskifte på 1800-tallet. Bebyggelsen viser typisk sammensetting av hustyper slik vanlige gårdsbruk har utviklet seg etter hamskiftet.
- *146/3, 147/1, 147/2 Taugland (vpl 401-20, VK3)* Sluttet tunklynge med et sammensatt bygningsmiljø som viser ulike typer tradisjonell gårdsbebyggelse fra flere perioder. Autenticiteten er middels, men hovedpreg intakt. Markant beliggenhet langt ut i ravinelandskapet ved Leira.

- *148/1 Kråkfoss (vpl 401-25, VK3).* Kråkfoss gård ligger i ravinlandskapet ned mot Leira, langs Kråkfossvegen. Tunet og industriminnene ved elva representerer viktig industrihistorie.

Planområde 500 Gardermoen

5-1 Ullensaker vest

Garder, Sundby og Lilleplassen.

Målsetting for området som helhet:

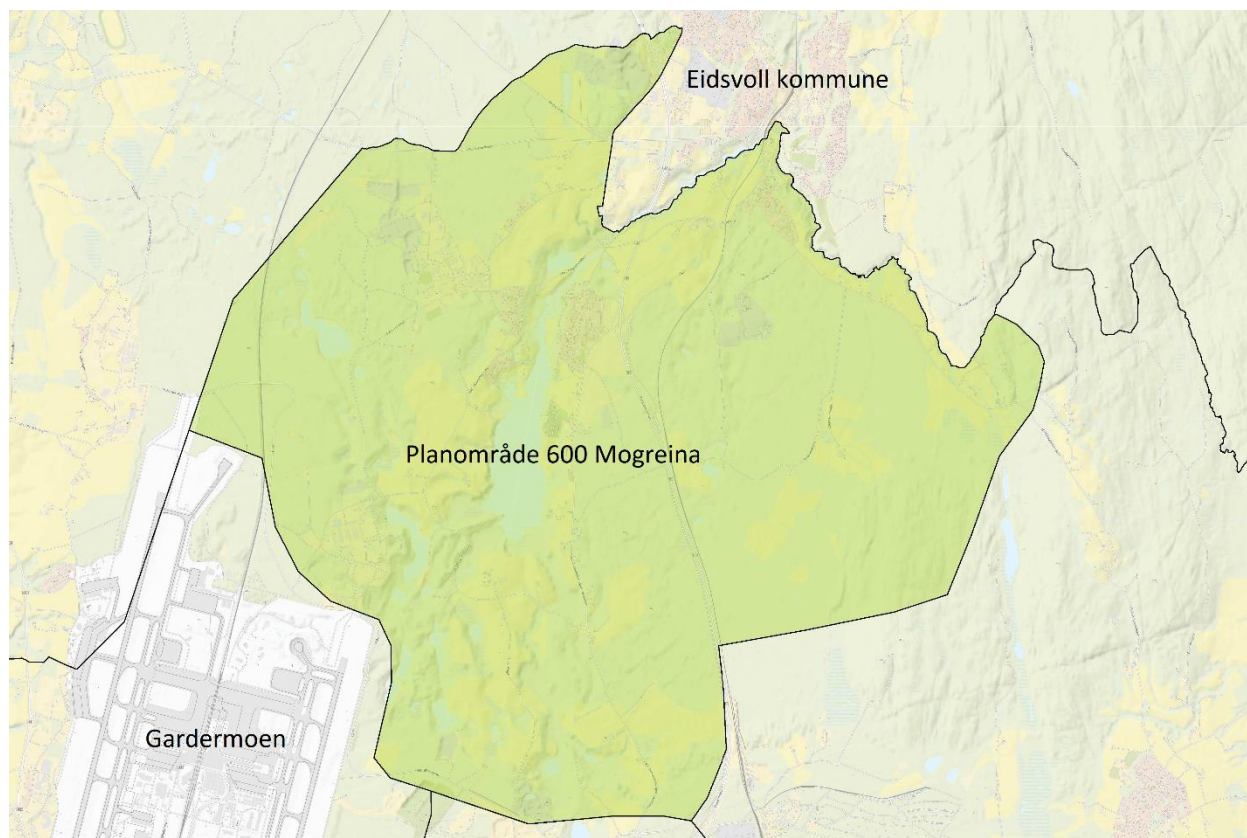
- Ta vare på de grunnleggende sammenhengene mellom kulturmiljøer og naturlandskapet – sandmoen, randsonen og ravinlandskapet.
- Bevare sammenhengen mellom de viktigste kulturlandskapselementene.
- Se arkeologiske lokaliteter/gravhauger i sammenheng med den eldste gårdsbebyggelsen og de gamle veglinjene, og Ta vare på siktlinjer.
- Ivareta småbruksbebyggelsen langs vegene, og siktlinjer mellom den eldste gårdsbebyggelsen og småbruksbebyggelsen.
- Ta vare på bebyggelsen i «Lilleplassens vestvegg» som et kulturhistoriske tyngdepunkt.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *163/1, 163/16 Øvre Sundby (vpl 501-2, VK3, VK2)* Dobbelttun på brinken av moen. Blandet bygningsmiljø med autentiske enkelthus.
- *163/4, 163/34, 163/38, 163/112, 164/7 «Lilleplassens vestvegg» (vpl 501-3, VK3, VK2)* Variert bygningsmiljø som utgjorde Lilleplassens vestvegg, og som har bevart mange kvaliteter som forteller om de opprinnelige sammenhengene. Gnr. 163/38 har brent ned.

- 165/1, 165/5, 165/185, 165/191, 165/195, 165/196, 166/1, 166/21 *Garder* (vpl 501-1, VK2, VK3*) Stor tunklynge for flere bruk på brinken av moens sørvestre hjørne. Tradisjonelt bygningsmiljø med tidsdybde og variasjon.
- 190/1, 11, 16, 19-20, 28-32 *Sør-Gardermoen* (vpl 501-4, VK2) Sammensatt militærhistorisk miljø med tilflyttede bygninger, gjenoppbygd/kopi av klassisistisk leiranlegg fra 1930-tallet, verksted fra 1939 og tyskbygd messe. Inkluderer også romaniboligen Furua, alleen til Sør-Gardermoen leir og Flysamlingen.
- 165/82, 84, 91, 99, 137 *Boligeiendommer* (verneskjema mangler, VK3) Eksempler på gjenreisningsbebyggelse fra etterkrigstid. Bør dokumenteres.
- 190/11 *Bautastein* (verneskjema mangler, VK2) Bautastein med inskripsjonen «1814-1914». Reist i 1914 ved Gardermoen gamle skole, Sundby, til minne om krigen hundre år tidligere.
- 229/1 *OSL terminalbygg med jernbanestasjon og kontrolltårn* (vpl 501-14, VK2) Sto ferdig til åpningen i 1998. Godt eksempel på «Lillehammereffekten» i arkitekturen.
- 229/2 *Minnelunden ved Sogna* (verneskjema mangler, VK2) Minnelund med minneplate og inngjerdet område som viser gravstedene til de omkomne under Operasjon Domsday 10.5.1945.
- *Div. gnr. Ringbanen* (verneskjema mangler, VK2) Taksebane i tilknytning til rullebane anlagt av tyskerne under 2. verdenskrig. Omfatter i tillegg til selve ringbanen 13 splintbokser/ beskyttelsesvoller for bombefly og 12 lager- og beskyttelsesgroper.
- *Moreppenvegen* (vpl 501-10, VK3) En av de gamle ferdselslinjene i området. Etter omleggingen av Rv174 har den vært lite utsatt for utbedringer og endringer. Viktig for kulturmiljøstrukturen.
- *Gardermovegen* (vpl 501-11, VK3) En av de gamle ferdselslinjene i området. Viktig for å forstå kulturmiljøstrukturen, særlig i forhold til den eldste ekserserplassen, Lilleplassen.
- *Gamle Nannestadveg* (vpl 501-12, VK3) En av de gamle ferdselslinjene i området. Henger sammen med Gardermovegen. Viktig for å forstå kulturmiljøstrukturen.

Planområde 600 Mogreina

6-1 Hersjøen

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på den store åpenheten mellom kulturelementene som Hersjøen skaper, med hovedvekt på virkningen fra de gamle hovedvegene i området.
- Ta vare på sammenhengen mellom jordbrukslandskapet rundt Hersjøen og sandmoen med skogen rundt.
- Bevare sammenhengen mellom gårdsbebyggelse og veg langs Trondheimsvegen.
- Ivareta småkårsbebyggelsen ved Sørbakk, som særlig sårbare kulturmiljøer av høy verdi.
- Se på mulighetene for forsterket formidling av kulturmiljøet på Risebru, både som lokalt identitetsskapende element og mht. pilegrimsleden.
- Bevare de viktigste vegene på moen og se bruken av dem i sammenheng med tilgrensende områder.
- Vurdere muligheter for skjøtsel og reetablering av forbindelse mellom dagens offentlige vegnett og de nedlagte traseene av Oldtidsvegen, sett i sammenheng med pilegrimsleden.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 180/1 *Søndre Furulund* (vpl 602-1, VK3) Helhetlig gårdstun med autentisk bebyggelse, hovedsakelig i sveitserstil. Gir et fint bilde av tunforming på større romeriksbruk fra annen halvdel av 1800 og første tiår av 1900. Markant allé av bjørketrær. Ligger i et vernet naturlandskap, og er et viktig element i et variert kulturlandskap knyttet til Kongevegen. Låve revet.
- 180/1-2, 181/1 «Kjerkevegen» (vpl 602-17, VK3) Den gamle kirkevegen for folk i Setregrenda til Hovin kirke over Majorseter. Den går her over Furulundmoen og har karakter av skogsveg.
- 181/1, 181/2 *Nordre Furulund* (vpl 602-2, VK2) Helhetlig gårdstun som gir et sjeldent autentisk bilde av byggeskikk på større romeriksbruk fra et eldre sjikt enn vanlig. Stor driftsbygning i tømmer, i dag en svært sjelden hustype. Gir tidsdybde og er et viktig element i landskapet.
- 181/1, 181/2 «Putten» (vpl 601-3, VK3) Stue tett ved Kongevegen som representerer en av de eldste plassene langs den gamle hovedvegen. Selv om detaljer er endret, forteller form og beliggenhet i forhold til hovedgård og veg om de opprinnelige sammenhengene.
- 182/23 *Trudestua, Løvenberg* (vpl 604-4, VK3*) Liten stuebygning på husmannsplass i lia ned mot Hersjøen. Opprinnelig preg i hovedtrekk bevart.
- 182/5 *Nordheim* (vpl 602-15, VK3) Gårdstun ved Trondheimsvegen med bakgrunn som utskilt bruk for håndverker. Blandet autentisitet, våningshus revet. Særlig viktig beliggenhet ved vegen, med bjørkeallé og særpreget vanntårn.
- 182/7 *Mogreina kapell* (602-18, VK2) Sto ferdig i 1912, tegnet av arkitekt Ole Stein.
- 183/-, 184/-, 185/- *Oldtidsvegen over Elstad* (vpl 602-16, VK1 og VK3) Deler av den gamle allfarvegen på vestsida av Hersjøen. Går som lokal, gruset gårdsveg over Elstad-jordene sør for bebyggelsen. Adkomstveg til tunklyngen og skogsveg/sti i dalen nord for klyngen. Strekning med hulvegkarakter nord for klyngen er automatisk fredet.
- 183/3 *Møllerstad* (vpl 604-3, VK3) Gårdstun fra midten av 1800-tallet for mølleren i Risebru. Tross endringer er hovedtrekk i bygningsmiljøet bevart. Stedet forteller om den opprinnelige småbruksbosettinga langs Kongevegen på moen.
- 183/1, 183/8, 183/4, 183/122, 184/1, 184/4 *Elstad* (vpl 602-5, VK3) Tunklynge for tre bruk med markant beliggenhet på en høyde i sørenden av Hersjøen. Åpent bygningsmiljø med preg fra tidlig etterkrigstid og seinere. Store, markante driftsbygninger. Har interesse som den sentrale gården i Mogreina fra langt tilbake, som del av landskapsbildet sett fra mange kanter og som et viktig sted langs Oldtidsvegen.

- *184/3 Steinerud (vpl 604-6, VK2)* Småbruk/husmannsplass ved Kongevegen. Liten stuebygning og tømmerdriftsbygning med høy autentisitet. Hører til det eldste sjikt av bevart småkårsbebyggelse. Verdien forsterkes ved at anlegget er del av et helhetlig miljø ved Sørbakk med bebyggelse i samme sosiale kategori.
- *184/4 Minnestøtte (vpl 602-11, VK2)* Minnestøtte fra 1946 over John Gjelvik, en 21 år gammel gårdsgutt på Elstad, som falt som uskyldig offer ved nakkeskudd fra tyske soldater i 1944. De tyske soldatene var på jakt etter rømte russiske krigsfanger fra en fangeleir på Helgebostad.
- *184/3 Østmo (vpl 604-5 VK3)* Småbruk/husmannsplass ved Sørbakk ved Kongevegen. Stuebygning og uthus med ytre preg fra tidlig etterkrigstid. Har først og fremst interesse som del av miljøet ved Sørbakk.
- *185/1, 185/3 Maristua og Teodorstua (vpl 604-8, VK3*)* To små stuebygninger på gamle husmannsplasser nær Kongevegen, med akershusisk plantype og høy autentisitet. Hører til det eldste sjikt av bevart småkårsbebyggelse i Ullensaker. Verdien forsterkes ved at de er del av et helhetlig miljø ved Sørbakk med bebyggelse i samme sosiale kategori. Stor grad av forfall.
- *185/10 Elstadskolen (vpl 602-7, VK2)* En av Ullensakers førstegenerasjons skolebygninger fra 1860-tallet som har bevart mye av opprinnelig stilpreg og karakter. Ligger tett ved Oldtidsvegen.
- *185/16 Moen (vpl 604-2, VK3)* Gårdstun med hus fra 1920-tallet. Våningshuset er mye endret, men tunet som helhet dokumenterer den gamle småbruksbebyggelsen ved Kongevegen.
- *185/26 Sørbakk (vpl 604-7, VK2)* Husmannsplass ved Kongevegen. Autentisk bygningsmiljø med lite sveitserhus med akershusisk romplan og driftsbygning i tømmer. Hører til det eldste sjikt av bevart småkårsbebyggelse i Ullensaker. Verdien forsterkes ved at anlegget er del av et helhetlig miljø med bebyggelse i samme sosiale kategori.
- *185/31 Norrøna (vpl 604-9, VK3)* Lagshuset til Norrøna ungdomslag. Satt opp her i 1913-1914, men var opprinnelig et eldre soldathjem fra Gardermoen. Rivetillatelse foreligger.
- *185/36 Boligeiendom (vpl 602-14, VK3)* Liten, autentisk funkisvilla i mur ved Trondheimsvegen.
- *188/10 m.fl. Veg over Fløgstadmoen (vpl 601-5, VK3)* Skogsveg fra Nordmyra til Sessvollmoen leir. Trolig del av en mer allmenn veg i området, vises på kart fra 1818.
- *188/23 Enebolig (vpl 602-19, VK3)* Frittliggende enebolig med opprinnelig preg ved vegen på vestsida av Hersjøen.
- *188/10 Nordmyra (vpl 601-1, VK3)* Gårdsanlegg litt ned i vestsidene til Hersjøen, med hovedpreg i bygningsmiljø fra 1917-20. Har viktig og fin beliggenhet mot kulturlandskapet rundt Hersjøen.
- *195/1 Tangen (vpl 603-10, VK3)* Småbruk ved bredden av Hersjøen med bakgrunn som rydningsplass fra 1600-tallet. Bebyggelse fra 1900-tallet. Har interesse først og fremst som del av landskapsbildet ved Hersjøen.
- *197/1 Dalsvegen (vpl 603-12, VK3)* Gammel allfarveg fra Sessvoll over Bergermoen, også kalt Botnervegen og Nannestadvegen. I hevd som skogsveg. Kommer fram ved Gata på Berger i Eidsvoll.
- *197/1, 197/15, 197/24, 197/26, 197/32 Sessvoll gård (vpl 603-2, VK3)* Det gamle tunområdet på Sessvoll med bebyggelse etter tre bruk. Representerer «opprinnelig» bosetting i området. Først og fremst verdi ved tunstruktur og som element i Oldtidsvegens og Kongevegens kulturmiljø.
- *197/1, 197/27, 197/26 Bergerlinna (vpl 603-13, VK3)* Traseen til hestetrallebanen som ble bygd mellom industrien på Berger bruk og Dal stasjon i 1854. I bruk som veg siden århundreskiftet.
- *197/10 Solheim (vpl 603-6, VK3)* Skomakerverksted ved Aurvegen. Dokumenterer håndverket som del av livsgrunnlaget for småkårsfolket langs allfarvegene.
- *197/13 Sessvollbråten (vpl 603-3, VK3)* Småbruk med bakgrunn som husmannsplass under Sessvoll. Typisk beliggenhet i skogbrynet og ved eldre veg til Nannestad.
- *197/68, 197/70, 197/71 Sedsvoll feriekoloni og friluftsskole (vpl 603-1, VK2)* Større friluftskoleanlegg bygd av Oslo kommune på 1920- og 1930-tallet som sosialt tiltak for Christianias arbeiderbarn. Tre skilte leiranlegg med godt bevarte og tidstypiske bygningsmiljøer, og høy sosialhistorisk verdi.

- 197/29 *Granvoll/Hjalmarstua* (vpl 603-5, VK3) Liten treroms stue på halvannen etasje. Fornyet i detaljer og påbygd, men opprinnelig preg i hovedsak bevart. Uthuset er et vanlig, enkelt skjul.
- 198/1, 198/2 *Steinbru* (vpl 604-11, VK2) Steinhvelvbru fra 1827. Bruene er typiske for de gamle hovedvegene, men er i dag sjeldne. Viktig element i kulturlandskapet på Risebru.
- 198/1 *Østre Risebru* (vpl 604-10, VK3) Gårdstun som tross middels autentisitet i detaljer har et interessant sammensatt bygningsmiljø; herskabelig hovedbygning fra 1830-tallet, deler av gammel tømmerlåve i nyere sveitserlåve og stort stabbur av tradisjonell type. Tilknytningen til de gamle hovedvegene og øvrige kulturmiljø på Risebru forsterker verdien.
- 198/1, 198/11, 198/28 *Industriminne Risebru* (vpl 603-8, VK3) Dam, turbiner og meierigården med pakkhus er bevart. Meieriet og pakkhuset er innredet til bolighus. Miljøet har stor verdi fordi det dokumenterer industrivirksomhetene i Risebru. Tilknytningen til de gamle hovedvegene og øvrige kulturmiljø på Risebru forsterker verdien.
- 224/8 *Wergelandssteinen (verneskjema mangler, VK2)* Reist i 2006 til minne om Hulda Malthe og Henrik Wergeland, som skrev om forelskelsen i «Hasselnødder».
- 196/2, 198/2 *Oldtidsvegen ved Risebrumyra* (vpl 603-14, VK2) En eldre trasé av Oldtidsvegen som ligger vest for dagens tun og nærmere myra. Har karakter av hulveg der den tar av ved Sjøvik. Lett oppbygd kjerreveg i lia opp mot dagens veg.
- 198/2 *Vestre Risebru* (vpl 603-7, VK2) Særpreget, stor hovedbygning som har bevart en form og karakter som forteller om gårdens fortid som fogdegård for Øvre Romerike fra 1826-40. Ligger i et viktig samlingspunkt for Oldtidsvegen og Kongevegen. Ses i sammenheng med øvrige kulturmiljø ved Risebru.
- 198/2, 198/11, 198/13 *Oldtidsvegen og Kongevegen ved Risebru* (vpl 603-15, VK2) De to gamle allfarvegene går sammen ved Risebru og har karakter av driftsveg gjennom Risebru. Passerer kulturmiljøet på Risebru og følger delet mot Eidsvoll forbi Sessvoll.
- 198/4 *Sjøvik* (vpl 603-9, VK3) Småbruk fra århundreskiftet med hus fra sveitserstilperioden. Har først og fremst verdi ved beliggenheten til Oldtidsvegen.
- 199/18, 199/213 *Dal gård* (vpl 604-15, VK3) Gårdsanlegget til driftsenheten på Dal, skilt fra «Herregården» i 1925. Tradisjonell gårdsbebyggelse, preg fra tidlig etterkrigstid. Først og fremst interesse i sammenheng med «Herregården» og den gamle bygdevegen som går gjennom tunet.
- 199/19 *Baskop* (vpl 604-13, VK3*) Boligeiendom/småbruk som viderefører en av de mange husmannsplassene under Dal. Liten treromsstue som tross mindre endringer i stor grad har bevart opprinnelig karakter. Ligger i visuell sammenheng med Dal gård og nær Smedbråten. Treromsstua har verdi som del av landskapsbildet til Oldtidsvegen sett fra Risebrubakken.
- 199/21, 199/86, 199/213 *Herregårdshuset Dal* (vpl 604-14, VK1 og VK2*) Herskabelig anlegg med oberstløytnant Haffners store hovedbygning fra tidlig 1800-tall, nasjonalromantisk stabbur fra 1871 og park med bjørkealle og mange gamle lauvtrær. Selv om hovedbygningens autentisitet er noe redusert, forteller anlegget som helhet mye om de opprinnelige sammenhengene. Stabburet bør vurderes fredningsverdig som et tidlig eksempel på den nasjonalromantiske stabburstypen. Uthus/drengestue fra 1927 med vedlikeholdsbehov.
- 183/22, 186/4 *Kvernvegen* (vpl 604-16, VK3) Veggen har tradisjoner som kvernveg for folk fra Kisa når de skulle til møllene i Risebru og Dal. Har utgangspunkt i Kisavegen ved Hauerseter, går som skogsveg over det meste av Elstadmoen og kommer fram til Trondheimsvegen like ved Mogreina skole.
- ~~190/1 *Sessvollmoen militærleir* (vpl 604-17, VK2) Første del sto ferdig i 1955, siden utvidet i flere omganger. Bygningene følger Forsvarets prinsipper for utforming, og har typisk utforming fra hver sin tidsepoke. Leiren framstår dermed som godt lesbar både i funksjon og kronologi.~~
- 196/6, 23 *Østli boligfelt* (vpl 603-16, VK3) Bygd ca. 1954 som forsvarsboliger. 25 firemannsboliger fordelt på to borettslag. Svært tidstypisk, nøktern og kompakt utforming. Hver boenhet har en liten hage, i midten er et større grøntareal. Opprinnelige farger var rødt, gult, blått, grønt og brunt, men husene er nå gråmalt.

6-2 Majorseter

Målsetting for området som helhet:

- Se kulturmiljøene i området som en helhet og i sammenheng med Hauer seter og Kopperud.
- Ta vare på nettverket av skogsveger, deres løp og karakter.
- Ta vare på hovedtrekkene i bosettingsstrukturen i Setregrenda og Rullnesgrenda.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *97/19 Dalum (vpl 605-10, VK3*)* Småbruk med bakgrunn som husmannsplass under Kopperud. En av få skogsplasser som er i hevd. Hører til det eldste bevarte sjikt småbruksbebyggelse. Stuebygningen er noe endret, men tunet som helhet forteller om opprinnelige sammenhenger. Karakteristiske slåtteenger i terrenget ovenfor tunet. Driftsbygning står til forfall.
- *199/1 Bondalsvegen (vpl 605-17, F, VK1 og VK3)*. Hovedvegen fra Kopperud og Setregrenda til Trondheimsvegen ved Bondalen og videre til Risebru fram til 1940-tallet. Har i dag karakter av kjerreveg/sti, ligger fint i terrenget, dels ganske dypt. Deler er automatisk fredet.
- *199/1 Grønnflovegen (vpl 605-18, VK3)* Kjerreveg/sti i variert skogsterreng gjennom Dalskogen i retning Dal. Struktur og retning tyder på at den kan ha vært del av et mer allment ferdselsnett.
- *199/1, 199/2, 19/17, 180/1 Kjerkevegen (vpl 605-20, VK3)* Gammel kirkeveg mot Hovin kirke, fra Stor-Setre over Majorsetertunet, gjennom Majorseterporten og ut på Trondheimsvegen over Furulundmoen. Brutt opp over jordene nord for Majorseter, ellers i hevd som skogsveg.
- *199/2 Høgdestigen (vpl 605-23, VK3)* Opprinnelig veg fra Majorseter til Hovinsetrene over Majorseterfjellet. Ved vegomlegging har den gamle vegen blitt liggende urørt over flere lengre partier, bl.a. ved tuftene etter plassen Fjellet. Enkelte partier har hulvegkarakter. Ligger som en lite brukt sti sør for jakthytta. Det vises tydelig at det er en gammel veg.
- *199/2 Jakthytta i Majorseterfjellet (vpl 605-16, VK3)*. Bygd i 1926-27 av brukseier Halvorsen på Risebru. Ligger i skogsterreng ved Høgdestigen, en av de gamle vegene over Majorseterfjellet. Det er en enkel hytte med et litt «tidløst» preg. Et par hundehus og utedo hører med.
- *199/2 Majorseter (vpl 605-12, VK2)* Gårdstun for en av Ullensakers største skoggårder. Bygningsmiljø med mange eldre og sjeldent godt bevarte typiske gårdshus for ulike funksjoner, fordelt på ett hovedtun og et vilkårstun; «Kvelsro». Hovedbygningen er et av Ullensakers best bevarte empirehus, og Kvelsro har typisk sveitserstilbebyggelse fra århundreskiftet. En eldre gårdssag og en saghytte for skogsarbeiderne står i tunområdet.
- *199/2 Tufter etter plassen Bråtan (vpl 605-15, VK3)* Ligger i slett lende vest for Majorseterfjellet, like ved Bråtavegen. Et par kjellergroper og spor etter åkerlapper.
- *199/2 Tufter etter plassen Fjellet (vpl 605-13, VK3)* Trolig en av de eldre plassene. Flere groper etter hus og terrasser som viser de gamle åkerlappene. Lett lesbar i terrenget, ved eldre vegfar.
- *199/2 Tufter etter plassen Martealykkja (vpl 605-14, VK3)* Ligger ved skogsveg i nordenden av Majorseterfjellet, som en av de mest marginale plassene i området. Registrert åkerterrasse, en hustuft og en kilde.
- *199/2, 129/1 Bråtavegen (vpl 605-21, VK3)* Veg fra Majorseter til Hauer seter. Utgjør den mest sentrale aksen gjennom Majorseter-Hauer seterskogen. Den har mange berøringspunkter med kulturmiljøer i området. Moderat opprustet til kjøreveg.
- *199/5 «Setre» (vpl 605-7, VK3)* Gårdstun med eldre driftsbygning av sammensatt type og rester av tømmerlåve og tømmerfjøs. Hovedbygningen er den gamle skolestua for Dal krets fra 1851.
- *199/8 «Nordre Setre» (vpl 605-4, VK3)* Et av de mest komplette småbrukertunene i Rullnesgrenda med eldre bygningsmiljø bevart, i hovedsak i sveitserstil. Bjørkeallé langs oppkjørselen.
- *199/46 Rullneset (vpl 605-1, VK3)* Lite stabbur som har tradisjon for å være blant de eldste. Tidløst preg med framskutte sidevegger. Står på et tun med bebyggelse fra etterkrigstid.

- *199/12 Setreengen (vpl 605-8, VK3)* Småbruk med stue- og driftsbygning i sveitserstil, noe forenklet utover 1900-tallet, men opprinnelig karakter godt bevart. Ligger fint til på brinken av Bekkedalen langs Gudmundsbekken, som det siste i Setregrenda før Kopperudåsen.

6-3 Trandum

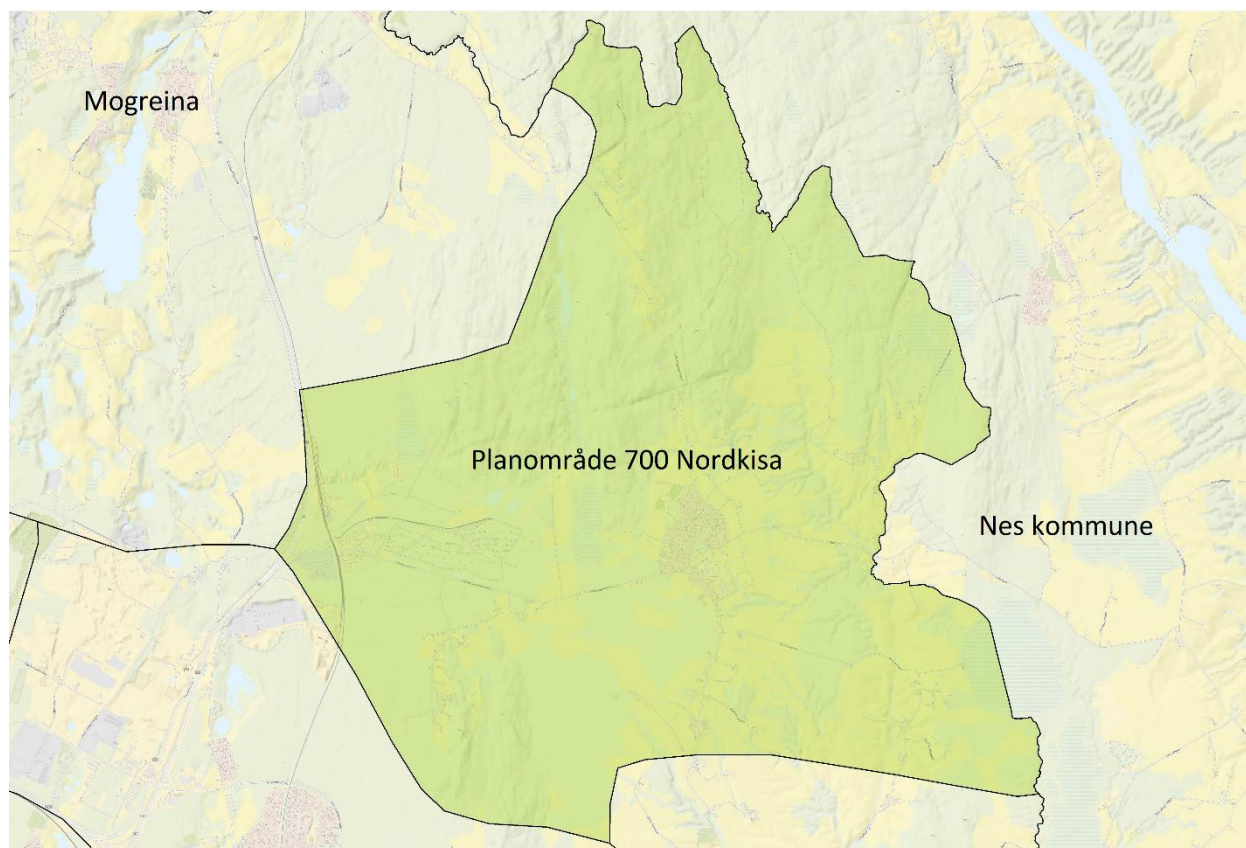
Målsetting for området som helhet:

- Se alle elementene i det krigshistoriske landskapet i sammenheng, og hindre tiltak som kan forringe sammenhengene
- Bygge opp under Trandum som nasjonalt minnested og formidlingsarena

Høyt vurderte lokaliteter:

- *190/1, 190/21 Trandum militærleir (vpl 601-6, 601-8, VK2*)* Utbygd rundt første verdenskrig med monumental utforming preget av jugendstil og nyklassisisme. Utvidet av okkupasjonsmakten under 2. verdenskrig, bl.a. er offisersforlegninger, kasino og kommandantbolig bevart. Flere bygg fra etterkrigstid danner viktige deler av helhetsbildet. Må sees i sammenheng med Trandumskogen.
- *190/1, 190/21 Trandumskogen (vpl 601-7, F, VK2)* Fredet miljø med seremoniplass, minnesmerker, retterstedet/gravstedene i skogen og stridsvognskytebanen oppført av okkupasjonsmakten. Omfatter også restene av Trandum II («Russerleiren») og «Dødsveien», som ikke er fredet. Må sees i sammenheng med Trandum leir.

Planområde 700 Nordkisa

7-1 Hauerseier

Allmenningas gamle kjerneområde på moen, småbruk, stasjonssted og militærleir.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på landskapets karakter med skogen som hovedelement.
- Bevare allmenningsplassenes karakter av småbruk og la nyere bebyggelse være underlagt denne, bl.a. ved å unngå feltutbygging.
- Ivareta kulturmiljøer knyttet til Allmenninga, som en institusjon av betydning for hele Ullensaker med mange hundre, kanskje tusen års tradisjon i området.
- Utnytte områdets store formidlingspotensiale og se de ulike elementene i sammenheng – allmenningshistorien, rydningsplassene, utmarksbruken, vegnettet på moen og militærhistorien.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *119/1 Bråten (vpl 701-12, VK3)* Et av de mest komplette gårdstunene i Allmenninga med flere hus for ulike funksjoner bevart. Låve revet.
- *122/6 Midtvangen (vpl 701-9, VK3)* Skogsarbeiderbolig fra tidlig etterkrigstid med liten stuebygning og uthus med stall. Hovedhuset er flytta hit fra Lia, en fraflytta allmenningsplass. Stedet dokumenterer vanlige arbeidsfolks boligforhold i tidlig etterkrigstid og det tilflyttede huset forteller om en typisk skikk og ressursutnyttelse i «det gamle samfunnet».
- *122/8 Lia (vpl 701-16, VK3)* Tufter etter fraflytta allmenningsplass. Selv om mange av allmenningsbrukene er i hevd, dokumenterer de fraflytta plassene sider ved småkårsfolks historie.
- *124/1, 124/2 Moen (vpl 701-1, VK3*)* Den første allmenningsplassen man møter når man kommer fra Nordkisa. Selv om tunet ikke lenger er komplett, er småbrukskarakteren godt bevart. Stuebygningen har ytre preg fra tidlig etterkrigstid, men trolig en mye eldre kjerne. Fjøset i plankelaft er autentisk og en sjelden hustype i dag. Anlegget er truet av forfall.
- *124/18, 125/2 Havnemoen (vpl 701-4, VK3)* Komplette småbruk med hus fra århundreskiftet og midten av 1900-tallet. Et av de mer autentiske sveitserhusa i Allmenninga. Ligger i krysningspunktet for gamle veger (og nyere) og er godt synlig for alle som ferdes i området.
- *129/19 Hauerseier gård (vpl 701-23, VK3)* Tun som i hovedtrekk gir et helhetlig tidsbilde av typisk bebyggelse på et litt større småbruk tidlig på 1900-tallet. Et av de mest autentiske i Allmenninga. Tilknytningen til allmenningsbestyrelsen gjennom mange år gir stedet en særlig identitetsverdi.
- *129/1 Hauerseiermosan (vpl 701-22, VK3*)* Myr med tradisjoner for torvstrødrift tilbake til 1902, siden 1923 i Allmenningas regi. Myra er gjennomskåret av grøfter. Mange tørkehus står enda, men tilstanden er kritisk.
- *Kisungvegen (vpl 701-31 VK3)* Før anlegget av Rv. 179 på 1870-tallet en av hovedvegene over moen fra Nordkisa mot Helgebostad ved Trondheimsvegen. Intakt som skogsveg vest for Hauerseier gård. Fortsetter vest for motorvegen.
- *Kvernvegen (vpl 701-30, VK3)* Var hovedvegen for folk i Nordkisa til møllene ved Dal og Risebru. Tar av nordover fra Kisungvegen vest for Hauerseier gård. I bruk som skogsveg. Brutt av jernbanen, men fortsetter vest for motorvegen mot Mogreina skole.
- *139/14 Hauerseier militærleir (vpl 701-28, F)* Anlagt av tyskerne i 1941-42 som ammunisjonslager for flyplassen på Gardermoen. Som et helhetlig leiranlegg er den sjelden i landssammenheng og tatt med i prioritert utvalg i Forsvarets landsverneplan. Administrativt fredet.
- *129/5 Hauerseier landhandleri (vpl 701-24, VK3*)* Forretnings- og boliggård, bakeri og uthus ved Hauerseier stasjonssted. Hovedhuset er endret i detaljer, men anlegget som helhet har kvaliteter som forteller om opprinnelige sammenhenger. Høy identitetsverdi, begynnende forfall.

- *201/1 Hauerseier jernbanestasjon (vpl 701-26, VK3)* Anlegget av jernbanestasjonen på Hauerseier i 1894 representerer et viktig trinn i utviklingen av stasjonsstedet. Stasjonsbygningen med uthus har bevart en form som knytter dem til denne tida. Høy identitetsverdi.
- *203/7 m.fl. Vasslausvegen (vpl 701-32 VK3)* før anlegget av Rv. 179 på 1870-tallet en av hovedvegene tvers over moen fra Nordkisa mot Barntjern og Svenskestua ved Trondheimsvegen. I hevd som adkomstveg for allmenningsbebyggelsen og kalles Ellingsrudvegen et stykke her. Skogsveg fra Korslund mot jernbanelinja. Fortsetter i skogen vest for jernbanen.

7-2 Kopperud

Avskjermet grend på områdets høyeste ås, med særpreget kulturlandskap i morenejord.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på det særpregede kulturlandskapet med gårdsbebyggelsens hovedtrekk, rydningsrøyser og åkerholmer.
- Vurdere muligheten for skjøtsel og tilrettelegging av den gamle Kopperudvegen. Se vegfare i sammenheng med tufter etter husmannsplasser og den samme ferdselslinjen gjennom Dalskogen mot Bondalen.

Høyt vurderte lokalteter:

- *96/1, 96/2 «Hov» og Norli» (vpl 702-8, VK3)* Tufter etter husmannsplasser i Nordbymarka og Vestengmarka. Dokumenterer de mange fraflyttede utmarksplassene i Kopperudåsen. Har sosialhistorisk verdi og formidlingspotensial i sammenheng med friluftsliv.
- *97/1, 97/2 Kopperudmarka (vpl 702-10, VK3)* Tufter etter husmannsplasser i Kopperudmarka. Dokumenterer de mange fraflyttede utmarksplassene i Kopperudåsen. Har sosialhistorisk verdi og formidlingspotensial i sammenheng med friluftsliv.
- *97/23, 97/24 «Kopperudholen» (vpl 702-11, VK3)* Tufter etter husmannsplass langt inn i Kopperudmarka mot Rømua og Nes-delet. Dokumenterer en av de mest marginale husmannsbosettingene. Har sosialhistorisk verdi og formidlingspotensial i sammenheng med friluftsliv.
- *97/26 Kopperudlia, Mekjan (vpl 702-7, VK3*)* Fritidsbolig fra århundreskiftet. Viser en nye og moderne bruk av utmarksressursene. Svært stor grad av forfall.
- *97/4 Østli (vpl 702-5, VK3*)* Småbruk med tidsenhetlig, sjeldent autentisk bebyggelse fra sveitserstilperioden. Ligger til parti av den gamle Kopperudvegen som er i hevd som gårdsveg. Fin representant for en sosial kategori det er få helhetlige bevarte bygningsmiljøer etter. Samtlige bygninger har svært stor grad av forfall.
- *97/9, 97/8, 97/15, 99/4 m.fl. Del av den gamle Kopperudvegen (vpl 702-13, F, VK3)* Spor etter den gamle vegen fra Kisa til Kopperud over Nordre Kopperud mot Setreenga. Dels i hevd som adkomstveg til bruk og hytter, dels skogsveg, dels ute av bruk.
- *98/1 Kjennstua og Inleggen (vpl 702-6, VK3)* Tufter etter husmannsplasser. Dokumenterer de mange fraflyttede utmarksplassene i Kopperudåsen. Sosialhistorisk verdi og formidlingspotensial i sammenheng med friluftsliv.
- *99/7, 98/7 Del av den gamle Kopperudvegen (vpl 702-12, VK3)* Spor etter den gamle vegen fra Kisa til Kopperud over Søndre Kopperud. Dels i hevd som gårdsveg, skogsveg, dels igjengrodd far med hulvegpreg. Markant askeallé mot tunet på Søndre Kopperud.

7-3 Grøndalen

Enhetlig grend med spredte gårdstun i åpent ravinelandskap.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare Grøndalens særpreg med spredt gårdsbebyggelse i et variert kulturlandskap. Ta vare på åpenheten og den visuelle sammenhengen mellom gårdstunene.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *93/1 Østre Grøndalen (vpl 703-2, VK3)* Tett firkanttun med tradisjonell bebyggelse. Fin beliggenhet innerst i Grøndalsgrenda. I hovedsak preg fra noe ut på 1900-tallet. Tilflyttet stabbur og drengestue gir tidsdybde og viser typisk ressursutnyttelse i eldre byggeskikk.
- *93/12 Hans Nilsen Hauge-steinen (vpl 703-4, VK2)* Kjent som talerstol for H. N. Hauge. Dokumenterer nærværet av en viktig lekmannsreligiøs bevegelse i Ullensaker, og illustrerer et hovedpoeng i historien om Haugianismen med fri forkynnelse utenom kirkene.
- *94/1, 94/3 Vestre Grøndalen (vpl 703-6, VK3)* Gårdstun med markant beliggenhet i åskanten over Grøndalsgrenda. Stor sveitserlåve fra mellomkrigstid og eldre våningshus med klassisistisk form etter påbygg. Representerer trolig et av de eldre tunstedene i grenda.
- *94/2 Søndre Hagen (vpl 703-9, VK3*)* Gårdstun med våningshus i sveitserstil og stabbur av rettvegget type. Anlegget har svært stor grad av forfall.

7-4 Nordkisa

Gårder og tettsted i sandmoens randsone, områdets sentrum.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på det overordnede kulturlandskapstrekket med de gamle gårdstunene på brinken av moen. Hindre fortetting som reduserer sikt og opplevelsen av dette.
- Ta vare på landskapsbildet med skogen som avgrenser innmarka mot utmarka på moen i vest.
- Ta vare på de gamle utmarksvegene på moen, og se dem i sammenheng med vegene i grunnkrets Hauer seter og Kopperud.
- Bevare småkårsbebyggelsen med visuell sammenheng til veger og hovedgårder.
- Bevare uttrykket og helheten i Hagebyen, og oppmuntre til tilbakeføring til opprinnelig fargesetting.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *95/5 Nedre Stensby (vpl 704-24, VK3)* Komplet, tett gårdstun med bygningsmiljø i sveitserstil. I hovedsak høy autentisitet. Markant stabbur i nasjonalromantisk utforming. Sidebygningen er en tilflyttet husmannsstue, som forteller om sosiale endringer i landbruket ved århundreskiftet.
- *97/34 Fossumhytta (verneskjema mangler, VK3)* Brukt av motstandsbevegelsen og til avholdelse av hemmelige formannskapsmøter under 2. verdenskrig.
- *100/3 Øvre Stensby (vpl 704-23, VK3)* Komplet, tett gårdstun som, med unntak av bolighuset fra etterkrigstid, representerer tradisjonell gårdsbebyggelse fra sveitserstilperioden. Den autentiske sidebygningen var bolig for tømmerkjører ved Fossum fabrikk, og har særlig interesse.
- *100/1, 102/8, 100/3 Stensbybråten (vpl 704-25, VK3)* Komplet, tett gårdstun på småbruk som har bakgrunn i husmannsplass. Typisk beliggenhet i skogbrynet. Bygningsmiljø i sveitserstil som har bevart opprinnelig karakter. Det mest helhetlige miljøet i denne sosiale kategorien i området.
- *100/5 Øvre Stensby (vpl 704-22, VK3)* Skolebygning fra 1864, bygd om til villa for eieren av Fossum fabrikk på 1930-tallet. Hovedbygning og uthus er typisk for 1930-tallets enkle arkitektur inspirert av nasjonalromantikk. Frodig, gammel hage er del av uttrykket.

- *101/8 Nordkisa Velhus «Nore» (verneskjema mangler, VK3)* Forsamlingslokale fra 1933. Først benyttet som avholdslokale, deretter som møtelokale, kino og festplass.
- *102/91 Støvner østre (vpl 704-14, VK3)* Tun med tidsenhetlig bygningsmiljø fra siste del av sveitserstilperioden. Tradisjonell bebyggelse med mange hus for ulike funksjoner, høy autentisitet med unntak av bolighuset. Markerer opprinnelig ressursutnyttelse ved tettstedet.
- *103/8 Nordkisa gamle skole (vpl 704-17, VK2*)* Godt bevart annengenerasjons skole. Ligger sentralt i et kryss mellom gamle bygdeveger. Høy identitetsverdi, stort vedlikeholdsbehov.
- *104/2 Øvre Skryta (vpl 704-9, VK3)* Tett og enhetlig firkanttun med ytre preg typisk for litt større romeriksbruk i første halvdel av 1900-tallet. Enkelthus kan ha eldre kjerner og bygningshistorisk interesse. Markert beliggenhet og en viktig del av kulturlandskapsbildet sett fra Kisavegen.
- *104/3 Fossum fabrikker (vpl 704-29, VK2)* To gjenværende bygninger tilhørende fabrikken: Teglsteinsbygget «Mekanikken» fra 1946 med mekanisk verkstedhall, kontordel og kantine med veggmaleriene «De fire årstidene» av Arthur Gustavson, og rosamalt betongbygg fra perioden 1949-57. Fabrikken representerer et industrieventyr som dannet grunnlaget for tettstedet.
- *104/51 Vassrudbutikken (vpl 704-16, VK3)* Meierigarden fra 1896. Sterkt ombygd og forteller bare i hovedform om byggeperiode og opprinnelig sammenhenger. Likevel stor identitetsverdi. Representerer et gammelt knutepunkt og en viktig institusjon i tettstedsutviklingen.
- *104/17 Enebolig ved Hauersetervegen (vpl 602-19, VK3)* Flyttet fra Gardermoen i forbindelse med utbygging av flyplassen.
- *105/4 Austadmoen, kullmylebånn (vpl 704-7, VK3)* Stor kullmylebånn i vegkryss for skogsveger. Forteller om kullproduksjonen på moen
- *106/1, 106/3 Øvre Stokstad (vpl 704-1, VK3*)* Tett tungruppe for to bruk, begge komplette tun med tradisjonell gårdsbebyggelse med mange typer hus for ulike funksjoner. Driftsbygninger og sammensetningen av hustyper fra ulike perioder viser typisk utvikling og gir tidsdybde til bygningsmiljøet. Bygningene på 106/1 i forfall.
- *108/4 Betel (vpl 704-2, VK3)* Den evangelisk lutherske frikirkes forsamlingshus fra 1901. Typisk lagshus i sveitserstil med godt bevart eksteriør. Ligger godt synlig i landskapet ved Kisavegen. Dokumenterer oppblomstring av folkelig religiøs virksomhet ved århundreskiftet.
- *108/6 Sannerud (vpl 704-3, VK3)* Småbruk fra århundreskiftet ved Kisavegen som viderefører bosettingsmønsteret til eldre plassbebyggelse. Et av få i området som har bevart opprinnelig karakter i hovedtrekk, selv om detaljer er endret.
- *95/5 Boligeiendom (vpl 704-21, VK3)* Liten stuebygning, stabbur og uthus med hovedpreg i sveitserstil litt ut på 1900-tallet. Det er svært få autentiske bygningsmiljøer som viser den eldste bebyggelsen for småkårsfolk i tettstedet. Dette er det best bevarte.
- *103/flere bnr. Hagebyen (vpl 704-30, VK3)* Tidstypisk, lekent og variert område med eneboliger utbygd 1978-88, hovedsakelig saltak, enkelte hus har pulttak. Knappe takutstikk og varierende vindusformater. Har trolig vært flere farger opprinnelig, i dag er mange hus gråmalt.

7-5 Jødal

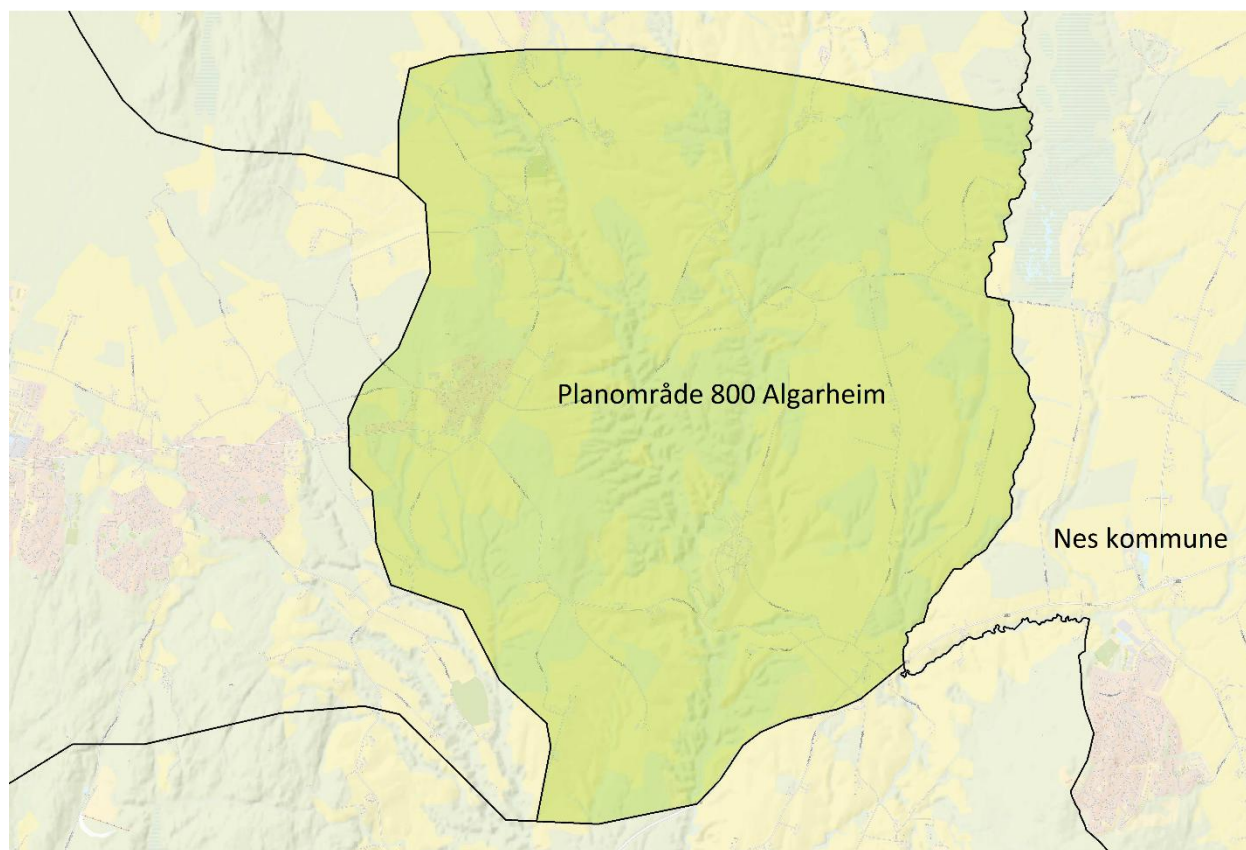
Gårdsgrend for seg selv ved Rømuas dalføre.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på landskapsbildet med grendas enhetlige og avgrensede preg av jordbruksdal med Rømua i sentrum og skogen som avgrenser landskapsrommet.
- Ta vare på hovedtrekkene i den fysiske bosettingsstrukturen som viser de gamle tunområdene sentralt i dalen mot Rømua og yngre småbruk i et belte for seg mot skogen i øst.

Høyt vurderte lokaliteter:

- 92/1 «Norstua» Nordre Jødal (vpl 705-1, VK3) Helhetlig firkanttun med tradisjonell bebyggelse. Eksponert mot daldraget med Rømua. 1700-talls låve inkorporert i driftsbygning fra mellomkrigstid gir særlig tidsdybde til bygningsmiljøet.
- 91/1, 91/4, 91/6 Søndre Jødal (vpl 705-3, VK3) Tett tungruppe for to bruk. Blandet bebyggelse, men særlig to eldre våningshus har interesse med fin beliggenhet mot dalen og eldre gårdsveg. Høy autentisitet og alderspreg for våningshuset på gnr. 91/4, 6.
- 91/1, 91/4 Søndre Jødal, driftsveg (vpl 705-4, VK3) Driftsveg fra dobbelttunet på Søndre Jødal til jordvegen vest for Rømua. Den eneste bevarte av de gamle vegene mellom gårdene Jødalsgrenda og sentrum av Nordkisa.
- 92/5 «Oppistua» Nordre Jødal (vpl 705-5, VK3) Stuebygning i sveitserstil på småbruk. Høy autentisitet og typisk beliggenhet i forhold til de eldre hovedbrukene i grenda.
- 92/8 Bjørkely, Nordre Jødal (vpl 705-6, VK3) Småbruk fra første del av 1900-tallet. Et av de mest komplette og autentiske bygningsmiljøene i denne kategorien i Jødalsgrenda.

Planområde 800 Algarheim**8-1 Algarheim og Furuset med nærmeste gårder**

Grendesenter og kirkested med gammel gårdsbebyggelse i grense mot moen.

Målsetting for området som helhet:

- Ta vare på visuelle sammenhenger mellom arkeologiske lokaliteter/gravhauger, gårdsbebyggelsen og de gamle vegene.

- Ta vare på opplevelsen av hovedtrekkene i kulturlandskapet med de gamle gårdstunene på kanten av høydeplatået over ravinebeltet, åpen jordveg rundt bebyggelsen, bekkedaler som markerer eiendomsgrenser og utmark og skog innover moen.
- Ta vare på den eldre vegstrukturen i området. Hindre vesentlig ombygging av de eldre vegene som er i hevd, og undersøke muligheten for å reetablere og sette i stand eldre veger som er ute av bruk eller i bruk som driftsveger.
- Ta vare på visuelle sammenhenger mellom de verneverdige bygningsmiljøene i området. Det gjelder mellom gårdstunene på Øvre og Nedre Furuset, Kjerkestua, Julset og Furuset kirke. Det gjelder mellom Algarheim tunområde, skolen og «smedens hus». Det vil særlig være viktig at tettstedet ikke bygger inn Algarheim tunområde langs Kisavegen.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *107/10, 107/11, 108/1, 108/3 Julset (vpl 804-2, VK3*)* Samlet og helhetlig tungruppe med markert beliggenhet ved Furuset kirke. Bygningsmiljøet viser utviklingen av typisk gårdsbebyggelse for større Romeriksbruk over tid. Et eldre stabbur bidrar særlig til tidsdybden i miljøet og er en sjelden hustype. Tømmerlåve på 108/1 revet, og flere hus står til forfall. Fin beliggenhet mot ravedalen «Kjerkedalen».
- *109/1, 109/9 Nedre Furuset (vpl 804-7, VK3)* Tidsenhetlig og godt bevart gårdsanlegg som viser typisk bebyggelse på større romeriksgårder på 1930-tallet. Har særlig verdi som et element i kulturlandskapet ved Furuset.
- *109/4 «Nergarn» Furuset (vpl 804-5, VK3)* Gårdstun som i sjelden grad viser utviklingen i byggeskikk på større romeriksgårder. En av Ullensakers best bevarte større tømmerlåver og andre eldre hus fra før Hamskiftet, gir tidsdybde til gårdstunet og til kulturlandskapet ved Furuset generelt. Representerer det eldre tunstedet på Nedre Furuset. Fin beliggenhet mot ravedalen «Kjerkedalen».
- *109/6, 109/7, 110/1, 110/2, 110/7, 110/8, 110/14 Øvre Furuset (vpl 804-3, VK2*)* En av de mest utpregede av de gamle tunklyngene i Ullensaker. Hus for fire bruk med sjeldent tett tunstruktur og stor grad av fellesskap. Variert bygningsmiljø med ulike hus for ulike funksjoner. Høy autentisitet for flere hus. Ytre sett gir miljøet et bilde av vanlig gårdsbebyggelse på Romerike i sveitserstilperioden. Struktur og nærhet til arkeologiske lokaliteter, sammen med kunnskapen om at det var her middelalderkirka på Furuset sto, er elementer som gir stor tidsdybde til kulturlandskapet. Låve og andre bygg på 110/1 til forfall.
- *110/8 Kjerkestua (vpl 804-4, VK3)* Liten stuebygning i sveitserstil nær Furuset kirke. Stabbur og nyere uthus. Bosted for jordarbeider på Øvre Furuset, som også var kirkegårdsarbeider. Et sjeldent autentisk hus innen sin kategori. Anlegget dokumenterer småkårsfolks byggeskikk og gårdslandskapets sosiale bosettingsmønster på en særlig tydelig måte. Istandsatt i 2009.
- *110/10 Furuset kirke (listeført)* Langkirke i tegl fra 1879.
- *110/3, 110/9 Furusetbråten (vpl 804-9, VK3)* Småbruk på moen vest for Furuset. Typisk bebyggelse fra sveitserstilperioden godt bevart. Særlig forseggjort liten utkjeller med steinhvelv. Eneste gjenværende representant for småkårsbebyggelsen i et område hvor det før var flere plasser og småbruk.
- *111/1, 112/1 Algarheim-gårdene (vpl 804-10, VK3*)* To gårdsanlegg som utgjør det historiske tyngdepunktet i tettstedet. Markant beliggenhet på brinken av høydeplatået over ravinebeltet ved Sogna. Bebyggelse som gir et samlet bilde av byggeskikk på større romeriksgårder over et langs tidsrom. Rivetillatelse gitt for hovedbygningen på 112/1. Låve revet på 111/1.
- *111/17 Folkvang (vpl 804-12, VK3)* Kisen Ungdomsforenings forsamlingshus fra 1926. Representerer kristelig lagsarbeid i mellomkrigstida. Stor og tidstypisk bygning med lav autentisitet i detaljer.

- *112/2 Algarheim skole (vpl 804-11, VK2)* En av Ullensakers best bevarte annengenerasjons skoler. Står sammen med en fløy fra etterkrigstid som også har høy autentisitet. Ligger sentralt i tettstedet og er en viktig del av kulturlandskapet lokalt og for Ullensaker som et hele.
- *111/16 Algarheim-smedens hus (vpl 804-14, VK3)* Boligeiendom fra ca. 1920 med liten stuebygning i sveitserstil, uthus og garasje. Selv om selve smia er borte, er det rike smijernsarbeider på eiendommen som forklarer sammenhengen. Dokumenterer bondesamvirket og handverksbosetting på bygdene, og har særlig verdi for bredden av kulturmiljøer i sentrum av Algarheim.
- *113/1, 113/3 Nedre Fonbekk (vpl 804-15, VK3)* Tett fellestun for to gårdsbruk. Tradisjonelt bygningsmiljø med mange typer hus og tidspreg fra sveitserstilperioden og mellomkrigstid. Flere hus med høy autentisitet. Særlig mange steinkjellere. Tunstruktur og nærhet til mange gravhauger gir stor tidsdybde. Struktur med gamle utmarksveger bevart. Våningshus på 113/3 revet.
- *87/14, 112/3, 113/2 Øvre Fonbekk (vpl 804-16, VK3)* Helhetlig gårdsanlegg som viser typisk byggeskikk på større romeriksgårder midt på 1900-tallet. Markant beliggenhet ved vegkryss.
- *113/9, 113/10 Granlund (vpl 804-17, VK2)* Boligeiendom med stuebygning, stabbur og uthus i sveitserstil. Gir et tidsenhetlig bilde av vanlige folks byggeskikk i tidlig mellomkrigstid. Få anlegg i kategorien er så godt bevart. Markant gravhaug i hagen gir spennvidde.
- *85/3, 85/9, 114/1, 114/2, 114/4, 114/23 Habbarstad (vpl 804-18, VK3)* Tunklynge for tre bruk. Godt bevart bebyggelse som dokumenterer et bredt spekter av hustyper og byggeskikk på vanlige gårdsbruk over et langt tidsrom. Tilknyttingen til markante gravfelt og bevarte driftsveger med bakgrunn i eldre allfarveger er elementer av stor verdi for innhold og tidsdybde i kulturlandskapet.

8-2 Nesten, Støvre og Vårum

Leirjordslandskapet vest for Rømtua.

Målsetting for området som helhet:

- Bevare hovedtrekkene i kulturlandskapet med samlet gårdsbebyggelse på høyderydene mellom bekkedalene.
- Ta vare på visuelle sammenhenger mellom arkeologiske lokaliteter/gravhauger, gårdsbebyggelsen og de gamle vegene.
- Undersøke muligheten for å reetablere og tilrettelegge de gamle allfarvegene for allmennheten.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *86/1 Vårum (vpl 804-24, VK3)* Gårdstun med hovedbygning og bryggerhus som illustrerer typisk bruk og utvikling av bolighuset i gårdsbebyggelsen. Autentisk driftsbygning fra mellomkrigstid. Ligger ved gammel veg mot Vadstua ved Kongsvingervegen.
- *87/4 Laskerud (vpl 804-21, VK3)* Småbruk som representerer en av de eldre husmannsplassene langs den gamle vegen mellom Habbarstad og Nesten mot Onsrud. Lite sveitserhus med middels autentisitet og nyere uthus. Er først og fremst interessant i sammenheng med den gamle vegen.

8-3 Onsrud – fra Onsrud til Grenimåsan og «Stokstadskolen»

Målsetting for området som helhet:

- Sikre at videre utbygging tar vare på minner fra Onsruds utvikling/epoker.

- Bevare den gamle vegen fra Dalstua over Onsrud til Gudmundsrud og legge den til rette for allmenn ferdsel.
- Undersøke om det er rester etter industrien i Rømua og eventuelt se en formidling i sammenheng med den gamle vegen Dalstua-Gudmundsrud.
- Bevare hovedtrekk og tidspreg i bebyggelsen på Onsrudfeltet. Eventuelt oppmuntre til en viss tilbakeføring om det skjer noe med enkelthus.

Høyt vurderte lokaliteter:

- *89/24 Røstad (vpl 805-12, VK3)* Gårdstun på Onsrudfeltet med hus fra 1930. Lite, tett firkanttun ved vegen. Selv om bolighuset er endret, er dette bruket trolig det som best har bevart bebyggelse og tidspreg fra etableringstida.
- *89/1 Østre Onsrud «Oppistua» (vpl 805-2, VK2)* Sidebygning fra 1700-tallet og sveitserhus fra siste del av 1800-tallet, begge med sjeldent høy autentisitet. Representerer hver sine perioder og viser utvikling i byggeskikk og vanlig ombruk av hus på en tydelig måte.
- *88/23 Vestre Onsrud (vpl 805-3, VK2*)* 1700-talls ombygd svalgangsbygning og herskapelig murvilla fra 1887 i nygotisk stil og monumental utforming. Bygd av stein fra eget teglverk, med markant plassering i landskapet og i anlegget.
- *88/23 Vestre Onsrud (vpl 805-15, VK3*)* Bygninger bygd rundt 1960 ifm. etablering av militærleir. Byggene er i hovedsak i mur/betong, typiske for Forsvarets bygninger i sine kategorier for denne perioden.
- *90/50 Enga (vpl 805-5, VK3)* Småbruk som viderefører en gammel husmannsplass under Berg. Fin og typisk beliggenhet på tange ved Rømua. Bebyggelse med hovedpreg fra mellomkrigstid.
- *89/26 Rømø (vpl 805-15, VK3)* Ett av nydyrkingsbrukene på Onsrudfeltet, som ble dyrket opp av staten ved hjelp av militærnektene i årene fram mot 1930. Hovedbygning, stabbur og låve som er lite endret.
- *88/32/0/1-16 Firemannsboligene (vpl 805-14, VK3)* Trolig bygd som forsvarsboliger rundt 1960. 4 vertikaldelte firemannsboliger med svært tidstypisk utforming. Må sees i sammenheng med militærleiren på Vestre Onsrud.

2. Verdifulle kulturlandskap

Det er et tiltak i handlingsprogrammet å bevare kvalitetene innenfor noen større, sammenhengende kulturlandskap i kommunen. Dagens landskap er et resultat av menneskers areal- og ressursbruk over tid. Landskap er viktige for trivsel og opplevelser, og ofte er det de menneskeskapte sporene som gjør landskapet ekstra opplevelsesrikt. Kulturlandskap kan gi grunnlag for næringer innen landbruk og reiseliv, og kan bety mye for kommunens attraktivitet både som bosted og besøksmål.

Landskap vil alltid være i endring. Noen endringer kan føre til tap av kulturhistoriske verdier, andre kan bidra til å styrke dem. Med god planlegging der kvalitetene bevares og videreutvikles i et langtidsperspektiv, kan landskapet være en ressurs i samfunnsutviklingen.

I dette kapittelet beskrives noen utvalgte verdifulle kulturlandskap. For hvert av landskapene presenteres tabeller med et utvalg av kulturmiljøer fra kulturmiljøplanen og arkeologiske lokaliteter i Riksantikvarens database Askeladden. Tabellene er ikke uttømmende.

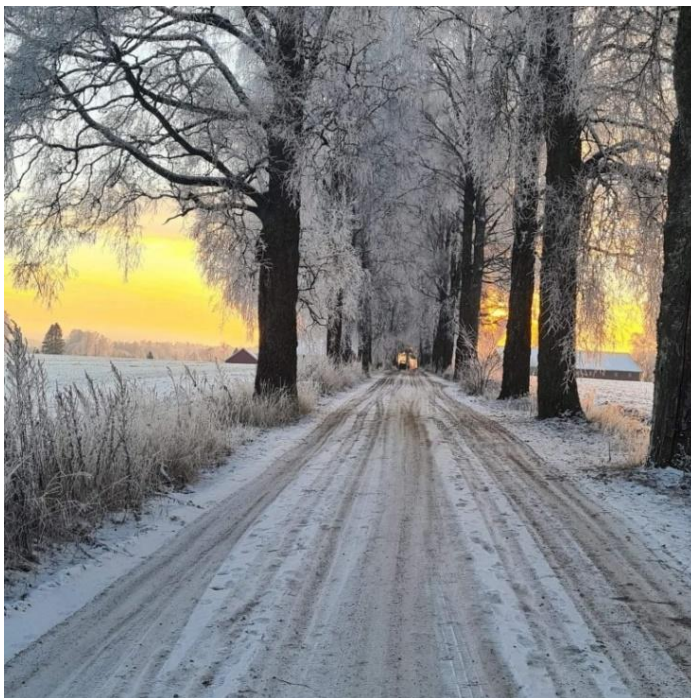
Landskapene foreslås lagt inn i hensynssone H570 for bevaring av kulturmiljø ved rullering av kommuneplanen, med bestemmelser som sikrer områdenes særpreg. Det er viktig at verneverdig bebyggelse og strukturen i bygningsmiljøer bevares. Det samme gjelder verdifulle elementer som underbygger det historiske landskapets karakter, som topografi, opparbeidet struktur, gravhauger og gravfelt, gamle vegfar, alleer, trær og annen vegetasjon, gjerder, gårds- og isdammer. Kirker, middelalderkirkesteder og gårdstun bør beholde en framtrædende plass i landskapet. Sammenhenger og siktlinjer mellom viktige kulturhistoriske elementer bør bevares.

Hensynssonene skal ikke være til hinder for fortsatt landbruks- og skogbruksdrift. Tvert imot bør landbruksdrift på jordbruksarealer og beiting i raviner opprettholdes for å ivareta landskapets karakter. Det er heller ikke et mål å hindre all utvikling innenfor hensynssonene, men å bidra til en god utvikling som ivaretar kulturlandskapsverdiene. Nye bygninger, konstruksjoner og anlegg bør utformes i samspill med omgivelsene når det gjelder skala, utforming, struktur og plassering.

Bakkeplanering, masseinntak og andre terrenginngrep som endrer landskapets karakter, bør unngås. Områdene er også sårbare for utbygging av boligfelt, næringsområder og andre arealkrevende inngrep som ikke er knyttet til landbruksdrift.

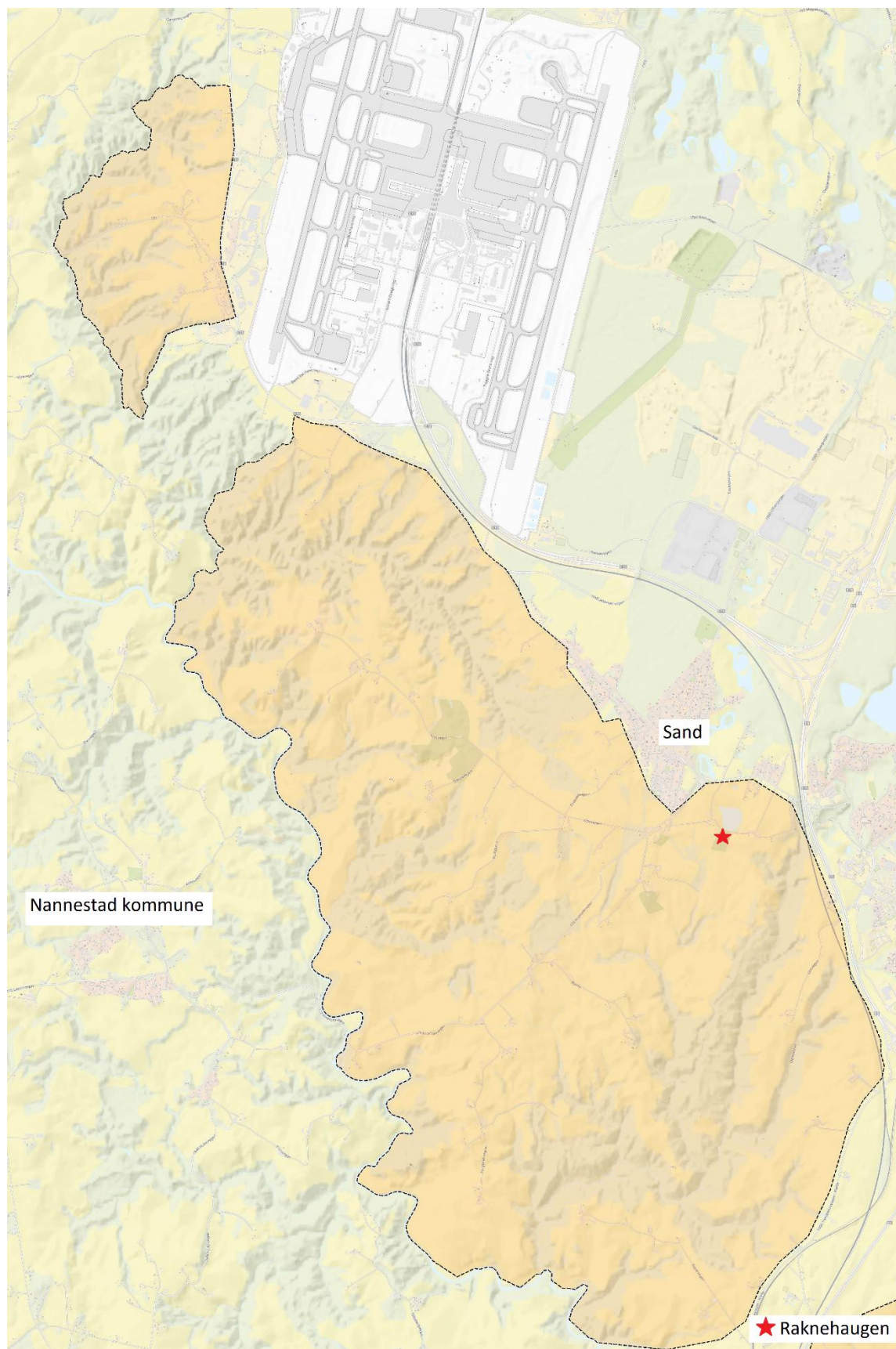
Kulturlandskapet er, og vil alltid være, i forandring. I dag skjer forandringene imidlertid så raskt at uvurderlige verdier står i fare for å forsvinne før vi i det hele tatt er klar over hva vi mister. Den største trusselen mot verdiene i kulturlandskapet er i dag gjengroing, men også nedbygging, nedleggelser og driftsendringer spiller en viktig rolle.

- Statsforvalteren i Trøndelag

Haug allé i vinterdrakt. Foto: Solveig Hansen.

2.1 KULA-landskapet Kringler-Hovin

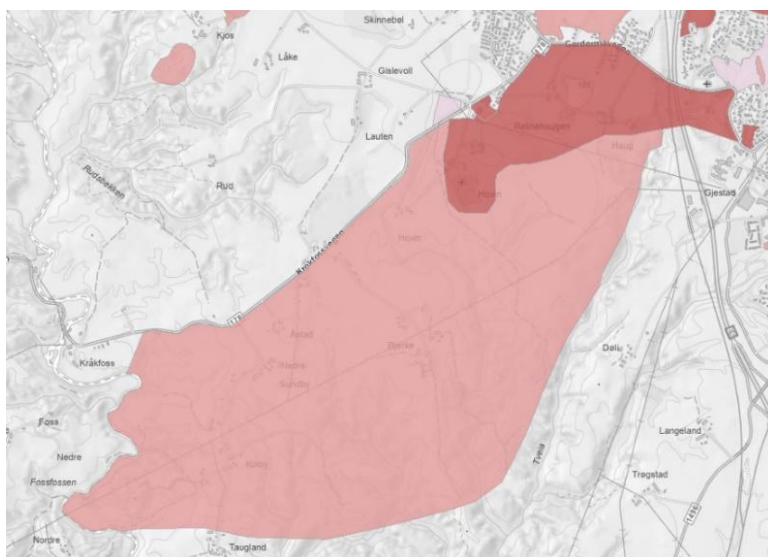
KULA står for «Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse», og er et landsdekkende register utarbeidet av Riksantikvaren. KULA-landskapet Kringler-Hovin omfatter områder både i Ullensaker og Nannestad. I Ullensaker er landskapet avgrenset av Gardermovegen/E16 i nord-nordøst, kommunegrensen i vest-nordvest og E6/Trondheimsvegen i øst-sørøst, og strekker seg ned til Aspervegen i sør. Det er et storskala, bølgende jordbrukslandskap på Romerikssletta, der moer med store grus- og sandavsetninger møter leirjordsområdene langs Leira. Landskapet er formet av elver og bekker som har gravd dype raviner gjennom flere tusen år. Ravinelandskapet er bevart i et jordbruksområde som ellers er preget av bakkeplanering fra 1960- og 70-tallet.

Utsyn over kulturlandskapet på Hovin med Romeriksåsene i bakgrunnen.

Området er rikt på arkeologiske spor som vitner om bosetting og aktivitet langt tilbake i tid. Landskapet har en tydelig struktur med gårdstun på høydene ut mot ravinene, og gamle husmannsplasser og småbruk i utkanten. I ravedalene er det dels åpne, terrasserte beitebakker og dels tett, frodig blandingsskog.

Landskapet har stort mangfold og tidsdybde, og gjenspeiler makt og samfunnsforhold gjennom mange århundrer. Området ved Hovin og Raknehaugen var et maktpolitisk senter på Romerike og et sentralt ferdselsknutepunkt i jernalderen og middelalderen. Bygdesentra har vokst frem rundt middelalderkirkesteder, og ekserserplassen på Gardermoen har også vært en betydelig faktor for

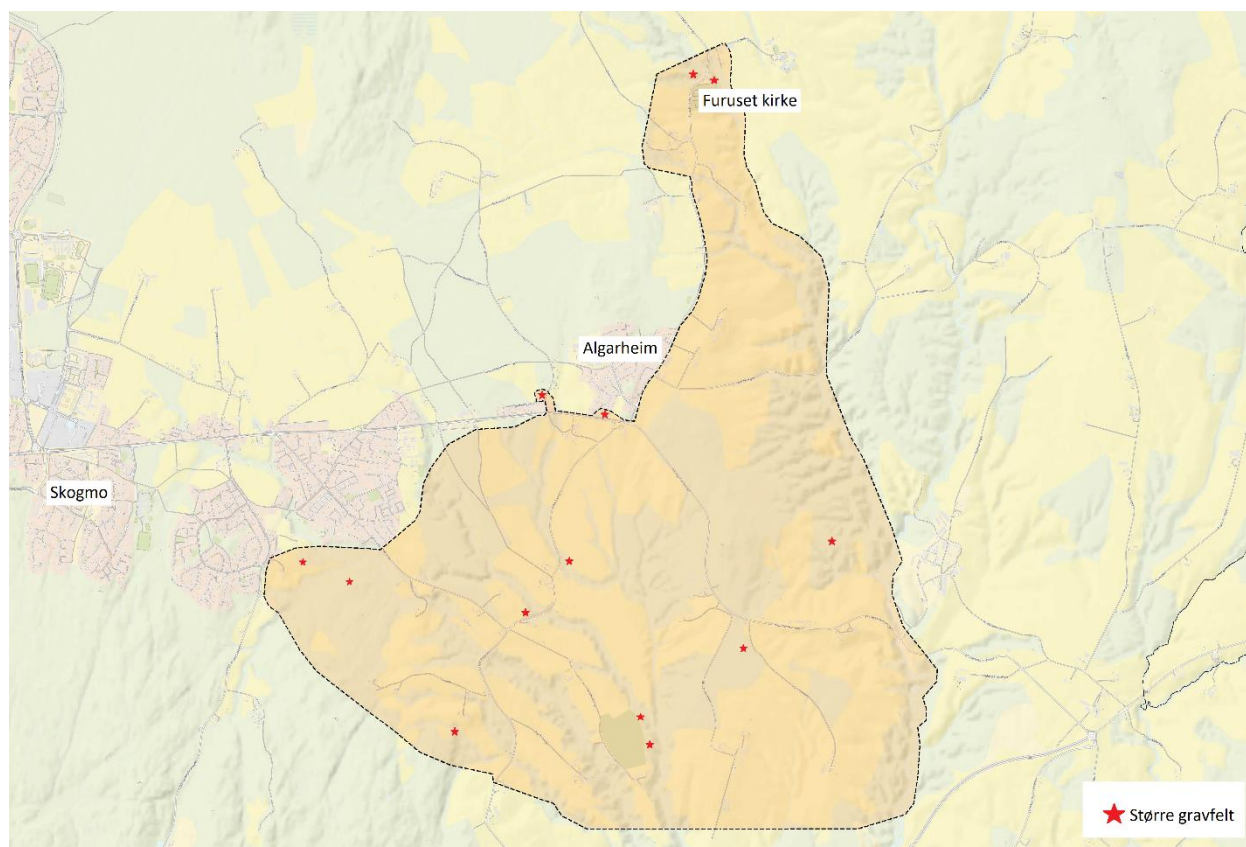
I Naturbase er området rundt Raknehaugen (mørk rosa) registrert som svært viktig friluftsområde/særlig kvalitetsområde, og området sør for Raknehaugen (rosa) som viktig friluftsområde/jordbrukslandskap.

etablering av boligbebyggelse og mindre håndverksvirksomheter. Den sosiale strukturen og kontrasten i det gamle bondesamfunnet mellom storgårder, husmannsplasser og småbruk, er fortsatt lesbar.

Lokaliteter Askeladden	ID-nr.
Raknehaugen	32659
Gravfelt, Ljøgdø 1	119527
Gravfelt, Sandshagan	80414
Bosetningsspor, Haug	171660
Gravhaug, Vilashaugen	70764
Bosetningsspor Kjos vestre	160131
Middelalderkirkested, Kjos	32593
Gravhaug, Smiuhaugen	80751
Gravhauger	119521, - 22, -24
Gravhaug, Sundby nedre	70821
Bosetningsspor	128726, - 27, -29
Gravhaug, Rognehaugen	80188
Gravhaug, Garder vestre	80753

Lokaliteter kulturmiljøplanen	Ref.nr.
Dragvoll, gårdstun	108-11
Døli, tungruppe	201-1
Langeland, dobbelttun	201-2
Nor-Kjos, tunklynge	401-3
Låke, tungruppe for to bruk	401-6
Kulturmiljø Hovin med bl.a. Skrivergården, kirken	401-11
Hovin skole, meieri og landhandel	401-12
Bjørke, tunklynge	401-21
Krokfoss, tun og industriminne	401-25
Hannestad, tungruppe for to bruk	402-5
Petterstua, småbruk	404-13
Fellestunet på Haug	404-18
Øvre Sundby, dobbelttun	501-2
Lilleplassens vestvegg	501-3
Lille Røglar, tun for to bruk	502-1

2.2 Kisa – fra Skedsmo til Furuset

Innenfor det gamle sognet Kisa er det bevart mange gravhauger fra jernalder. I området avmerket i kartet over, er det spesielt høy tetthet av gravminner. Kulturlandskapet strekker seg fra Skedsmo i sør til Furuset i nord. I øst er det avgrenset av bekkestraen Songa, og i vest av Kisavegen, Algarheimsvegen og bebyggelse. Her ligger både større gravfelt og enkeltvis gravhauger, som nok opprinnelig har tilhørt

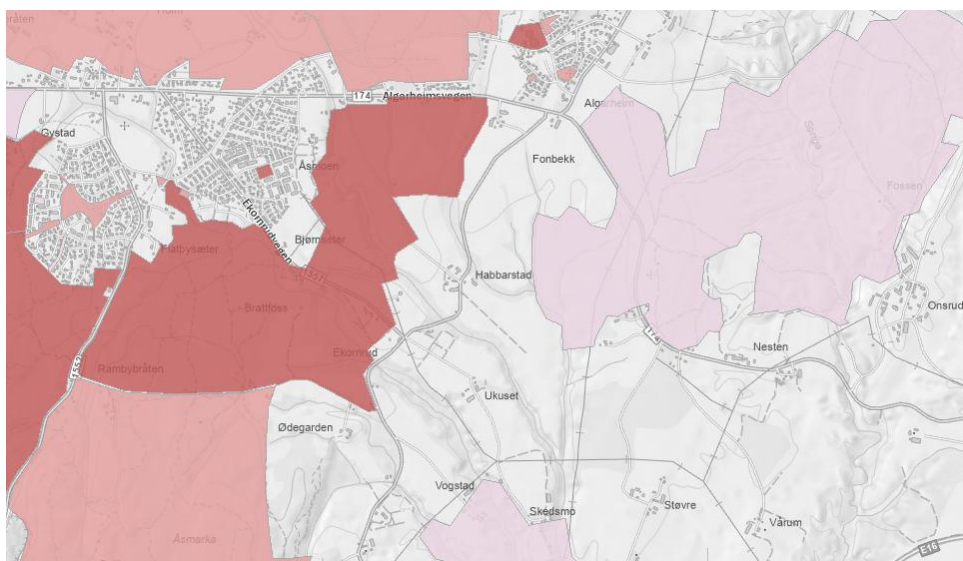
gravfelt som nå er overpløyd. Rester etter overpløyd hauger kan fortsatt finnes under markoverflaten. De døde fikk med seg smykker, redskaper, våpen og annet utstyr i graven, og det gjort mange flotte gjenstandsfunn i området. Flere av gravfeltene er skiltet av Ullensaker historielag i samarbeid med Ullensaker kommune og Akershus fylkeskommune. Det er også mange merkede turstier i området, som er godt tilrettelagt og har høy opplevelsesverdi.

På gravfeltet Hagan er det bevart 11 sikre gravhauger; syv rundhauger og fire langhauger.

Området er i hovedsak et jordbrukslandskap, med innslag av skog. Her ligger også flere verneverdige gårdstun med høy alder, og gårdsnavn med røtter tilbake til norrøn tid. Eksempelvis kan navnet «Skedsmo» komme av det gammelnorske «skeið», som betyr kappstrid eller kappløp – altså et sted der slik aktivitet fant sted. De fleste av gravfeltene og gravhaugene i området kan også knyttes til gårder.

Av nyere tids kulturmiljøer kan Algarheim gamle skole, en annengenerasjons skole fra 1906, trekkes frem. Tunklyngen på Øvre Furuset har også høy verdi. Den er den mest utpregede tynklyngen i Ullensaker, og representerer en bosettingsform som var vanlig før, men er sjelden i dag. I middelalderen la det en kirke tett på gårdshusene. I 1879 sto Furuset kirke i tegl ferdig. Like ved ligger plassen Kjerkestua med tilhørende stabbur og uthus, som er et godt eksempel på småkårsbebyggelse og et viktig element i kulturlandskapet.

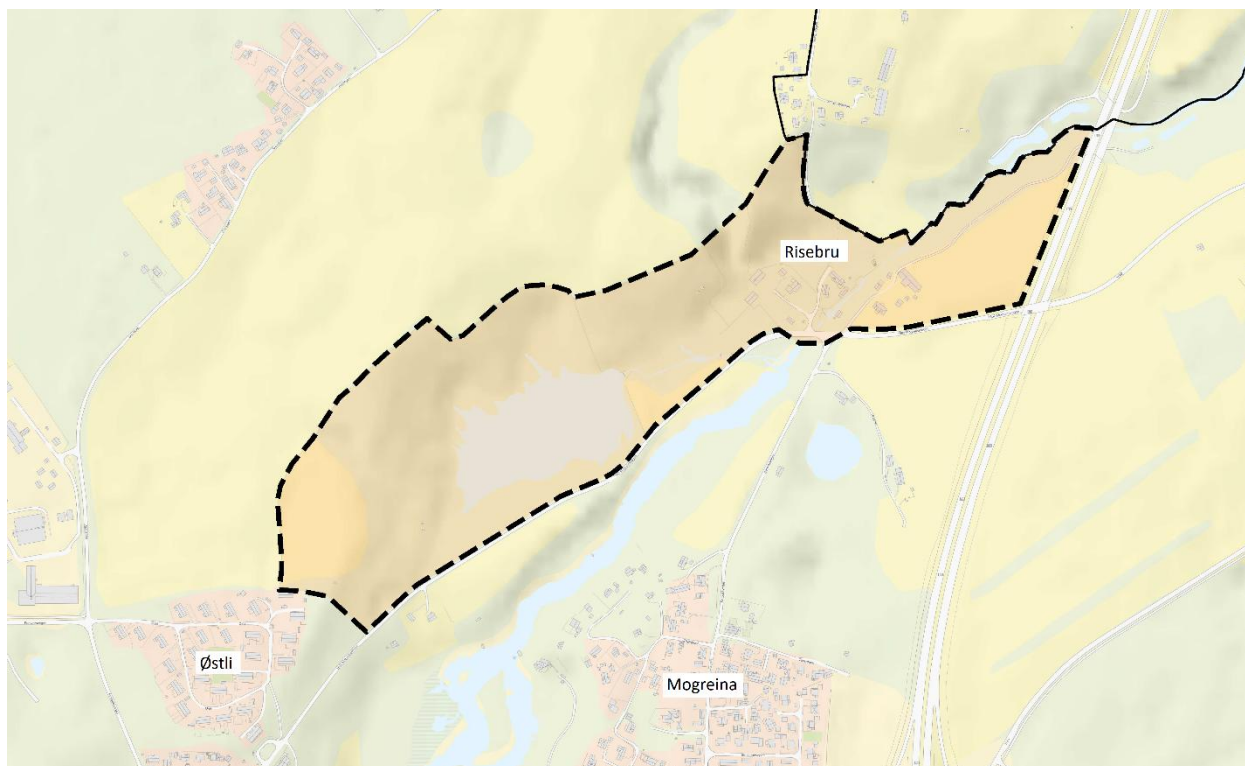

I Naturbase er store deler av området (mørk rosa) registrert som svært viktig friluftsområde/ særlig kvalitetsområde.

Lokaliteter Askeladden	ID-nr.
Gravfelt, Nordenga	3245
Gravfelt, Furuset Øvre	42218
Furuset gamle kirkested	80480
Gravfelt, Fonbæk	12974
Gravfelt, Fonbæk	70782
Gravfelt, Hagan	12976
Gravfelt, Skinnfelloholtet	51954
Gravfelt, Flatby store	51955
Gravhaug, Vogstad	804-54
Gravfelt, Ås	32230
Gravhaug, Sand	70825

Lokaliteter kulturmiljøplanen	Ref.nr.
Vogstad, dobbelttun	802-2
Ukuset, gårdstun	802-3
Skedsmo, gårdstun	802-4
Øvre Furuset, klyngetun	804-3
Kjerkestua	804-4
Algarheim-gårdene, to gårdstun	804-10
Algarheim gamle skole	804-11
Nedre Fonbekk, fellestun for to bruk	804-15
Øvre Fonbekk, gårdstun	804-16
Habbarstad, tunklynge for tre bruk	804-18
Furuset kirke	Listeført

2.3 Risebru

Deler av kulturmiljøet på Risebru er allerede omfattet av hensynssone H570 i kommuneplanen. Hensynssonen bør utvides for å inkludere bygningsmiljøet i øst og kulturlandskapet i sørvest. Avgrensningen blir da E6 i øst, FV462/Mogreinavegen i sør, dyrket mark i vest og nordvest, og kommunegrensen i nordøst.

Risebru har vært et viktig bygdesentrum og industristed ved kryssningen mellom den Trondhjemske Kongeveg og elva Risa. Her ligger brukene Østre og Vestre Risebru, som i perioder har hatt samme eier. Risebru ble tidlig borgergods og bolig for «kondisjonerte» og embetsfolk. Her har det vært mølledrift, gjestgiveri, skysskifte og flere tilknyttede virksomheter, som brenneri, frørenseri og bygdesag. Mølla tilhørte Østre Risebru fra 1838, og var i drift til 1960-tallet. I 1890 ble Risebru andelsmeieri opprettet, og meieriet med tilhørende landhandel hørte også til Østre Risebru. Meieriet var i drift til 1950-tallet, mens meieributikken ble lagt ned på 1970-tallet. Vestre Risebru ble solgt til Toftes gave i 1858, og var oppdragelsesanstalt til 1871. Etter dette har det vært vanlig gårdsbruk.

Vestre Risebru har en særpreget hovedbygning fra 1641, snekkerstue fra 1824 og nasjonalromantisk stabbur fra rundt 1900. I lia rundt Vestre Risebru og Risebrumyra er det flere spor etter terrassert terreng. Dette kan stamme fra eldre åkrer, men kan også på bakgrunn av gårdens sosiale status være rester etter en gammel hage. Østre Risebru har hovedbygning med sidefløyer fra 1833, driftsbygning med eldre tømmerlåve bygd inn i sveitserlåve fra århundreskiftet, gammelt, rettvegget stabbur og drengestue. Møllebygningen er revet, men meieriet og pakkhuset til meieriet er omgjort til bolighus.

Ved Risebru møttes Oldtidsvegen, som gikk vest for Hersjøen, og den Trondhjemske kongeveg, en mer kjørbær veg anlagt mot slutten av 1700-tallet. Fra Mogreina tok Kongevegen av ned mot Risebru, hvor den krysset Risa. Opprinnelig lå det en trebru her, men i 1827 ble det bygget en steinhvelvsbru som fortsatt står. Videre nordover gikk vegen opp den bratte Løytnantbakken, også kalt «Artilleristenes skrekk». I dag følger Pilegrimsleden Oldtidsvegens trasé mot Risebru. Her kan pilegrimene hvile ut på herberget i snekkerstua på Vestre Risebru, før de vandrer videre opp Løytnantbakken.

Det er ikke registrert fredete arkeologiske lokaliteter i området, men fire kullmiler fra etter-reformatorsk tid.

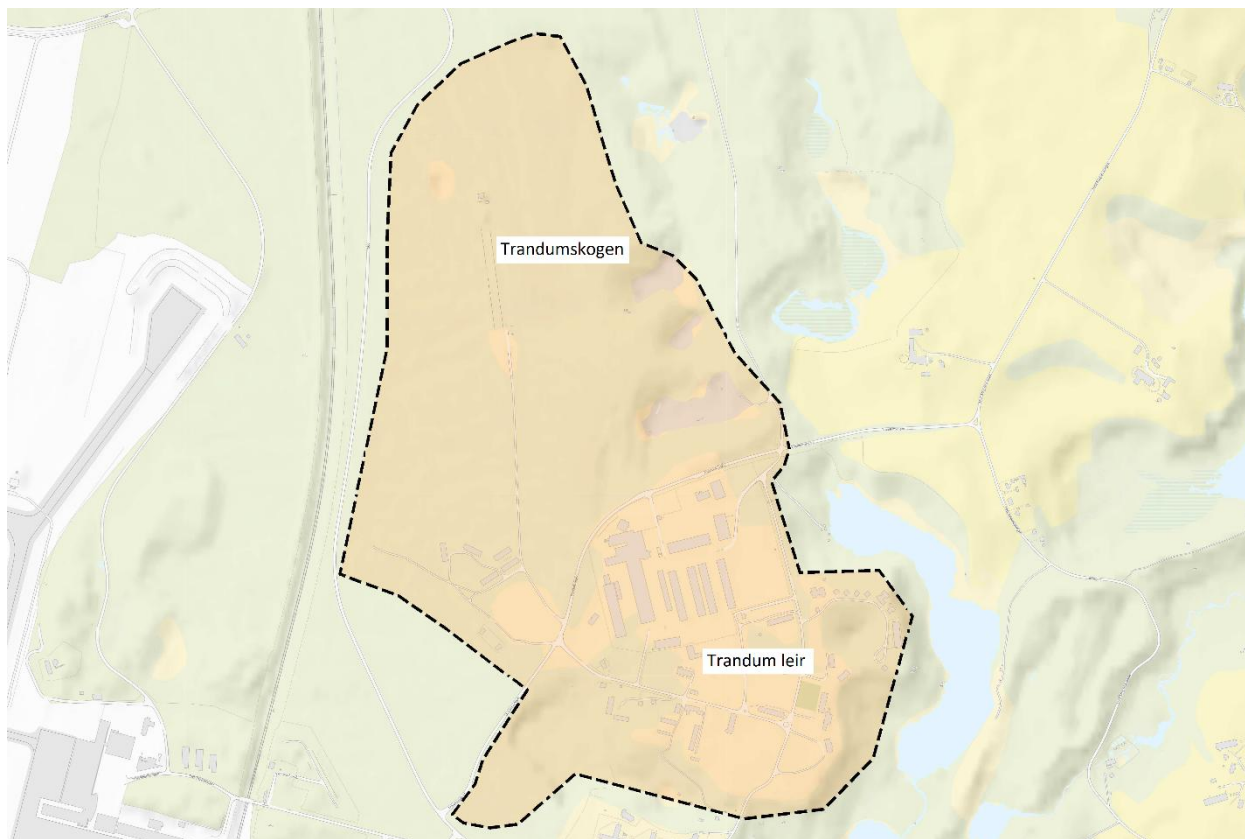

Steinhvelvsbrua fra 1827 er et landemerke langs Mogreinavegen.

Lokaliteter Askeladden	ID-nr.
Kullmile, ikke fredet	272924
Kullmiler, ikke fredet	272926- 272928

Lokaliteter kulturmiljøplanen	Ref.nr.
Vestre Risebru, gårdstun	603-7
Industriminne	603-8
Østre Risebru, gårdstun	604-10
Steinhvelvsbru	604-11

2.4 Trandum

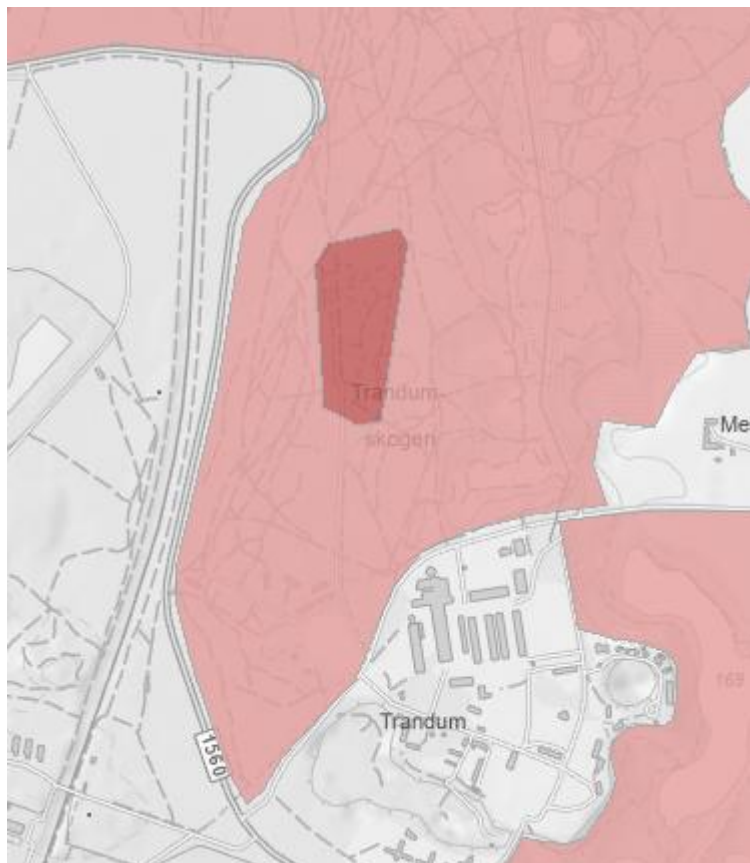
Det forvars- og krigshistoriske landskapet inkluderer Trandumskogen med retterstedene, seremoniplass og stridsvognskytebanen, Trandum leir, «Dødsveien», Trandum II («Russerleiren») og gravplass for sovjetiske fanger. Landskapet har allerede hensynssone H570 i kommuneplanen, men foreslås utvidet noe mot sørvest for å inkludere hele Trandum II og gravplassen.

Under 2. verdenskrig ble 194 mennesker henrettet i Trandumskogen. Selv om henrettelsene ble forsøkt hemmeligholdt, ble massegravene lokalisert og gravd opp etter frigjøringen. De døde ble identifisert og gravlagt andre steder. I dag er de tomme gravstedene markert med enkle granittkors. I 1954 ble det reist et minnesmerke på seremoniplassen, og i 1970 en plakett med ofrenes navn.

Den tyske militære kontrollen over Trandum leir og området rundt, var en forutsetning for valget av Trandumskogen som rettersted. Trandum leir består av bygninger fra ulike perioder. Her er både monumentale kaserner, messebygg, depoter og vognmagasiner fra etableringen av leiren rundt slutten av 1. verdenskrig. Under 2. verdenskrig utvidet okkupasjonsmakten leiren med mange nye bygninger: «Villaveien» med kommandantbolig, offisersforlegninger og messe, vaktstue og proviantmagasin. Innenfor det militære verkstedsområdet ligger vaskeplassen og flere større tyskbygde brakker, som også bør bevares som del av miljøet.

Bygninger fra etterkrigstid inkluderer blant annet Skjold-kaserna (1953), Blåbygget (1950-54), Sykestuen (1952), befalsforlegning (sent 1980-tall), brannstasjon (1950-54) og befalsmesse med forlegningsdel (1967-68). Bygningene er ikke spesielt sjeldne, da tilsvarende bygninger er bevarte i en rekke andre leirer. De er likevel viktige deler av helhetsbildet, både funksjonelt og historisk.

Innenfor hensynssonen er det registrert en fredet tjæremile og flere kullmiler som ikke er fredet. Trandumskogen krigsminne er også registrert i Askeladden.

Venstre: I Naturbase er det fredete området i Trandumskogen (mørkerosa) registrert som svært viktig friluftsområde/særlig kvalitetsområde. Det er omgitt av et viktig friluftsområde/stort turområde med tilrettelegging (rosa).

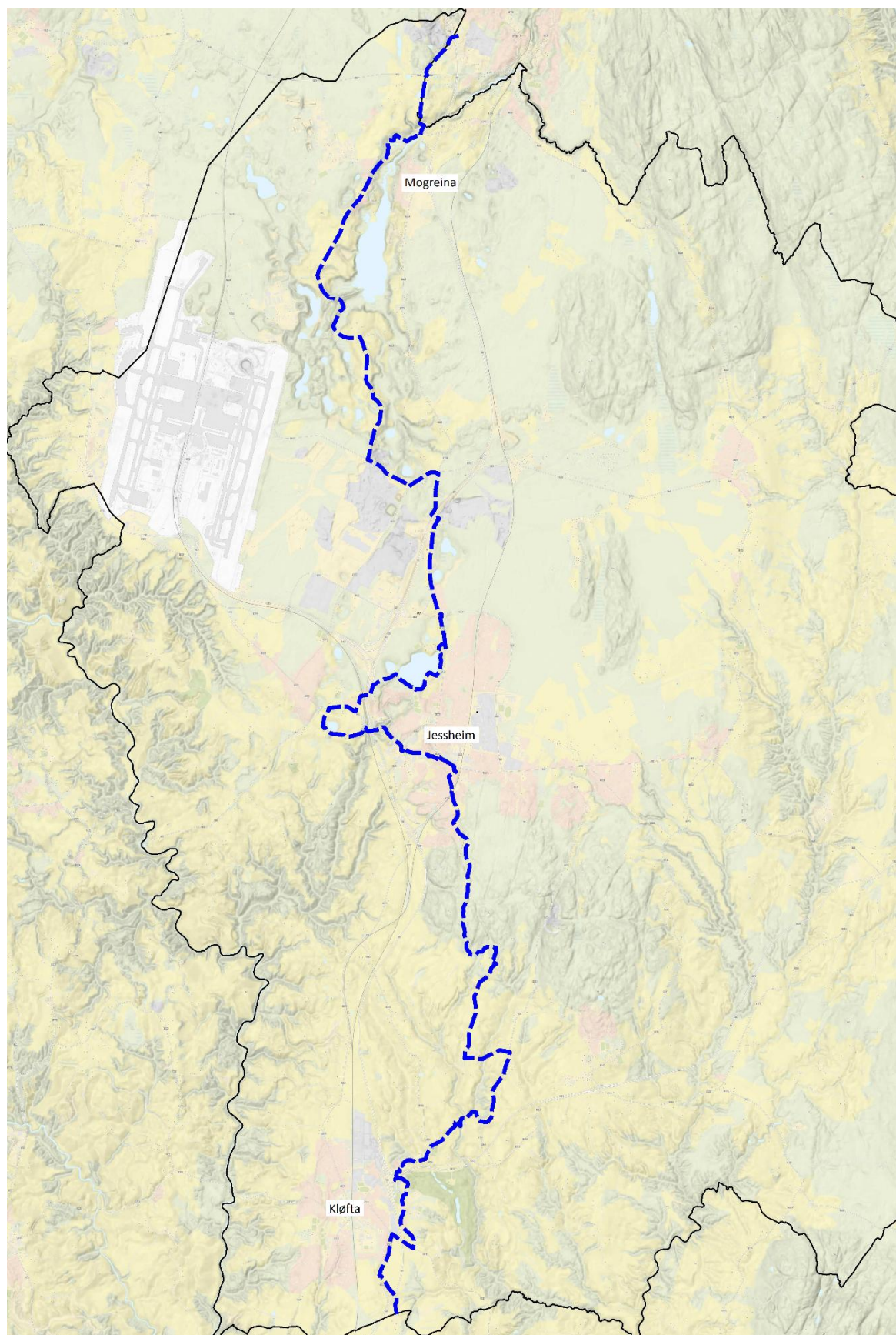
Under: Befalsmesse med forlegningsdel fra 1960-tallet. Foto: Petter Aunaas, Stiftelsen Trandum.

Lokaliteter Askeladden	ID-nr.
Tjæremile	181220
Kullmiler	191457, -59, -63, -64, -76, -77
Trandumskogen	267281

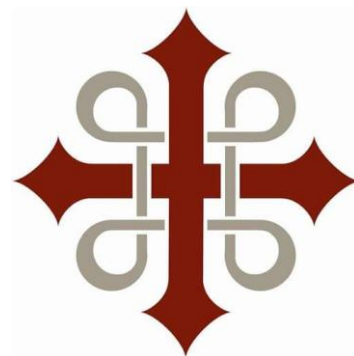
Lokaliteter kulturmiljøplanen	Ref.nr.
Trandum leir	601-6, 601-8

2.5 Pilegrimsleden

Pilegrimsleden er et nettverk av historiske veier fra alle himmelretninger til Nidarosdomen i Trondheim, Olav den Helliges gravkirke og det nordligste pilegrimsmålet for kristenheten gjennom middelalderen (1030-1537). I dag er det igjen blåst liv i pilegrimstradisjonen. Betydningen av Nidarosdomen som pilegrimsmål vokser, og antallet pilegrimer øker år for år. Middelalderens religiøse motiver er nok fremmede for de fleste, men mange søker en annen form for spiritualitet, er opptatt av tilhørighet til naturen eller ser på turen som en mulighet til rekreasjon og fysisk aktivitet. Møte med historien og andre mennesker er også en sterk motivasjon. Mennesker langs leden kan fortelle historier om hus, kirker og landskap, samtidig som de kan by på lokal mat og spennende overnattingssteder.

Pilegrimsledens logo kombinerer severdighetssymbolet valknuten med Olavskorset. Pilen i korset er ubrutt i vertikal retning for å symbolisere en direkte linje mellom himmel og jord. I Ullensaker går leden i variert kulturlandskap fra Isingrud via golfbanen til Ullensaker kirke, og videre langs Kløfta kultursti før den svinger nordover mot Ramby og lysløypa. Herfra går den gjennom Jessheim via Gropavegen mot Raknehaugen. Leden fortsetter til Nordby tjernet, Li og Elstad, og til slutt vest for Hersjøen til Risebru. Det har de siste årene vært to herberger i kommunen, InnomHaug ved Raknehaugen og snekkerstua på Risebru, men InnomHaug er stengt fra 2022. Gjenåpning av InnomHaug og etablering av flere herberger i kommunen er ønskelig.

Langs leden ligger mange kulturmiljøer, blant annet Ullensaker kirke og prestegård, embetsgården Lundberg, trehusbebyggelsen i Jessheim sentrum, Gropavegen og Raknehaugen med omkringliggende gårdstun og gravhauger, og gårdstun i kulturlandskapet mellom Elstad og Risebru. Fra leden kan man også ta avstikkere til Jessheim og Hovin kirker, og til Trandum. Det er et mål å bevare siktlinjer fra leden til viktige kulturmiljøer.

Pilegrimsleden i vakkert kulturlandskap ved Elstad, med Mistberget i bakgrunnen.

3. Oversikt – kulturmiljøer med hensynssone H570 og H730

Under følger en oversikt over kulturmiljøer som har hensynssone H570 i kommuneplanen. Disse er vist på temakart i kommuneplanens arealdel, og har tilknyttede bestemmelser (§ 6.3). Oversikten inkluderer også fredete kulturmiljøer som har hensynssone H730 (båndlagt) i kommuneplanen. ID-nr. refererer til nummer i Riksantikvarens database Askeladden.

Nedre del av tabellen inkluderer miljøer som ikke har hensynssone i dag, men som det anbefales at gis hensynssone ved rullering av kommuneplanen og Byplan Jessheim. Listen inkluderer forslag til både H570- og H730-soner. For de fredete kulturmiljøene er det gjort et utvalg av både synlige lokaliteter som gravfelt, hulveier og utmarksminner som tjæremiler, kull- og fangstgroper, og lokaliteter som ikke er synlige over markoverflaten. Listen er ikke uttømmende, og det utelukkes ikke at det kan komme andre forslag til hensynssoner ved rullering av kommuneplanen.

Eksisterende H570	Navn	Gnr.
H570_1	Sedsvoll friluftsskole og feriekoloni	197/70
H570_2	Herregårdshuset på Dal	199/21
H570_3	Trandumskogen	190/1
H570_4	Skrytmoen: Kull- og tjæremiler	104/1, 2
H570_5	Støvner Vestre	102/4
H570_6	Støvner Vestre	102/1
H570_7	Støvner	102/91
H570_8	Nordkisa gamle skole	103/8
H570_9	Stensbybråten	100/1, 102/8
H570_10	Gårdstun Øvre Stensby og Stensbyskolen	100/3, 5
H570_11	Rotnebu	101/1, 2
H570_12	Fossum fabrikker	104/3
H570_13	Jaren Nedre	103/2, 7, 10, 11
H570_14	Jaren Vestre	103/7, 11, 15
H570_15	Øvre Skryta	104/2
H570_16	Gårdsbruk Smedstuene	51/2
H570_17	Gamleskolen på Gjestad	135/59
H570_18	Solstua	135/130
H570_19	Sundbytunet (Døli Østre)	132/1, 256, 268, 279
H570_20	Rådhuset Fakkelsenteret og Jessheim kirke (ifm. vedtak av byplan Jessheim ble rådhuset fjernet, og Jessheim kirke inkludert).	135/108, 166, 298, 527
H570_21	Storgt. 14, 16, 18	135/42, 43, 48
H570_22	Administrasjonsbygget, pakket huset, stasjonsbygningen	135/515, 920
H570_23	Gamlebyen	Div. gnr.
H570_24	Teisengården Bjørk og Fredheim (fjernet ifm. vedtak av byplan Jessheim)	135/46, 88, 139, 857
H570_25	Myrvang	135/58
H570_26	Nygård	135/15
H570_27	Stenvåg	135/625
H570_28	Laachebyen (fjernet ifm. vedtak av byplan Jessheim)	132/15, 30, 31, 32, 36, 39
H570_29	Madsstuen-Allergot	135/4
H570_30	Allergot-Døli (fjernet ifm. vedtak av byplan Jessheim)	134/103
H570_31	Allergot-Langeland	131/3
H570_32	Ullensaker sparebank	135/933

H570_33	Nedre Oppen, Øvre Oppen «Leirkakuhuset», Nedre Oppen «Gata»	45/1, 8, 46/3, 4, 5, 15, 16, 17
H570_34	Losjen, Grinda	45/69, 47/18, 25
H570_35	Borgen store	47/1, 20, 95, 96, 163, 181, 182, 48/2, 228/1
H570_36	Lille Borgen, Snekkerstua, Nyborg, Lyshaug	48/3, 7, 12, 19, 21, 22, 30, 50, 121
H570_37	Gamle Borgen: Villaen, Borgen landhandleri, Lille Borgen,	Div. gnr.
H570_38	Holen	50/1
H570_39	Nafstadteiet	63/5
H570_40	Kauserud mølle	67/1, 69/1
H570_41	Lautenbakken	53/4, 218/9
H570_42	Tungruppe Hauger	30/1, 31/1, 3
H570_43	Ullensaker prestegård, Ullensaker kirke og småhusbebyggelse	Div. gnr.
H570_44	Hillern	28/1
H570_45	Nordre Ile	26/1, 5, 9, 18
H570_46	Søndre Ile	25/1, 2, 3, 5, 9
H570_47	Furuheimen bolighus, Kløfta velhus	29/38, 191
H570_48	Boligbebyggelse Holmsmoa	29/114, 115, 1072
H570_49	Gamle Kløfta bibliotek	29/203
H570_50	Bolig- og forretningsgårder Kløfta sentrum: Lunde og Fredly	29/26, 57
H570_51	Kløfta stasjonsområde	29/205, 305
H570_52	Bolig- og forretningsgårder Kløfta sentrum: Trolleborg «posthusgården» og Gilje	29/48, 52, 178
H570_53	Finsengården og Asper hotell	29/639, 922, 1060
H570_54	Laakehuset og Kløfta gamle skole	29/94, 667, 763
H570_55	Bakkegården bolighus	29/74
H570_56	Bakke Nordal gårdstun	29/60
H570_57	Averstadmoen	16/2, 6, 46, 100
H570_58	Åreppen skole	15/4
H570_59	Olstadkorset	15/2
H570_60	Nordre/Søndre Olstad	14/1,7, 15/12
H570_61	Gårdstun Averstad	16/1
H570_62	Ånnerud	17/77
H570_63	Gravfelt på Gardermoen: ID52282, ID52269, ID221519	158/14, 164/2, 166/79, 229/1
H570_64	Forsvarets radiostasjon	18/13
H570_65	Brotnu	20/1
H570_66	Holen-Bråstastuene NB! Foreslått hensynssone i byplan Jessheim skal på begrenset høring.	136/18-19, 136/21, 136/151
H570_67	Erstatningskontoret	229/1
H570_68	Romerike Folkehøgskole NB! Foreslått hensynssone i byplan Jessheim skal på begrenset høring.	32/6
H570_69	Verneskjema mangler (502-06)	229/1
H570_70	Verneskjema mangler (502-03)	229/1
H570_71	Verneskjema mangler (502-04) – alle sefrak-bygg revet	229/1
H570_72	Dragvoll	2/1
H570_73	Langeland, dobbelttun	131/1, 2
H570_74	Linjebo borettslag	7/26
H570_75	Lundberg	41/1, 11
H570_76	Plogstad	44/1
H570_77	Store Røgler	161/1

H570_78	Furuset tunklynge	109/6, 110/1, 2, 7, 8, 14, 112/2
H570_79	Sør-Gardermoen militærhistorisk kulturmiljø	190/1, 11, 16, 19-20, 28-32
H570_80	Minnelund for Operasjon Doomsday (NB! Eks. hensynssone er feilplassert, rettes opp ved rullering av kommuneplanen)	229/2
H570_81	Steinerud	184/3
H570_82	Sørbakk	185/26
H570_83	Majorseter	141/1, 199/2
H570_84	Onsrud	88/23, 89/1
H570_85	Sjøbergvegen	19/246-259
H570_86	Risebru	198/1, 2, 28 (utvidet med 198/11)
H570_87	Gjestad-Gropavegen-Hovin	Div. gnr.
H570_88	Ullinshof skole og Ullinsheim	52/4, 6
H570_89	Ledig nr.	
H570_90	Nordby skole	19/36
H570_91	Lund grendehus	79/9
H570_92	Elstadskolen (bolighus)	185/10
H570_93	Krigsminner Trandum	190/1, 21
H570_94	Algarheim gamle skole	112/2
H570_95	Furuli	174/97
H570_96	Eik	7/28
H570_97	Lykkebo NB! Foreslått hensynssone i byplan Jessheim skal på begrenset høring.	15/314
H570_98	Brinkvegen	134/254, 134/270-85
H570_99	Garder tunområde	Div. gnr.
Eksisterende H730	Navn	Gnr.
H730_1	Gravfelt Kjosholtet ID52282	158/14, 164/2, 229/1
H730_2	Gravhaug ID52269	166/79
H730_3	Gravfelt ID221519	164/2
H730_4	Raknehaugen ID32659	138/7
H730_5	Gropavegen ID65152	Flere
H730_6	Snilehaugen ID12928	20/1
H730_7	Jessheim stasjonsbygning ID86103	135/515
H730_8	Ullensaker kirkested ID85714	29/1
H730_9	Kokegroplokalitet ID79272	29/1
H730_10	Ullensaker prestegård -hovedbygning og stabbur ID86116	29/1
H730_11	Gravminne ID50957, gravhaug ID3136, bosetnings- og aktivitetsområde ID50958	28/1
H730_12	Bosetnings- og aktivitetsområde ID288165	166/79
H730_13	Kokegrop ID288166	166/79
Anbefalinger til nye hensynssoner H570		Gnr.
Ullensaker sparebank, Jessheim: Tegnet av arkitekt Biong og Biong, bygd i 1938 i funksjonalistisk stil og upusset tegl fra Døhlen teglverk i Nannestad. I hovedtrekk godt bevart, inngangsparti er planlagt tilbakeført. Det eneste institusjonsbygget i funksjonalistisk stil med teglstein på Jessheim. NB! Fått hensynssone ifm. vedtak av byplan Jessheim.		135/933
Furuli/Normanns hus, Jessheim: Mulig fredningsverdig enebolig fra 1981-82, tegnet av arkitektene Digerud og Lundberg. Et utpreget eksempel på postmodernisme, og ett av svært få eksemplarer av sitt slag i Norge. NB! Fått hensynssone ifm. vedtak av byplan Jessheim.		174/97

<u>Eik, Jessheim:</u> Enebolig i funkisstil fra 1962 tegnet av arkitekt Arne Berg. Høy grad av autenticitet og arkitektonisk kvalitet. Representerer verdifull variasjon i området. NB! Fått hensynssone ifm. vedtak av byplan Jessheim.	7/28
<u>Tungen, Jessheim:</u> 29 atriumhus i kjede, bygd i 1967-68. Tydelig bebyggelsesstruktur, etterkrigsmodernistisk stil med én etasje og flate tak. Bygd i lys tegl og detaljer mørkbeiset tre. Åpne atrier mot et større hageområde. Området har gode arkitektoniske kvaliteter og stor grad av autenticitet. NB! Tungen er ikke innlemmet i kulturmiljøplanen etter sluttbehandling i KST.	134 /113-122, 125-143
<u>Brinkvegen, Jessheim:</u> 16 atriumhus etablert 1975, i én etasje, med L-form og hager med høye, tette gjerder. Området er godt bevart og har en tydelig arkitektonisk idé. NB! Fått hensynssone ifm. vedtak av byplan Jessheim.	134/254, 134/270-85
<u>Sjøbergvegen, Jessheim:</u> Hesteskoformet tun, bygd 1976, med syv vertikaldelte tomannsboliger, felles garasjeanlegg og et lite grøntareal i midten. Tidstypisk fargesetting, framstår som relativt autentisk med gode bokvaliteter. NB! Fått hensynssone ifm. vedtak av byplan Jessheim.	19/246-259
<u>Gjesteadhagen/Furumo, Jessheim:</u> Boligkompleks i enkel etterkrigsfunksjonalisme med fire-, seks-, syv- og åttmannsboliger samt garasjebygninger oppført 1958-1967. Hager og felles grøntarealer mellom byggene. Helhet i bygningsmiljø og struktur godt bevart. NB! Gjesteadhagen/Furumo er ikke innlemmet i kulturmiljøplanen etter sluttbehandling i KST.	135/405-406, 135/418, 135/534, 135/639-642
<u>Lykkebo, Jessheim:</u> Fødehem bygget av Ullensaker Sanitetsforening i 1955. Sanitetsforeningen drev viktig folkehelsearbeid, og fødehemmet var et stort løft. NB! NB! Foreslått hensynssone i byplan Jessheim skal på begrenset høring.	15/314
<u>Holen/Bråastuene, Jessheim:</u> Bygningsmiljø fra tidlig 1900 med godt bevarte sveitserhus. Består av Gårdstunet Holen og arbeiderboliger tilknyttet industrien i Kverndalen. NB! Foreslått hensynssone i byplan Jessheim skal på begrenset høring.	136/18-19, 136/21, 136/151
<u>Jessheim kirke, rådhuset (opprinnelig del) og Fakkelsenteret:</u> Jessheim kirke fra 2017 har hvitpusset mur og frittstående tårn. Rådhuset fra 1965-67 er tegnet av arkitektene Nilsson, Platou og Solemslie for firmaet Arnstein Arneberg. Opprinnelig del i hvit betong er godt synlig på tross av senere tilbygg. Fakkelsenteret fra 1968 er et av landets første kjøpesentre og en viktig representant for næringshistorien. Det har et særpreget uttrykk med hvitmalt betong og buede partier. Alle tre bygg har gode arkitektoniske kvaliteter, høy identitetsverdi og bygningshistorisk, sosialhistorisk og estetisk verdi. De står i en viktig arkitektonisk sammenheng med hverandre, og utgjør et kraftfullt miljø rundt rådhusplassen. Rådhuset bør beholde sin hensynssone sammen med delene av Fakkelsenteret som ikke bygges ut, og kirken bør inkluderes i hensynssonen. NB! Hensynssone på rådhuset fjernet ifm. vedtak av byplan Jessheim.	135/108, 166, 298, 527, 636
<u>Romerike Folkehøgskole, Jessheim:</u> Sto ferdig i 1940 som svært moderne internatskole, fin beliggenhet på en høyde ved Nordbytjernet. Bygd som fylkesskole, men kun i bruk som vanlig skole i ett år, deretter rekvirert av Nasjonal Samling for NS Førerskole. NB! Foreslått hensynssone i byplan Jessheim skal på begrenset høring.	32/6
<u>Bakke Søndre, Kløfta:</u> 98 eneboliger bygd ca. 1969-71. Flest kjedede, åpne atriumhus i én etasje med flate tak, men også noen frittstående saltakshus og skivehus. Alle hus har hage, og midt i området er et felles grønt- og lekeareal. Garasjer er samlet i fem små og større garasjebygninger. Området fremstår som helhetlig.	29/div. bnr.
<u>Rekkehus Hilton, Kløfta:</u> Tolv vertikalt delte sjumannsboliger bygd rundt 1970 av A/S Ullensaker tomteselskap. Husene er i sen funksjonalisme, med to etasjer og flate tak. Felles grøntområde og egen hage til hver boenhet. Typisk for boligbyggelagens aktivitet i perioden.	19/191
<u>Hagebyen, Nordkisa:</u> Tidstypisk, lekent og variert område med eneboliger utbygd 1978-88, hovedsakelig saltak, men enkelte pulttak. Knappe takutstikk og varierende vindusformater.	103/flere bnr.
<u>Kløfta Vel:</u> Bygd på slutten av 1950-tallet for å romme flere funksjoner, som kino. Var en viktig institusjon i utbyggingen av tettstedet. Har en funksjonalistisk utforming typisk for etterkrigstidas offentlige murbygg.	29/191

<u>Ullensaker Sparebank, Kløfta</u> : Etablert 1966, bygd kort tid etterpå. Vinkelformet bygning i to etasjer, med flatt tak og inngangsparti med buet baldakin. Godt bevart, med de viktigste originale elementene intakte.	29/357
<u>Ringbanen, Gardermoen</u> : Taksebane til rullebane anlagt av tyskerne under 2. verdenskrig. Omfatter ringbanen, 13 splintbokser/ beskyttelsesvoller for bombefly og 12 lager- og beskyttelsesgroper.	Div. gnr.
<u>Mogreina kapell</u> : Kirken sto ferdig i 1912, tegnet av arkitekt Ole Stein. Noen ytre endringer og nytt interiør 1961 ved Arkitektkontoret Arnstein Arneberg.	182/7
KULA-landskapet Kringler-Hovin	Div. gnr.
Kulturlandskapet Kisa – fra Skedsmo til Furuset	Div. gnr.
Risebru – justering av eksisterende hensynssone	190/1, 21, 198/1, 2, 11, 28, 224/8
Trandum – justering av eksisterende hensynssone	190/1, 21
Pilegrimsleden	Div. gnr.
Anbefalinger til nye hensynssoner H730	Gnr.
Større gravfelt og andre fredete lokaliteter innenfor KULA-landskapet Kringler-Hovin, div. ID-nr.	Div. gnr.
Større gravfelt og andre fredete lokaliteter innenfor kulturlandskapet Kisa – fra Skedsmo til Furuset, div. ID-nr.	Div. gnr.
Gravminner/gravfelt/gravhauger: ID298133, ID31189, ID61607 (ikke synlig i dag), ID177267, ID12547, ID22361, ID320051, ID151695, ID320045, ID52278	79/14, 89/31, 77/4, 89/31, 90/19, 90/1, 99/1
Hulveger: ID80849, ID99904, ID140219	142/7, 5/34, 136/1
Utmarksminner – kullgroper, tjæremiler og fangstgroper: ID140215, ID140216, ID140217, ID269423, ID287769, ID287766, ID220744, ID70824, ID238706, ID136267, ID32257, ID42217, 104054, ID52294, ID12547, ID50890, ID70659, ID80758, ID220453, ID220451, ID220458, ID220459. I tillegg ligger det mange utmarksminner i et belte mellom flyplassen og E6 helt nord til kommunegrensen mot Eidsvoll. Flere av disse bør få hensynssone H730.	136/1, 113/1, 111/151, 114/1, 4/1, 110/2, 110/8, 102/1, 129/1, 141/1, 129/1
Bosetnings- og aktivitetsområder: ID301137, ID99891,	73/1, 142/7
Jernvinneanlegg/slagforekomster: ID31494, ID21143, ID541201, ID79274, ID76090, ID31499, ID41048	50/1, 60/25, 52/2, 67/1, 77/1
Lund kirkested, «Kjerkejordet», ID22355	78/1
Bygdeborgen «Røverskansen», Holtmarka, ID22385	69/2
Vedtaks- og forskriftsfredete kulturmiljøer som ikke fra før har hensynssone: Hauerseier leir, Dragvollporten vokterbolig med uthus, Hovin skrivergård (hovedbygning), Trandumskogen.	139/14, 3/7, 138/1, 190/1

4. Oversikt – kulturmiljøer i verneklasse 4

Gårdsnavn og gnr.	Ref-nr.
Nordre Hilton, Søndre Hilton gnr. 18/5, 6, 7	101-2
Nordre Hilton gnr. 18/1, 4, 17/3	101-3
Skjelmerud gnr. 23/1	102-1
Tryggvang gnr. 16/11	104-3
Engerud gnr. 29/33	104-4
Bolighus Olstadkorset gnr. 14/11	105-1
Isingrud gnr. 24/2, 27	106-2
Furuvang gnr. 23/3	106-3
Boligeiendommer Godtland gnr. 26/5, 9-11, 18, 29-31, 27/6, 8, 18, 21-27, 28/5, 7, 16, 17, 19, 21, 24, 29/89, 199	106-7
Ihlevold gnr. 26/7	106-8
Boligeiendom «Toppen» Isingrudmoen gnr. 24/11	106-10
Ullersmo gnr. 29/2	107-2
Boligbebyggelse Kongsvingervegen gnr. 29/42, 62, 102, 147, 724, 1050	107-5
Gamle bakeriet gnr. 29/273	107-17
Ullersmo fengsel med boliger for ansatte gnr. 29/268, 451	107-19hilton
Vestre Lystad gnr. 7/4	108-2
Østre Lystad gnr. 8/2	108-3
Vestre Stanger, Østre Stanger gnr. 34/1, 23, 26, 35/1, 2, 3, 5, 36/1, 26	108-5
Bebyggelse sør for Dragvoll gnr. 2/1, 3/1, 36/6, 8, 18, 18	108-9
Ukna gnr. 34/3, 32, 33	108-10
Nordre Lystad, Østre Lystad gnr. 8/1, 9/2	108-14
Haga gnr. 5/12	108-16
Haga gnr. 5/1, 2, 8, 9	108-17
Tangevald gnr. 16/66	110-3
Holumsmoen, Holstad, Lystadbakken gnr. 7/215, 11/14, 12/5	111-3
Holumsenga gnr. 11/23	111-4
Gårdstun Søndre Holum gnr. 13/2	111-5
Nordre Holum gnr. 11/3, 11/8	111-6
Nordre Holum gnr. 7/5, 11/4, 13/3	111-7
Holum Vestre gnr. 12/6, 13	111-8
Boliggruppe Olstad gnr. 14/23, 28, 29 (ikke avmerket i gisline)	111-10
Nordre Holum gnr. 11/1	111-12
Rud gnr. 10/1	111-15
Uttvet gnr. 134/3	202-4
Nordre Langeland, Døli, Loding gnr. 131/4, 6, 8, 14, 23, 25, 26, 42, 43, 56, 62, 83, 132/92, 134/33, 38, 41, 49, 50, 41, 355	202-5
Villabebyggelse Allergot gnr. 135/62, 844	202-8
Boligeiendommer ved Algarheimsvegen gnr. 135/257, 272 (rivetillatelse på 135/257)	203-2
Boligeiendommer ved Gamle Algarheimsveg gnr. 135/68, 237	203-8
Fjellhøy gnr. 135/99	203-10
Myrgrenda borettslag gnr. 135/492	203-15
Myrtangen borettslag gnr. 135/445	203-16
Verkstedet gnr. 132/23	204-2
Rognly gnr. 132/129	204-4
Blokkhustomta gnr. 134/173	204-5
Brinken gnr. 134/div. bnr. (flyttet fra VK3 iht. vedtak)	204-6
Brinkvegen 134/254, 134/270-85 (flyttet fra VK3 iht. vedtak)	204-7
Fredheim og Bjørk gnr. 135/88, 139	205-6
Lunde gnr. 135/111	205-10

Corner gnr. 134/165	205-17
Gamle Posthuset gnr. 135/9	205-22
Tjernslig bnr. 19/24	206-2
Slettmark gnr. 4/74-87	206-6
Haugan Syd gnr. 4/208	206-7
Nordbyringen gnr. 175/82	206-8
Bolighus Grønbekk gnr. 175/3	210-1
Bolighus Breiby gnr. 19/203	210-3
Nordbråten gnr. 19/19	210-4
Soltun Bjørmoen gnr. 175/190 (stabbur revet/flyttet?), 142/97	210-5
Granheim gnr. 4/14	211-4
Gårdsbruk Smedstuene gnr. 51/2	212-2
Skogtun gnr. 130/13	212-4
Grønvold gnr. 136/9	212-5
Vilberg gnr. 177/12	213-2
Fagertun gnr. 177/27	213-3
Bråten gnr. 177/24*	213-4
Vilberg gnr. 177/6	213-6
Kringlemysen gnr. 187/1	213-7
Li gnr. 178/2	213-10
Løken gnr. 38/2 (våninghus og sidebygning revet)	301-4
Søndre Løken gnr. 38/16	301-5
Tungrupe Bogstad gnr. 29/8, 32/1, 2, 33/1	301-6
Hauger meieri gnr. 30/3	301-8
Øvre Randby gnr. 40/5, 7, 9, 41/3 (våningshus brent ned)	301-12
Lille Flatby gnr. 42/6	301-16
Store Flatby gnr. 43/3	301-17
Høgfjellet gnr. 40/6	301-20
Nordre Lauten gnr. 53/5 (ikke avmerket i gisline)	301-22
Lauten gnr. 52/1 (ikke avmerket i gisline)	301-25
Lauten gnr. 52/2 (ikke avmerket i gisline)	301-26
Frogner gnr. 54/1 (ikke avmerket i gisline)	301-28
Fredheim gnr. 55/21 (ikke avmerket i gisline)	301-29
Våningshus Frognerbråten gnr. 55/18* (ikke avmerket i gisline)	301-30
Gårdstun Sørli gnr. 55/22 (ikke avmerket i gisline)	301-31
Øvre Stokker gnr. 58/1	301-34
Tungrupe Søndre Stokker gnr. 58/3, 4	301-35
Tungrupe Nedre Stokker gnr. 59/2, 5, 11, 12 (registrert våningshus på 59/12 revet)	301-36
Nedre Stokker gnr. 59/1	301-37
Viljesrud gnr. 60/21	301-39
Frydenlund gnr. 51/3, 4 (ikke avmerket i gisline)	301-42
Granhaug gnr. 51/10 (ikke avmerket i gisline)	301-43
Sørby gnr. 61/1, 62/1, 2	302-3
Tveit gnr. 60/13	302-4
Nordre Nafstad 64/2	302-6
Store Borgen gnr. 47/9	302-9
Lille Borgen gnr. 47/17	302-11
Borgen Landhandleri gnr. 47/19	302-12
Lille Borgen gnr. 48/9	302-13
Lille Borgen 48/7	302-15
Nyborg 48/19	302-17
Lyshaug 48/3	302-18
Bråten gnr. 47/3	302-19

Fjellstua gnr. 47/26	302-20
Schøll gnr. 47/15	302-21
Uranienborg gnr. 46/3	302-27
Sandløkken II gnr. 45/14	302-30
Lille Uranienborg gnr. 46/8 (ikke avmerket i gisline)	302-31
Fredrik Borgens veg 10, 12 gnr. 47/165	302-37
Nedre Lund gnr. 78/4	303-3
Nedre Lund gnr. 78/3, 5, 7, 10	303-4
Engjordet gnr. 80/3	303-6
Ødegården gnr. 81/8, 13, 30	303-9
Ormstad gnr. 70/3, 4	304-1
Nyslett gnr. 70/7	304-2
Holt gnr. 69/1	304-4
Kauserud gnr. 67/1	304-5
Dromsrud gnr. 68/4	304-8
Måstad gnr. 65/1	304-9
Inngjerd gnr. 66/1	304-10
Inngjerd gnr. 66/4	304-11
Lille Vetel gnr. 71/1	305-1
Lørdagsrud gnr. 73/10, 11	305-5
Nordre Restad gnr. 74/8	305-7
Nedre Rolstad gnr. 75/1	305-9
Ringvoll gnr. 89/20	305-12
Dalstua gnr. 89/8	305-13
Fossen gnr. 77/3	305-18
Lille Kjos gnr. 157/2	401-4
Låke gnr. 153/4	401-7
Rud gnr. 151/1, 152/1	401-8
Øvre Hovin gnr. 139/1, 7	401-13
Åstad gnr. 143/1, 2	401-14
Nedre Sundby gnr. 144/1, 2, 3, 145/6, 13	401-15
Kolby gnr. 145/2	401-17
Søndre Kolby gnr. 145/23	401-18
Mellom-Kolby gnr. 145/4	401-19
Østre Bjørke gnr. 142/1	401-22
Vestre Bjørke gnr. 142/19	401-23
Solhaug gnr. 148/9	401-26
Dølstuen og Brattval gnr. 170/5, 170/2	402-4
Solvang gnr. 171/11	402-11
Nyborg gnr. 171/9	402-12
Granbo gnr. 172/107	403-2
Myra, Sandbo gnr. 172/239, 398	403-8
Halvorstomta gnr. 172/69	403-10
Holteløkken gnr. 172/307	403-12
Alfheim gnr. 172/331	403-13
Solhaug og Skjønnhaug gnr. 137/6, 7	403-14
Bjørkely gnr. 172/78	403-16
Hagen II gnr. 136/24	403-17
Norli gnr. 136/11, 17	403-19
Søndre Korsmo gnr. 172/94, 464, 489	403-20
Walbo/ «Galopp» gnr. 136/24	403-23
Sandbakken og Sandsteie gnr. 172/22, 31	404-1
Nordby gnr. 172/65	404-3

Fredhaug gnr. 136/72	404-7
Gravhaugen, Haugerud gnr. 137/4, 5, 11	404-9
Lund gnr. 172/30	404-10
Nyjordet gnr. 172/39	404-12
Vestby gnr. 172/58 (bakeri og uthus revet)	404-14
Bjørketua gnr. 172/74	404-16
Solly gnr. 172/61	404-17
Haug gnr. 136/7	404-19
Østre Garder, Fehagen gnr. 166/22	501-9
Søndre Fløgstad gnr. 188/1	601-2
Melby gnr. 189/1	601-3
Nygård gnr. 179/2	602-4
Mellom-Elstad gnr. 184/9, 185/7, 8	602-6
Mellom-Elstad gnr. 185/5	602-8
Lilleeng gnr. 185/25	602-9
Bjørtomt gnr. 182/1	602-10
Grinna gnr. 184/12	602-12
Mellom-Elstad gnr. 185/12	602-13
Sessvoll gnr. 197/13	603-11
Mellom-Elstad gnr. 185/4*	604-1
Steinerudvegen 3-8, 10, 14, 16, 18, 20, 30-48 (partall) gnr. 182/48, 184/flere bnr.	604-18
Vestre Sætre gnr. 199/15	605-2
Sætre med Rulnes gnr. 199/3	605-5
Sætre med Rulnes gnr. 199/222	605-6
Nordre Hjelkerud gnr. 97/16	605-9
Sand gnr. 185/2	605-11
Dal, Majorseter gnr. 199/1, 2 (ikke avmerket i gisline)	605-19
Majorseter gnr. 199/2 (ikke avmerket i gisline)	605-22
Nedre Moen gnr. 124/3	701-2
Husgruppe Hauer seter stasjonssted gnr. 129/3, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 17, 23, 25	701-25
Hauer seter skytebane gnr. 139/14	701-27
Allmenningssaga gnr. 129/1/20	701-29
Søndre Kopperud gnr. 98/1	702-1
Søndre Kopperud 98/1, 9	702-2
Nordre Kopperud gnr. 97/1, 2, 9, 10, 29, 30, 64	702-3
Toppenhaug gnr. 97/66	702-4
Bekkedal gnr. 98/4	702-9
Flaen gnr. 93/3, 4, 9	703-1
Østre Grøndalen gnr. 93/1	703-2
Nordre Grøndalen gnr. 93/12, 24	703-3
Grønli gnr. 94/14	703-5
Nordre Grøndalen gnr. 94/4	703-7
Haugen gnr. 94/6	703-8
Søndre Hagen gnr. 94/2	703-9
Austad gnr. 105/1, 2, 4, 10, 12-15, 20	704-4
Nyjordet gnr. 105/18	704-5
Dreierud gnr. 105/3	704-6
Skryten gnr. 104/1	704-8
Nedre Jaren gnr. 103/1	704-10
Vestre Jaren gnr. 103/2, 7, 10, 11, 15	704-11
Rotnebu gnr. 101/1, 2	704-12
Støvner vestre gnr. 102/1	704-13
Støvner søndre gnr. 102/4	704-15

Sandvoll gnr. 102/52	704-18
Furuly gnr. 95/4	704-19
Holtemo gnr. 102/31	704-20
Nedre Stensby gnr. 95/5	704-24
Vestenga gnr. 100/5	704-26
Nordby gnr. 96/1, 2	704-27
Nordpolen gnr. 95/3	704-28
Jødal gnr. 91/5, 7, 92/2	705-2
Søndre Hjødal gnr. 91/2	705-7
Berg gnr. 90/1, 5, 29, 48	705-8
Flatbyseter gnr. 43/2	801-2
Åsheim gnr. 81/38, 286	801-6
Sollien gnr. 81/26, 27	801-7
Gystadflaen gnr. 117/13, 606	801-9
Engen, Holm gnr. 115/13, 116/8, 10	801-12
Skedsmo gnr. 84/1, 6	802-4
Sandløkken 81/31	802-7
Åssand gnr. 81/37, 39	802-9
Brattfoss gnr. 81/327	802-11
Nordre Brenni gnr. 115/2, 5, 9, 12	803-1
Nordre Holm gnr. 116/3	803-3
Holm gnr. 116/5	803-5
Nygård gnr. 116/15	803-7
Holm gnr. 116/7	803-8
Nedre Stokstad gnr. 107/1, 2, 5	804-1
Haugen gnr. 109/2	804-6
Gamle Algarheim meieri og samvirkelag gnr. 112/4, 111/9	804-25

5. Oppslagsdel

5.1 Grader av vern

Fredet: Den strengeste form for vern og det sterkeste juridiske virkemiddelet i kulturmiljøforvaltningen. Brukes for å sikre kulturmiljøer av nasjonal verdi. Fredning er hjemlet i kulturminneloven, og omfatter både automatisk fredete (arkeologiske) lokaliteter og vedtaks- eller forskriftsfredete bygg og anlegg. Inngrep/endringer må godkjennes av regional kulturmiljømyndighet.

Vernet: Kulturmiljøer med et formelt og juridisk bindende vern etter plan- og bygningsloven. Gjelder kulturmiljøer med hensynssone H570 i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplaner. En hensynssone er et avgrenset område der det skal tas spesielle hensyn, angitt i bestemmelser og retningslinjer. Brukes for å sikre kulturmiljøer av regional og/eller lokal verdi.

Verneverdig/bevaringsverdig: Begrepene betyr det samme, og betegner anlegg som har gjennomgått en kulturhistorisk vurdering og er identifisert som verneverdig, men som ikke har et formelt vern.

SEFRAK-registeret: SEFRAK-registreringene (Sekretariatet for registrering av faste kulturminner) ble utført i 1975-1995. Omfatter i prinsippet alle bygninger bygd før 1900, samt enkelte nyere anlegg. Det eneste kriteriet for registrering var antatt alder på bygningen. SEFRAK-registrering er derfor ikke nødvendigvis synonymt med vern.

5.2 Rutiner for plan- og byggesaksbehandling

Kommunen skal gjennom plan- og byggesaksbehandling sørge for at kvaliteten og verdiene i kulturmiljøene som er omfattet av kulturmiljøplanen, bevares. Alle saker som berører kulturmiljøer skal, uavhengig av vernestatus, oversendes enhet Kultur v/kommuneantikvar for uttalelse. Følgende retningslinjer gjelder¹:

- Ved tiltak på bygninger skal karakter, særtrekk og opprinnelig/eldre eksteriør og bygningsdeler som panel, vinduer og andre detaljer bevares.
- Nye tiltak (tilbygg, påbygg og nybygg) skal utføres i samspill med kulturmiljøet og omgivelsene, og bidra til å videreføre særpreget. Ved søknadsbehandling skal plassering, bebyggelsesstruktur, gateløp, fasadeuttrykk, volum, høyde, form, takform og -tekking, detaljering, vindusutforming, kledning, materialbruk og fargevalg vektlegges. Kontrasterende uttrykk skal unngås. Det kan bes om en estetisk redegjørelse.
- Kulturhistorisk verdifulle landskapselementer som topografi, opparbeidet struktur, parker, hager, vegfar, alleer, gamle trær og annen vegetasjon, gjerder, gårds- og isdammer m.m. skal bevares.
- Konkretiserte retningslinjer beskrevet i verneskjemaene for det enkelte kulturmiljø, skal være førende.
- Ved søknad om rivning skal det kreves antikvarisk dokumentasjon av bygningen før søknaden eventuelt innvilges.

¹ Se også kommuneplanbestemmelsene § 6 Kulturminner og kulturmiljø.

- Kommunen har hjemmel til å avslå søknader om rivning av bygninger som er vernet gjennom hensynssone H570. Dersom rivesøknad likevel skal vurderes, skal kommunen kreve en fagmessig utført tilstandsanalyse. Tilstandsanalysen skal tydelig vise omfanget av skadene ved tekst og bilder, og det skal redegjøres for hvilke tiltak som må gjøres for å sette bygget i stand.
- Saker som berører bygninger oppført før 1850 og kulturmiljøer med regional verdi, skal også oversendes fylkeskommunen for uttalelse.

Saksbehandlingen skal også ivareta hensynet til arkeologiske lokaliteter. Alle tiltak som kan komme i konflikt med kjente eller hittil ukjente arkeologiske lokaliteter, skal oversendes fylkeskommunen for vurdering. Det gjelder særlig:

- Arealplaner og dispensasjoner etter plan- og bygningsloven § 19
- Tiltak og inngrep i vassdrag må avklares i forhold til lokaliteter i og under vann
- Byggesaker og andre tiltak som berører arkeologiske lokaliteter og deres sikringssoner
- Byggesaker og andre tiltak i områder med kjente arkeologiske lokaliteter, hvor det er potensial for ytterligere funn
- Deling av grunneiendommer i LNF-områder i forbindelse med nybygging
- Kabel- og rørledningsgrøfter
- Etablering av private avløpsløsninger i uregulerte områder
- Søknader om nydyrking og driftsveger i landbruk og skogbruk

Se Akershus fylkeskommunes «Spor for framtiden» [kap. 7 Retningslinjer for forvaltning og saksbehandling](#) og [Riksantikvarens byggesaksveileder](#) for mer utfyllende informasjon.

5.3 Tips til antikvarisk istandsetting

Gamle hus har ofte kvaliteter som er sjeldne i nybygde hus, som materialbruk og håndverksutførelse. Det er viktig at alle som deltar i istandsettingsprosjekter gjøres bevisste på denne kvaliteten, slik at den kan bevares. Om man følger retningslinjer for antikvarisk istandsetting, kan man tilføre bygningen nye kvaliteter som økt komfort, større brukervennlighet eller bedre teknisk standard uten at dette går på for stor bekostning av verneverdien. En antikvarisk istandsetting innebærer at reparasjonen baseres på bruk av materialer og teknikker tilpasset bygningens egenart. Følgende prinsipper er viktige:

- Bruk håndverkere med kompetanse på eldre hus. Hent inn og sjekk referanser.
- Skift minst mulig av originale/eldre materialer. Bytter man ut huset del for del, forsvinner husets kvaliteter gradvis. Original er bedre enn kopi.
- Vedlikehold er bedre enn reparasjon, reparasjon er bedre enn utskifting. Må materialer byttes, bytt med materialer i tilsvarende kvalitet. Ofte fungerer disse bedre sammen, enn om man tilfører moderne materialer som ikke er testet på eldre hus. Benytt materialer som er diffusjonsåpne (pustende). Tømmerhus er ikke bygd som helt tette hus, om de tettes kan det oppstå fuktskader, råte og sopp.
- Endringer på bygninger er en del av bygningens historie, og må veies opp mot en eventuell tilbakeføring.
- Ta bilder før, underveis og etter prosessen, det er nyttig for den neste som skal gjøre noe.
- **Vinduer:** Vinduene har stor betydning for husets utseende. De fleste eldre vinduer er av meget god kvalitet. Istandsatte eldre vinduer med gode varevinduer vil ha like god eller bedre isolasjonsverdi enn nyere vinduer. Eldre hus skal ha vinduer med ekte gjennomgående sprosser og kittfals. Dersom vinduene må skiftes, få laget kopier av de gamle eller av en type som bilder

kan dokumentere at har vært i bygningen. Unngå løse sprosser, lufteventiler i karmen og rammeverk som er tykkere en originalt.

- **Tak:** Gjenbruk gammel takstein i tegl så langt det er mulig, suppler med gammel tegl. Ved utskifting, bruk taktekkning tilsvarende opprinnelig. I Ullensaker har de fleste hus tradisjonelt vært tekket med rød tegl. Enkelte uthus har bare hatt bordkledning. Etter 1900 har mange uthus blitt tekket med sinkede blikkplater. I vårt område hører ikke svart stein hjemme på bygninger bygd før 1980. Bruk ordinære vindskier med toppbord.
- **Piper:** Rød tegl har vært det tradisjonelle materialet i piper i vårt område. Pipene har vært utstyrt med en utkraging mot taket, og en krage øverst. Unngå store blikkbeslag som dekker hele eller store deler av pipa.
- **Takrenner:** Takrenner på eldre hus bør utformes i sink, alternativt i forsinket blikk eller aluminium. Nedløpsrørene bør ha klare knekker i stedet for de mer moderne bøyene. Dersom det er spesielle typer utforming ved utløp eller ved overgangen mellom renner og nedløp, bør dette tas vare på.
- **Vegger:** De fleste bolighus bygd etter 1750 har i vårt område vært panelt. Frem til rundt 1930 var alt panel på beboelseshus høvlet. Behold gammelt panel så langt det er mulig, skift bare det som må skiftes. Hvis du må skifte panel, bruk høvlet panel på bolighus fra før 1930.
- **Maling:** Bruk tradisjonelle malingstyper. Moderne linoljemaling produsert på riktig måte gir det rette inntrykket og sitter bedre enn moderne malingstyper på eldre, malte paneler og på ny høvlet panel. Bruk gjerne komposisjonsmaling på uthus, den er billig, av god kvalitet og krever minimalt med arbeid ved seinere maling. Mal i bygningens opprinnelige farger eller i farger som passer inn med husets karakter og historie.
- **Dører:** Ta vare på opprinnelige dører så langt som det er mulig, de kan repareres. Dersom dører må skiftes, få laget kopier av de gamle eller av en type som bilder kan dokumentere at har vært i bygningen. På eldre bolighus i dette området har ytterdørene slått innover.
- **Energieffektivisering:** De fleste bygninger kan gjøres mer energivennlige uten å ødelegge bygningens karakter og historie. Riksantikvaren har ulike [veiledere](#) for energieffektivisering (energisparing, varmepumper, solenergianlegg).

Det finnes mange steder å oppsøke informasjon om istandsetting, blant annet:

- [Akershus bygningsvernssenter](#) tilbyr en gratis befaring med rådgiving til eiere om istandsetting og ny bruk av bygninger.
- [Bygg og bevar](#) er Byggenæringens landsforenings egen nettside for bygningsvern. Informasjon om isolering, vinduer, tak, materialkvalitet m.m.
- [Fortidsminneforeningen](#) arrangerer praktiske kurs i gamle håndverksteknikker, og har en serie hefter som heter «Gode råd serien» om hvordan ta vare på eldre bygninger.

Det er mulig å søke om tilskudd til istandsetting, blant annet hos:

- [Kulturminnefondet](#)
- [Stiftelsen UNI](#)
- [Akershus fylkeskommune](#)

5.4 Praktisk informasjon

På [kommunens nettside](#) skal det være lett å finne oppdatert, praktisk informasjon om blant annet:

- Tilskuddsordninger for istandsetting og andre tiltak/prosjekter rettet mot pilegrimsleden, formidling og skjøtsel av kulturmiljø m.m.
- Lenker til nettsider med gode tips og råd
- Byggesaksbehandling som berører kulturmiljøer
- Retningslinjer for arkeologiske funn
- Retningslinjer for metallsøk